

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİLBİLİM ANABİLİM DALI

TÜRK DİLLERİNİN TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRILMASI:
WALS VERİ TABANINA GÖRE TÜRK DİLLERİNDEKİ
BENZERLİKLER VE FARKLILIKLAR

Yüksek Lisans Tezi

Shejauddin TASHMURAD

Ankara-2015

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİLBİLİM ANABİLİM DALI

**TÜRK DİLLERİNİN TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRILMASI:
WALS VERİ TABANINA GÖRE TÜRK DİLLERİNDEKİ
BENZERLİKLER VE FARKLILIKLAR**

Shejauddin TASHMURAD

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Nadir Engin UZUN

Ankara-2015

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DİLBİLİM ANABİLİM DALI

**TÜRK DİLLERİNİN TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRILMASI:
WALS VERİ TABANINA GÖRE TÜRK DİLLERİNDEKİ
BENZERLİKLER VE FARKLILIKLAR**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nadir Engin UZUN

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. N. Engin Uzun

.....

Prof. Dr. H. İsmail Ergenç

.....

Prof. Dr. Nurettin Demir

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tez Sınavı Tarihi 25/05/2015

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları anlığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (25/05/2015)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Shejauddin Tashmurad

İmzası

.....

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜRLER

Dünya dillerinin farklı açılardan karşılaştırılması doğal konuşucuların ve geleneksel dilcilerin merak ve araştırma konusu olduğu gibi, dillerin tipolojik olarak karşılaştırılması, sınıflandırılması, diller arasındaki çeşitlenmenin incelenmesi ve sınırlarının çizilmesi dilbilimin de çalışma konularından biri olmuştur. Bu çalışmalar yapılırken dillerin tipolojik olarak sergiledikleri yakınlıklar elde edilmekte; dil özelliklerinin çeşitlenmesine dayalı olarak diller sınıflara ayrılmakta ve dillerin geneli için geçerli olan özellikler belirlenerek dil evrenceleri saptanmaktadır.

Dünya dillerinin yapısal dil özelliklerini incelemeyi amaçlayan WALS (The World Atlas of Language Structures) “Dünya Dil Yapıları Atlası”, 2676 dili 144 dilsel özellik açısından incelemektedir. Dünya dillerinin özelliklerini geniş çapta inceleyen bu kaynak, oluşturulduğundan beri, dillerin karşılaştırılmasını amaçlayan birçok araştırma için veri tabanı oluşturmaktadır.

WALS veri tabanına göre; Türk dillerini tipolojik olarak karşılaştırmayı amaçlayan bu tezde ise, Türk dilleri, WALS veri tabanında tespit edilen özellikleri çerçevesinde benzerlik oranları ve benzemezlik puanlarına göre karşılaştırılmaktadır. WALS veri tabanında ortak kodlanan özelliklerine göre karşılaştırılan, benzerlik oranları ve benzemezlik puanları tespit edilen Türk dillerinin benzerlik oranlarına göre yakınlık – uzaklığıyla coğrafi yakınlık – uzaklığı karşılaştırılmaktadır.

Ayrıca bu karşılaştırmanın sonucunda elde edilen veri, geleneksel olarak Türk dillerinin karşılıklı anlaşılabilirlik ölçütüne göre karşılaştıran çalışmanın sonucu ile de karşılıklı analiz edilerek, anlaşılabilirlik açısından elde edilen sonuçlarla, WALS

veri tabanında incelenen Türk dilleri özelliklerinin benzerlik oranlarına göre yapılan karşılaştırmanın sonucunun örtüşüp örtüşmediği incelenmektedir.

Bu tezi yazarken değerli önerileriyle yön veren, fikirlerini esirgemeyen ve bu çalışmanın hazırlanması için her türlü desteği sağlayan tez danışmanım Prof. Dr. Nadir Engin Uzun'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca bütün eğitim – öğretim olanaklarından yararlandığım Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi Dilbilim Bölüm Başkanlığı'na ve tezimi kontrol ederek düzeltilmesi için değerli fikirlerini esirgemeyen Dilbilim Bölüm Başkanı Prof. Dr. İclal Ergenç'e özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca bu tezin metnini, anlatım bozukluğu açısından kontrol eden arkadaşım Asuman Dönmez'e de teşekkürü bir borç biliyorum.

Son olarak, T.C. Devleti'ne, Başbakanlık Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı'na sunduğu burs ve imkânlardan dolayı ve Türk Dil Kurumu Başkanlığına da 2011-2013 yılları arasında burs vererek daha donanımlı eğitim ortamı sağlanmasına yardımcı olduğu için teşekkürlerimi sunuyorum.

Shejauddin TASHMURAD

10910621

İÇİNDEKİLER

Önsöz ve Teşekkürler.....	i
1. GİRİŞ	1
1.1 Tezin Adı	1
1.2 Araştırma Problemi	1
1.3 Tezin Konusu.....	3
1.4 Tezin Amacı.....	3
1.5 Tezin Önemi.....	3
1.6 Araştırma Soruları/Hipotezler	4
1.7 Yöntem	4
1.8 Araştırma Evreni ve Örneklem	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1 Dil	6
2.2 Dilin Türleri	7
2.2.1 Anadili.....	8
2.2.2 Ortak Dil.....	8
2.2.3 Konuşma Dili	8
2.2.4 Yazı Dili	9
2.2.5 Özel Diller	10
2.2.6 Yapay(yapma)Diller	11
2.3 Yeryüzünde Konuşulan Diller	12
2.4 Dil Sınıflandırılması	12
2.4.1Türsel (Biçim Açısından) Sınıflandırma	12
2.4.2 Tarihsel (Kaynak Bakımından) Sınıflandırma	13

2.5 Dil Aile ve Grupları	13
2.6 Türk Dilleri (<i>Turkic</i>) Terimi	14
2.6.1 Karşılıklı Anlaşılabilirlik Ölçütüne Göre Türk Dilleri	15
2.6.2 WALS'te Türk Dilleri	18
2.7 Dil Evrenceleri	20
2.8 Dil Tipolojisi	21
2.8.1 Biçimbilimsel Tipoloji	23
2.8.2 Söz Sırası Tipolojisi	24
3. WALS (THE WORLD ATLAS OF LANGUAGE STRUCTURES) “Dünya Dil Yapıları Atlası”	27
3.1 Haritalar	28
3.2 Dil Özellikleri	29
3.3 Özellik Değerleri(şıklar)	34
3.4 Dünya Dil Yapıları Atlası Veri Tabanında İncelenen Diller	35
3.5 Dünya Dil Yapıları Atlası Veri Tabanında Dil Aileleri	35
3.5.1 Afro-Asyatik Dil Ailesi	36
3.5.2 Aykana Dil Ailesi	37
3.5.3 Algonkin-Yurok (Algic) Dil Ailesi	37
3.5.4 Altay Dil Ailesi	37
3.5.5 Hint – Avrupa Dil Ailesi	37
3.6 WALS Saptamaları Üzerine Yapılan Çalışmalar	38
3.6.1 Comrie (2010)	38
3.6.2 Orgun (2011)	39
3.6.3 Uzun (2012)	41

3.6.3.1 Karşılıklı Benzerlik	41
3.6.3.1 Karşılıklı Benzerlik	41
2.6.3.2 Karşılıklı Benzemezlik	41
4. Türk Dilleri Arasında Karşılıklı Benzerlik ve Benzemezlik	47
4.1 WALS'te İncelenen Türk Dilleri Özelliklerinin Alansal Dağılımı	51
4.1.1 Sesbilim (<i>phonology</i>)	51
4.1.2 Biçimbilim (<i>morphology</i>)	52
4.1.3 Ad Kategorileri (<i>nominal categories</i>)	54
4.1.4 Ad Sözdizimi (<i>nominal syntax</i>)	55
4.1.5 Eylem Kategorileri (<i>verbal categories</i>)	56
4.1.6 Sözcük Dizilişi (<i>word order</i>)	57
4.1.7 Basit Yapılar (<i>simple clauses</i>):	58
4.1.8 Karmaşık Yapılar (<i>complex sentences</i>)	59
4.1.9 Sözlükçe (<i>lexicon</i>)	60
4.1.10 Diğer (<i>other</i>)	61
4.1.11 Sözcük Dizilişi ² (<i>word order</i>)	61
4.2 Türk Dilleri Arasında Karşılıklı Benzerlik	63
4.2.1 Türkçeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	63
4.2.2 Özbekçeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	66
4.2.3 Çuvaşçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	70
4.2.4 Tuvacaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	74
4.2.5 Yakutçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	78
4.2.6 Başkurtçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	82
4.2.7 Tatarçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	86

4.2.8 Azericeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	90
4.2.9 Kırgızcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	94
4.2.10 Karaçaycaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	98
4.2.11 Halaççaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları.....	102
4.2.12 Karakalpakçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	106
4.2.13 Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	110
4.2.14 Türkmenceye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları	114
4.3 Türk Dilleri Arasında Karşılıklı Benzemezlik	118
4.3.1 Türkçeye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	120
4.3.2 Özbekçeye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	125
4.3.3 Çuvaşçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	128
4.3.4 Tuvacaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	132
4.3.5 Yakutçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	136
4.3.6 Başkurtçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	140
4.3.7 Tatarçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	143
4.3.8 Azericeye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	147
4.3.9 Kırgızcaya Göre Türk dillerinin Benzemezliği	150
4.3.10 Karaçaycaya Göre Türk Dillerin Benzemezliği	154
4.3.11 Halaççaya Göre Türk Dillerin Benzemezliği	157
4.3.12 Karakalpakçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	160
4.3.13 Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	164
4.3.14 Türkmenceye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği	168
5. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME (Türk Dilleri Arasındaki Benzerlik Oranlarının Coğrafi Uzaklık ile Bağlantısı)	172

5.1 Türk Dillerinin Türkçeye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	173
5.2 Türk Dillerinin Özbekçeye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	179
5.3 Türk Dillerinin Çuvaşçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	181
5.4 Türk Dillerinin Tuvacaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	183
5.5 Türk Dillerinin Yakutçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	185
5.6 Türk Dillerinin Başkurtçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	187
5.7 Türk Dillerinin Tatarçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	189
5.8 Türk Dillerinin Azericeye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	191
5.9 Türk Dillerinin Kırgızçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	193
5.10 Türk Dillerinin Karaçayçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	195
5.11 Türk Dillerinin Halaççaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	197
5.12 Türk Dillerinin Karakalpakçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	199

5.13 Türk Dillerinin Uygurcaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	202
5.14 Türk Dillerinin Türkmenceye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki	204
6. SONUÇ	207
KAYNAKÇA	210
ÖZET	213
ABSTRACT	214

1. GİRİŞ

1.1 Tezin Adı

Türk Dillerinin Tipolojik Karşılaştırılması: WALS Veri Tabanına Göre Türk Dillerindeki Benzerlikler ve Farklılıklar

1.2 Araştırma Problemi

WALS (The World Atlas of Language Structures), Max Plank Enstitüsü tarafından online olarak yayınlanan ve dünya dil yapılarını inceleyen bir kaynaktır. Bu araştırmada, dillerin dilbilgisel özellikleri tespit edilip özellikler hakkında geniş bilgi verilirken diller, dil aileleri ve dil grupları çerçevesinde ele alınmaktadır. 41 dilden oluşan *Turkic* dil grubu (Türk dilleri), Altay dil ailesi çerçevesinde incelenmektedir.

WALS'te Altay dil ailesi; *Mongolic* (13 dil), *Tungusic* (11 dil) ve *Turkic* (41 dil) dil grupları çerçevesinde incelenmektedir.¹

Hâlbuki geleneksel dil aileleri şemasına göre Altay dilleri, Ural-Altay dil ailesinin bir grubu olarak ele alınmakta ve bu şemada Türkçe 20 lehçeden oluşmaktadır (Ercilasun vd. 2007).

Tekin (1978) ise karşılıklı anlaşılabilirlik açısından karşılaştırırken *Türk dillerini* 19 Türk dili olarak incelemektedir.

Yani literatürdeki çeşitli kaynaklara bakıldığında, WALS veri tabanında *Turkic* olarak *Altay* dil ailesi kapsamında incelenen *Türk dilleri için* farklı kaynaklarda *Türk*

¹ <http://wals.info/languoid/family/altaic>

dilleri, Türk lehçeleri gibi çeşitli terimler kullanıldığı gibi bu dillerin sayısı da çeşitli kaynaklarda farklılık sergilemektedir.

Ayrıca Tekin (1978)'in *Türk Dilleri Ailesi* çalışmasında, Türkçe temel alınarak Türk dillerinin karşılıklı anlaşılabilirlik oranlarına göre ortaya çıkan benzerliklerine bakılmaktadır. Karşılaştırılan dillerin anlaşılabilirliğini tümce boyutunda test eden bu çalışmada sözcüklerin benzer olması veya anlaşılabilir olması dilleri yakın gösterememekte, ancak tümcelerin anlaşılır olup olmamasına göre diller için yakın ve uzak terimleri kullanılmaktadır. Bu bağlamda, ilk başta Türkçeye en uzak dil olarak nitelendirilen Çuvaşça ve Yakutçanın Türkçe ile anlaşılabilirlik oranı incelenirken makalenin sonunda en yakın dil olarak nitelendirilen Azerice ve Gagauzca ile Türkçe karşılaştırılmaktadır.

Bu tezde WALS veri tabanına göre Türk dillerinin tipolojik karşılaştırılması sonucu elde edilen benzerlik oranlarıyla, karşılıklı anlaşılabilirlik testine göre Türk dillerinin benzerlik oranlarının örtüşüp örtüşmediği incelenecektir.

Ayrıca Tekin (1978)'in *Türk dillerine* uyguladığı karşılıklı anlaşılabilirlik testine göre karşılaştırılan dillerde özdeş veya benzer sözcüklerin bulunmasına göre uzak veya yakın olarak nitelendirilen diller arasında kısmi bir coğrafi uzaklık örtüşmesi görülmektedir. Örneğin, Türkçeye en yakın dil olarak nitelendirilen Gagauzca ve Azerice, karşılaştırılan diller arasında coğrafi olarak da Türkçeye en yakın bölgede konuşulmaktadır. Aynı şekilde Tekin (1978), Çuvaşça ve Yakutçayı sözcüksel benzerlik açısından Türkçeye en uzak dil olarak nitelendirmektedir. Bu iki dil içinden Çuvaşça coğrafi uzaklık açısından örtüşmese de Yakutça, WALS'te belirlenen konuşulduğu bölge açısından Türkçeye en uzak dildir.

Tekin (1978)'in özellikle yakın ve uzak dil diye belirttiği dillerin coğrafi uzaklıkla da örtüşmesi, genel olarak benzerlik oranına göre yakınlık – uzaklığın, coğrafi yakınlık – uzaklıkla örtüşüp örtüşmeyeceği problemini doğurmaktadır.

1.3 Tezin Konusu

Tezin konusu, WALS'e göre Türk dillerinin benzerlikleri-farklılıkları ve bu benzerlik ve farklılıkların coğrafi uzaklık-yakınlıkla örtüşüp örtüşmediğidir.

1.4 Tezin Amacı

Bu tez çalışmasında, Türk dilleri, WALS'te kodlanan özellikleri açısından incelendikten sonra bu özelliklere göre karşılıklı benzerlik oranlarını ve bu benzerlik oranlarıyla coğrafi uzaklıklarının örtüşüp örtüşmediğini belirleme amaçlanmaktadır.

1.5 Tezin Önemi

Bu tezde, Türk dillerinin tipolojik karşılaştırılması yapılırken, Tekin (1978)'in çalışmasında sadece anlaşılabilirlik açısından karşılaştırılan Türk dilleri, WALS verilerine dayanarak yapısal özellikleri açısından incelenip benzerlik oranları saptanacağından daha kesin sonuçlar vereceği düşünölmektedir.

Bu tezde WALS veri tabanındaki Türk dillerinin özelliklerinin karşılaştırılması, bu dillerin tipolojik olarak birbirine ne oranda benzerlik-farklılık sergilediği ve coğrafi olarak yakınlık-uzaklığın dil özelliklerinin uzaklık-yakınlığıyla örtüşüp örtüşmediği konusunda önemli tespitler elde edileceği düşünöldüğü için önem taşımaktadır.

Bunların yanı sıra, WALS veri tabanına göre Türk dillerinin karşılıklı benzerlik oranlarını inceleyen bu çalışma, Türk dilleri için yapılacak araştırmalara temel

oluşturabileceğinden Türk dillerinin tipolojik karşılaştırılması konusu için önemli bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

1.6 Araştırma Soruları/Hipotezler

Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. WALS veri tabanında Türk dillerinin özellikleri ne oranda saptanmaktadır?
2. WALS veri tabanında *Türk dilleri* dil grubu kapsamında incelenen 41 dilin hepsi dil özelliği taşımakta mıdır?
3. Türk dillerinin WALS'te saptanan özellikleri ne oranda benzerlik ve benzemezlik sergilemektedirler?
4. Türk dillerinin benzerlik oranları, coğrafi uzaklığı ve geleneksel benzerlik sıralanışları ne oranda örtüşmektedir?

1.7 Yöntem

İlk olarak, bu tezde değinilecek konular, çalışma ile ilgili temel kavramlar ve benzer çalışmalar araştırılarak alan yazın taraması yapılmıştır. Daha sonra, dünya dillerinin özelliklerini incelemiş olan www.wals.info sitesinde saptanan Türk dillerinin özellikleri alınarak tablolar halinde karşılaştırılmıştır. Diller karşılaştırılırken, ilk başta, en çok WALS yapısal dil özelliği incelenen Türk dili temel alınmış ve diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmış ve benzer özelliklerinin sayısı belirlenmiştir. Daha sonra diğer Türk dilleri de sırasıyla temel alınarak kalan Türk dilleriyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucu elde edilen verilerden Türk dillerinin benzerlik oranlarını gösteren tablolar oluşturulmuş ve incelenmiştir. Bu tablolardan ise temel alınan dile en çok benzer olan dilden en az benzer olan dile doğru sıralanan, benzerlik oranlarına göre sıralanış tabloları oluşturulmuştur. Aynı şekilde

benzemezlik puanları için farklı olan özelliklerin sergilediği değere göre puan verilmiştir. Yani, WALS'te niteliği farklı olan özellik değerlerinin niteliklerine duyarlı olmak için özelliğin, karşıtsal değer mi yoksa dağılımsal değer mi taşıdığına göre puan verilerek puanlar toplanmış ve farklı değerler sayısına bölünerek karşılaştırılan dillerin ortalama benzemezlik puanı saptanmıştır. Türk dilleri arasındaki farklı özelliklerin içeriksel uzaklığını yansıtan bu tablolar incelenerek, özelliklerin içeriği açısından en çok farklı olan dilden en az farklı olan dile doğru sıralanmayı içeren Türk dillerinin benzemezlik puanlarını gösteren tablolar elde edilmiştir.

1.8 Araştırma Evreni ve Örneklem

Bu tezin evrenini WALS veri tabanı oluşturmaktadır. Tezin örneklemini ise WALS veri tabanındaki 41 dili kapsayan *Turkic* (Türk dilleri) dil grubu oluşturmaktadır. Bu çalışma, Türk dillerinin özelliklerinin incelenmesini, karşılaştırılmasını, benzerliklerin sayısı ve oranının bulunmasını kapsarken, çalışmanın sınırını aşacağından ve kaynak yoksunluğundan dolayı WALS'te kodlanan özelliklerin doğruluğu test edilememektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Dil

Dil, çok yönlü ve karmaşık bir iletişim sistemidir. Aksan (2007: 11), bu açıdan dili, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlık olarak değerlendirmektedir. Vardar (2001: 11) ise, dilin bu özelliğini, çok değişik görünümler sunan, ancak bir soyutlama işlemiyle birbirinden ayrı olarak ele alınabilecek yönler içeren karmaşık bir bütün olarak açıklamaktadır.

Dil bir anlatım ve anlaşma yöntemidir, ama –insansal olsun olmasın- bütün anlatım ve anlaşma yöntemleri birer dil değildir (Vardar 2001: 12).

Genelde insan dilini diğer iletişim sistemlerinden ayıran özellikler; insan dilinin karmaşıklık, üreticilik, soyutluk ve doğuştanlık özellikleri taşıdığı olarak öne sürülmektedir (Uzun 2004: 12-13).

Uzun (2004: 12) , insan dilinin “karmaşıklık” özelliğini, hayvanların diline göre çok karmaşık olduğunu ancak bu karmaşıklık anlaşılabilirlik değil, bütünü oluşturan birimler arasındaki ilişkilerin çok yönlülüğü anlamına geldiğini açıklamaktadır. Bu bağlamda insan diline özgü sayılan “üreticilik” özelliği, tümcelerinin sayısının sınırsızlığı şeklinde; “soyutluk” özelliği dildeki iki birim arasındaki ilişkinin nedensiz olması şeklinde açıklanırken, insan dilinin diğer özelliği olarak öne sürülen “doğuştanlık” ise, insan dilinin doğuştan getirilen bir düzenek yoluyla edinilmesi olarak tanımlanmaktadır (Uzun 2004: 12-13).

Ancak, Uzun (2004: 12-13), insan diline özgü olarak öne sürülen özelliklerin, insan dilinin diğer iletişim sistemlerinden “farklı” olduğunu göstermesi konusunda bir yanlışlık olduğunu, bu özelliklerin diğer iletişim sistemlerine bir karşıtlık oluşturmayacağını açıklamaktadır (Uzun 2004: 12-13). Aynı şekilde Chomsky (1996) de, insan diliyle diğer iletişim sistemlerinin karşılaştırılması konusunda, diğer canlıların iletişim sistemleriyle insan dili arasında herhangi bir karşılaştırma ölçütünün bulunmadığını, ancak, ister insan dili ister hayvan dilinin hepsinin birer iletişim sistemi sayılabileceğini öne sürmektedir (Mukherji vd. ; çev: Bayırlı 2014: 57).

Yukarıdaki savlara ve eleştirilere bakıldığında dilin çok yönlü ve farklı açılardan incelenebilir bir varlık olduğu anlaşılmaktadır. Yani dili, hangi alanın materyali yapmak istersek dilin o yönünü incelememiz gerekmektedir.

Dilbilgisel olarak incelendiğinde dili bir sistem olarak ele almamız gerekmektedir. Aksan (2007: 55) bir sistem olarak dili, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge olarak tanımlamaktadır .

2.2 Dilin Türleri

İnsan dili kapsamı, konumu, kullanıldığı alan, kullanıldığı biçim vb. durumlara göre türlere ayrılmaktadır. Dilin kullanım açısından sergilediği farklılıklar bireylere kadar inmekte ve bireysel dil olarak adlandırılmaktadır.

Dilin bireysel olan yanı kişinin çeşitli özelliklerine, kültürel durumuna, düşünme yeteneğine, ruh yapısına ve ruhsal durumuna göre, insandan insana değişir (Aksan 2007: 80).

Genel dil olgusunun özel biçimleri olan Türkçe, Almanca, Fransızca, İngilizce, vd. diller, hem uzamda çeşitlilik gösteren (lehçeler, ağızlar), hem de uzamın belli bir kesitinde halk dili, teklifsiz dil, yazı dili, şiir dili, argolar, bireysel nitelikli ya da toplumsal bir çevreye özgü kullanımlar, vb. değişik düzeyler içeren bildirişim araçlarıdır (Vardar 2001: 145).

2.2.1 Anadili

Anadili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan 2007: 81).

2.2.2 Ortak Dil

Aksan (2007: 83), Ortak dili, bir ülkede konuşulan lehçe ya da ağızlar içinden yaygınlaşan ve egemen olana verilen ad olarak tanımlamaktadır. Ortak dil, bir ülkede konuşulan lehçeler veya ağızlar arasından, çeşitli açılardan başta olan ve diğer bölgeleri etkileyen kent ya da yörede konuşulan lehçe veya ağzın, sivrilererek yaygın hale gelmesiyle oluşmaktadır (Aksan 2007: 83-84).

2.2.3 Konuşma Dili

Dilin konuşulan biçimi olan konuşma dili, insanların geneli tarafından kullanıldığı için temel dil niteliği taşımaktadır.

Konuşma dili bir ulusun, bir dil birliğinin, dilinin yazıyla ilişkili olmayan ve çeşitli söyleyiş özellikleri taşıyan yönüdür(Aksan 2007: 85).

Yazılı biçimi belirleyen, öncelikle, dilin konuşulan biçimleridir. Birçok toplumun, yazısı olmadığı halde konuşma düzleminde dili mükemmelen kullandıklarını, yazı sistemlerinin dilin konuşulan biçimlerine dayanılarak oluşturulduğunu ve tarihsel açıdan da konuşmanın yazıdan önce geldiğini biliyoruz. Yazının ise böyle bir önceliği ve ayrıcalığı yok; ömrümüz boyunca yazmadan konuşabiliriz (Uzun 2004: 25).

Konuşma dili, yazılı dile oranla daha hızlı bir değişme, gelişme içindedir. Bu değişimde kısa anlatım, çeşitli vurgulama istekleri gibi ruhsal nedenlerin yanında söyleyişten ileri gelen etkenlerin payı vardır (Aksan 2007: 85).

2.2.4 Yazı Dili

Yazı, sözlü bildirişim aracı dili görsel ve tek boyutlu bir düzen içinde sunan, uzaktan bildirişim sağlamak, bildirilerin yitip gitmesini önlemek, vb. amaçlarla kullanılan bir düzgü, - sözcüğün geniş anlamıyla- simgesel bir anlatım, ikincil bir dizgedir (Vardar 2001: 82).

Yazı sistemleri genelde dilin doğrudan akustik yapısına dayanılarak, yani seslerle işaretleri tek tek ilişkilendirilerek kurulur (Uzun 2004: 25. Ancak yazı, hiçbir yerde hiçbir zaman konuşma dilinin ses değerlerini bütün incelikleriyle saptayamaz; konuşma diliyle yazılı dil arasında her zaman için ufak tefek değişiklikler, ayrımlar vardır (Aksan 2007: 84).

Örneğin, sesbilimciler Türkçede üç farklı *a* ve *e*, iki farklı *g*, *k* ve *l* seslerinin bulunduğunu bildirmelerine karşın bu farklılıklar için alfabede tek biçim bulunmaktadır. Türkçe dâhil birçok dilin alfabesi vurgu, ton, ezgi gibi “seslerüstü” özellikleri yansıtmaz. Soru tonlamasını göstermek üzere soru (“?”) imi, yüksek

tonlamayı göstermek üzere ünlem (“!”) imi kullanılması, gerçek yapıları ancak kabaca sunar (Uzun 2004: 25).

Bir lehçe üzerine kurulan ortak dilin yazışmalarda kullanılması, okul kitaplarının, bilim ve sanat yapıtlarının bununla yazılması sonucunda ortaya çıkan yazılı dile biz yazı dili diyoruz (Aksan 2007: 86).

Yazılı dil daha ölçülü, daha kurallıdır. Konuşulan dilin yanlış ya da bozulmuş öğeleri ancak bütün dilbirliğine yayılır, aslı hiç kullanılmaz duruma gelirse, bu biçimleri sözlüklere, yazım kılavuzlarına almak doğru olur (Aksan 2007: 85).

Yazı diliyle konuşma dili arasında her zaman farklılıklar ve kopukluklar bulunmaktadır.

Yazıyla söyleyiş arasındaki kopukluğun başlıca nedenlerinden biri, dilin evrim geçirmesine karşın yazının değişmeden olduğu gibi kalması sonucu iki dizge arasındaki koşutluğun ortadan kalkmasıdır. Belli bir dil için benimsenen yazı dizgesinin yetersizliği, köken kaygısı, vb. de söz konusu nedenler arasında anılabilir (Vardar 2001: 83).

2.2.5 Özel Diller

Dilcilerin grup dili ya da özel dil adını verdikleri diller, bir toplumda, bireyin içinde bulunduğu sınıfa, yaşa, özellikle mesleğe göre belirlenen dillerdir (Aksan 2007: 86).

Aynı dilbirliği içinde kültür açısından birbirinden ayrı düzeydeki kimselerin aynı dili kullanışı, birbirinden çok farklıdır. Ses özellikleri ve kurallara uyma konusu bir yana bırakılsa bile, kullanılan sözcüklerin seçimi ve çeşitliliği yönünden büyük ayrılıklar belirir (Aksan 2007: 87).

Aksan (2007: 87), toplumun içinde söz varlığı açısından birbirine yaklaşan, kimi şeyleri kendine özgü biçimde dile getiren grupların bulunduğunu, bu gruplara, hekim dili ve denizcilik dili gibi meslek birliklerinin kullandığı dillerin örnek olarak verilebileceğini öne sürmektedir.

2.2.6 Yapay(yapma)Diller

Yapay dil, başka başka diller konuşan bireyler arasında anlaşma sağlamak amacıyla, çoğu kez doğal dillerdeki öğelerden de yararlanılarak oluşturulan dildir (Vardar 2002: 217).

Uluslararası ilişkilerde büyük kolaylıklar sağlayabilecek böyle bir dil yaratma konusunda bugüne değin 500 kadar denemeye girişildiği bilinmektedir (Aksan 2007: 90).

Ancak son yıllarda pek çok dil bilgininin ve pek çok kimsenin, böyle bir dilin, anadilinin yerini tutamayacağı kanısını paylaşımları nedeniyle, son denemeler, daha çok ortak bir ikinci dil, “dünya yardımcı dili” ortaya koyma yolunda olmuştur (Aksan 2007: 90).

Bilinçli bir çabayla oluşturulmuş bulunan yapay diller, çeşitli türleri kapsar: uluslararası yardımcı bildirişim araçları olarak tasarlanmış Volapük, Esperanto, Ido, Oksidantal, Interlingua gibi dizgeler de birer yapay dildir, çeşitli biçimsel diller ya da bilgisayar izleneme dilleri de (Vardar 2001: 146).

Yapma dillerin en ünlüsü Esperanto’dur. Çocukluğunda çeşitli uluslardan çocukların okuduğu bir okula giden ve anlaşma zorluğunu pek erken tadan Polonyalı hekim Dr. L.L. ZAMENHOF (1878-1887) tarafından meydana getirilmiştir (Aksan 2007: 91).

2.3 Yeryüzünde Konuşulan Diller

Vardar (2001: 147), yeryüzünde konuşulan dillerin sayısının 3000 dolaylarında olduğunu açıklayarak, bu sayının, bazı yazarlar tarafından 2000'e indirildiğini, bazı yazarlar tarafından ise 5000'e çıkarıldığını eklemekte ve bu dillerin bazılarının yüz milyonlarca kişi tarafından konuşulurken kimilerinin sadece birkaç kişi tarafından konuşulduğunu ileri sürmektedir.

Yeryüzünde konuşulan dillerin sayısının tespitindeki güçlüğü'n nedenlerini Aksan (2007: 101), kimi lehçelerin bir dil durumuna gelmeleri dolayısıyla ayrı birer dil sayılıp sayılmayacakları konusundaki kararsızlıktan, yeryüzünün iyi tanınmayan bölgelerinde daha işlenmemiş, incelenmemiş, yazı dili durumuna gelmemiş dillerin varlığından ve bir dile ya da dil ailesine bağlılığı kesinleşmemiş dillerin bulunmasından doğduğunu açıklamaktadır.

2.4 Dil Sınıflandırılması

Dillerin salt yeryüzündeki dağılımını yansıtmayı amaçlayan ve bir ilk yaklaşım niteliği taşıyan coğrafi ya da uzamsal sınıflandırma denemeleri bir yana bırakılırsa, çeşitli sınıflandırma girişimleri, benimsedikleri temel ölçütlere göre başlıca iki öbeğe indirgenebilir (Vardar 2001: 147):

2.4.1 Türsel (Biçim Açısından) Sınıflandırma

Dillerin sahip oldukları biçimsel özelliklere göre yapılan sınıflandırmadır. Eklerle bükünlerin varlık ya da yokluğundan kalkılarak üç dil türü belirlenmiş, kimi dilbilimciler bir dördüncü türe de yer vermeyi uygun görmüşlerdir; böylece şu dil

türleri saptanmıştır: 1. Ayrışkan ya da çözümleyici diller; 2. Bitişimli ya da bağlantılı diller; 3. Bükünlü ya da bireşimli diller; 4. Çokbireşimli diller (Vardar 2001: 151).

2.4.2 Tarihsel (Kaynak Bakımından) Sınıflandırma

Dillerin kaynak bakımından sınıflandırılması, yeryüzünde varlığı kabul edilen dil aile ve öbeklerinin belirlenmesi de temelde yine biçim ve yapıyla ilgili özelliklere dayatılmaktadır. Özellikle biçim ve yapı yönünden yakınlıklara ses ve sözdizimi açısından ortaya konan yakınlık ve ilişkiler de eklenince diller arasında bir akrabalık olasılığı güç kazanmakta, sözcüklerin en eski biçimleri arasındaki eşlik ve benzerlikler, özellikle kültür sözcükleri, sayı adları bakımından ortaya çıkan eşliklerin birer rastlantı ya da ödünç almaya bağlanamayacağı ispatlanırsa bütün bu ölçütlerin hepsi birden bir dil akrabalığının varlığını kesinleştirmektedir (Aksan 2007: 110).

2.5 Dil Aile ve Grupları

Çeşitli karşılaştırmalarla aynı kaynaktan, bir başka deyişle aynı anadilden geldiği saptanan diller aynı aile ya da öbek içinde toplanır, öbeklerin her birinde alt öbekler ya da dallar ayırt edilir (Vardar 2001: 147). Örneğin, Hint-Avrupa dil ailesi, böyle, çeşitli açılardan yakınlıkların kesinlikle ortaya konulması sonucunda, herkesçe benimsenen bir aile sayılmaktadır. İncelemeler ilerledikçe aynı aile içinde alt gruplar, kollar ortaya çıkmaktadır (Aksan 2007: 110).

Dil akrabalığı, akraba dilleri konuşan ulusların aynı soydan geldikleri anlamına gelmez. Aynı soydan gelen ve dilleri akraba olan uluslar bulunmakla birlikte, ırk bakımından birbirleriyle hiç ilişkisi olmayan, ancak aralarında kültür ilişkisi, kültür bağları görülen uluslar da vardır (Aksan 2007: 102).

Dil ailelerinin sayısına ilişkin saptamalar birbirini tutmaz ve büyük bir değişkenlik gösterir. Kimi dilbilimcilere göre dil ailelerinin sayısı 30-40 dolaylarındadır; kimilerine göre ise 100'ün üstünde dil ailesi vardır (Vardar 2001: 148). Bu dil aileleri; Ural-Altay Dilleri, Hint-Avrupa Dilleri, Hami-Sami dilleri vd. gibi dil aileleridir.

2.6 Türk Dilleri (*Turkic*) Terimi

Bu tezin kaynak veri tabanını oluşturan WALS'te *Turkic* terimiyle karşılanan *Türk dilleri* terimi için *Türkoloji* literatüründe, *Türk dilleri*, *Türk lehçeleri* ve *Türk şiveleri* gibi çeşitli terimler kullanılmaktadır.

Türk dilleri kavramını benimseyen ve Hacettepe Üniversitesinin de bu görüşü savunduğunu açıklayan Tekin (1978), söz konusu terimleri savunan kurumları şöyle açıklamaktadır: “Türk Dil Kurumu yayınlarında, önceleri “Türk lehçeleri” adı benimsenmişken, sonraları bu ad yanında ‘Türk dilleri’ deyimine de yer verildiği görülmektedir. Ankara Üniversitesi Türk dillerini öteden beri ‘lehçe’ sayar ve ‘Türk dilleri’ deyiminde kaçınır. İstanbul Üniversitesi ise, daha aşırı bir tutumla, ‘lehçe’ deyimini yalnız Çuvaşça ve Yakutça gibi öbürlerinden çok farklı iki Türk dili için kullanmakta, bu diller dışındaki bütün Türk dillerini ‘lehçe’nin de altında bir konuşma türü (variety of speech) saydığı ‘şive’ sözü ile adlandırmaktadır” şeklinde açıklamaktadır.

Tekin (1978), böyle bir terim karışıklığı karşısında tutumunu açıklarken; dil çalışmalarında; idyolekte (tek kişinin konuşma alışkanlıklarının tümü; birey diyalekti), ağız (birbirine benzer idyolektler toplamı) lehçe ya da diyalekt (birbirine benzer ağızlar toplamı), dil (birbirine benzer diyalektler toplamı) terimlerinin

varlığını açıklamaktadır. Şive teriminin ise lehçe ya da “diyalekt” anlamında değil, “söyleyiş” (telaffuz) ya da “konuşma tarzı” anlamında kullanıldığını savunmaktadır. Böylece, şive teriminin bir dil türü için kullanılmasının yanlış olduğunu savunarak Türk dillerinin “dil” özelliği mi yoksa “lehçe” özelliği mi taşıdığını saptamak için *karşılıklı anlaşılabilirlik ölçütünü* kullanmaktadır.

2.6.1 Karşılıklı Anlaşılabilirlik Ölçütüne Göre Türk Dilleri

Türk dillerinin birbirlerine yakınlıklarını saptayarak “dil” mi yoksa “lehçe” mi olduklarını ortaya çıkarmak için karşılıklı anlaşılabilirlik ölçütünü uygulayan Tekin (1978), “aynı dili konuşan” insanların birbirlerini anlayabildiklerini, ya da ters olarak, birbirlerini anlamayan insanların “ayrı dilleri” konuştukları savını ileri sürmektedir. Bunu test edebilmek için rastgele seçilmiş tek dilli iki bireyin karşı karşıya getirilmesi gerektiğini, eğer bunlar güçlük çekmeden günlük konularda anlaşabiliyorlarsa aynı dili konuşuyor olduklarına; eğer anlayamıyorlarsa farklı dilleri konuşuyor oldukları yargısına varılacağını açıklamaktadır.

Tekin (1978), bu deneyi Türk dillerine uygularken, sözlü ve karşılıklı deney değil sadece öbür Türk dillerinin Türkçeye karşılaştırmak üzere yazılı ve tek yanlı bir deney yapıldığını açıklamaktadır. Bu bağlamda her Türk dilinden seçilmiş 10’ar tümce, sadece Türkçeyi konuşan tek dilli bireylerce anlaşılıp anlaşılmadığı test edilmektedir.

Karşılıklı anlaşılabilirlik testinin geçerli olabilmesi için tümcenin anlaşılabilirliği ölçüttür. Tümce içinde birkaç sözcüğün benzer olmasının anlaşılabilirlik için önem taşımadığı savunulmaktadır. Bu nedenle karşılaştırılan dillerden test amaçlı seçilen tümcelerin birkaç sözcüğünün özdeş veya benzer olması, dillerin anlaşılabilirliğini

etkilememektedir. Ancak çalışmada diğer Türk dilleri Türkçe ile karşılaştırılırken, Çuvaşça ve Yakutçanın hiçbir sözcüğü özdeş olmayan ve başkalaşan diller olarak nitelendirilmekte ve en uzak diller olarak ilk başta Türkçe ile karşılaştırılmak üzere seçilmiştir (Tekin 1978).

İlk başta, Türk dilleri ile karşılaştırılmak üzere seçilen Çuvaşça ve Yakutçanın tümce boyutunda Türkçe ile karşılaştırıldıklarında her ikisinin de Türkçe ile tümce boyutundaki anlaşılabilirlik oranı 0 olarak açıklanmaktadır. Sözcüksel olarak da bu iki dilin sözcüklerinin çok başkalaşmış durumda olduğu açıklanmaktadır. Örneğin, “Çuv. pir = Tr. bir, Çuv. mana = Tr. bana; Yak. orduk = Tr. artık, Yak. bar = Tr. var” gibi başkalaşmış ama benzer sözcüklerin bulunması sıradan doğal konuşucular tarafından anlaşılmadığı gibi anlaşılabilse de tümce boyutundaki anlaşılabilirliği etkilemediği öne sürülmektedir (Tekin 1978).

Çuvaşça ve Yakutçadan sonra Türkçeye uzak diller olarak nitelendirilen Tuvaca, Hakasça ve Altayca Türkçeye en uzak diller olarak nitelendirilmekte ve karşılıklı anlaşılabilirlik ölçütü çerçevesinde 10’ar tümceleri karşılaştırılmaktadır. Bu karşılaştırma sonucu Türkçe ile bu dillerin tümcelerinde sözcüksel olarak benzerlikler görülse de tümce boyutunda karşılıklı anlaşılabilirliği 0 olarak nitelendirilmektedir. Türkçe ile Tuvaca arasında Tuv. ulus = Tr. ulus, Tuv. kiji = Tr. kişi, Tuv. bis = biz gibi; Türkçe ile Hakasça arasında Hak. kün = Tr. gün, Hak. sin = Tr. sen gibi; Türkçe ile Altayca arasında da Alt. at = Tr. at, Alt. ol = Tr. o gibi sesçe ve anlamca benzer olan sözcüklerin bulunduğu saptanmaktadır. Ancak bu sözcüklerin birçoğunun bazı seslerinin değişikliğe uğradığından, aynı olan sözcüklerin sayısının da tümceler içinde az olduğundan anlaşılabilirliği etkilemediği öne sürülmektedir (Tekin 1978).

Bu dillerden sonra sırasıyla Kırgızca, Özbekçe, Uygurca, Tatarca, Başkurtça, Kazakça, Nogayca, Karaçayca, Kumukça, Karayimce ve Türkmençe sırasıyla Türkçe ile karşılaştırılmaktadır. Bu dillerin ise daha önce karşılaştırılan dillere göre sözcüksel olarak Türkçe ile daha çok benzer sözcüğe sahip oldukları saptanırken tümce boyutunda karşılıklı anlaşılabilirliğin sağlanamadığı açıklanmaktadır (Tekin 1978).

En son Türkçeye en yakın diller olarak nitelendirilen Azerice ve Gagauzca karşılıklı anlaşılabilirlik açısından test edilmektedir. Azerice ile Türkçe 10 tümce açısından karşılaştırıldığında, aslında, bu iki dilin tümce yapısı açısından anlaşılır olduğu ancak anlaşılmasındaki güçlüğü daha çok iki dilin farklı sözlükçesinden kaynaklandığı öne sürülerek, Az. küça = Tr. sokak, Az. fit = Tr. korna, düdük gibi farklı sözlükçeden kaynaklandığı örneklerle açıklanmaktadır (Tekin 1978).

Aynı şekilde Gagauzca da Türkçeye en yakın dil olarak nitelendirilmekte ve karşılaştırılan 10 tümcenin çok benzer olduğu açıklanmaktadır. Ancak Gag. yabancı = Tr. kurt, Gag. hodul = Tr. kibirli gibi birçok sözcüğün bulunması her iki dil arasında anlaşılmaazlığı doğurmakta olduğu öne sürülmektedir (Tekin 1978).

Görüldüğü gibi karşılıklı anlaşılabilirlik ölçütüne göre Türk dillerini Türkçe ile karşılaştıran Tekin (1978), bu dillerin benzerlik ve farklılıklarını incelerken, diğer yandan da bu dillerin birbirlerinin lehçesi mi yoksa her biri bağımsız birer dil mi olduklarını tartışmakta ve Türkçe ile Türk dilleri arasında lehçe ilişkisi olmadığını akraba ama birer dil olduklarını savunmaktadır.

2.6.2 WALS'te Türk Dilleri

Bu tezin temel kaynağını oluşturan WALS'te (Dünya Dil Yapıları Atlası) bir dil grubu olarak Altay dil ailesi çerçevesinde incelenen Türk dilleri, 41 dilden oluşmaktadır. Bu diller aşağıdaki tabloda sıralanmaktadır:

Tablo 1.*WALS Veri Tabanında incelenen Türk Dilleri*

SAYI	Diller
1	Türkçe
2	Çuvaşça
3	Tuvaca
4	Yakutça
5	Özbekçe
6	Başkurtça
7	Tatarca
8	Azerice
9	Kırgızca
10	Karaçayca
11	Halaçça
12	Karakalpakça
13	Uygurca
14	Türkmence
15	İran Azericesi
16	Nogayca
17	Kuzey Özbekçe
18	Hakasça
19	Kırım Tatarca
20	Kazakça
21	Gagauzca
22	Kumukça
23	Karayca
24	Salarca
25	Altayca
26	Şorca
27	Tofaca
28	Aynuca
29	Çulımca
30	Dolganca
31	Fuyu Kırgızca
32	Kırımçakça
33	Nogayca(Karagaş)
34	Sarıg Yugurca
35	Tatarca(Baraba)
36	Tatarca(Mişar)
37	Tatarca-Nogayca(Alaburga)
38	Turkic(Batı Horasan)
39	Turkic(Doğu Merkezi Horasan)
40	Urumca
41	Yurt Tatarca

2.7 Dil Evrenceleri

Dil özelliklerinin incelenmesi sonucunda ortaya çıkan diller arasındaki ortak özellikler dil evrenceleri olarak adlandırılmaktadır.

Dil evrenceleri dillerin ses, sözcük dizimi ve sözcüklerin biçimlenişi alanlarında kümelenmiştir. Sesle ilgili evrenceler dilin daha çok tözüyle ilgili evrenceler iken sözcük dizilişi ile ilgili evrenceler dilin daha formel olan yönlerine aittir. Tüm dillerde /a/, /u/, /e/ gibi ağız ünlülerinin mutlaka bulunduğu saptaması, bir sesbilgisel evrenceye dayanır. Aynı biçimde hiçbir dil yoktur ki /k/, /p/ gibi bir ötümsüz kapanma sesi olmasın. Bütün diller, başka tür hecelerle birlikte mutlaka iki sesli olan ve ünsüz ünlü sırasında iki sesli heceye sahiptir vb. (Uzun 2006: 107).

Sözdizimsel evrenceler tümceleri oluşturan birimler ve kategorilere yöneliktir ve örneğin, bütün dillerde “olumsuzluk” kategorisinin bulunması bir sözdizimsel evrencedir. Aynı biçimde, bütün tümcelerin öznesinin bulunduğunu, bütün dillerde ad ve eylem denilen sözlüksel kategorilerin yer aldığını söyleyen evrenceler de bu türdür (Uzun 2006: 107).

Bütün dilleri bağlayan ve herhangi bir kısıtlama tanımayan evrenceler *mutlak evrenceler* olarak adlandırılır. Bu tür evrencelerin ya hiç istisnası yoktur, ya da istatistiksel olarak oranları %100'e çok yakındır. Belirli sayıda dili bağlayan, böylece mutlak evrencelere göre daha kısıtlı olan evrenceler, *göreceli evrencelerdir* (Uzun 2006: 107). İngilizcenin *for*, *to*, *since*, *in* gibi öndurumları her dilde görülmez. Öndurumların bulunmadığı dillerde, Türkçede olduğu gibi sondurumlar(ilgeçler) bulunabilir (Uzun 2006: 107).

Dil evrencelerini tespit etmek için veri tabanı olarak tek dilin detaylı incelenmesinden mi hareket edilmeli, yoksa birçok dili karşılaştırarak mı belirlemeli? Bu konuda dilbilimciler farklı görüşler öne sürmektedirler.

Bazı dilbilimciler, dil evrenceleri konusunda araştırma yürütebilmek için, çok geniş dilleri kapsayacak bir veri tabanına ihtiyaç olduğunu ileri sürerler. Bu görüşteki dilbilimciler, soyut analizlerden çok, göreceli somut terimlerle ifade edilebilen dil evrenceleri üzerinde yoğunlaşmayı tercih ederler. Dil evrenceleri varlığının açıklanması konusunda daha açık veya en azından seçici davranma eğilimindedirler. Diğer taraftan bazı dilbilimciler de, dil evrencelerini en iyi öğrenme yolunun, bir dili çok detaylı bir şekilde çalışmaktan geçtiği inancındadırlar. Bu dilbilimciler, dil evrencelerini soyut yapılar şeklinde ifade etmeyi savunurken doğuştanlığı, dil evrencelerinin açıklaması olarak kabul etme eğilimindedirler (Comrie 2005: 13-14).

2.8 Dil Tipolojisi

Dil tipolojisi ve dil evrenceleri birbiriyle ilişkili kavramlardır. Dil evrenceleri, dillerde bulunan ortak özellikler anlamına gelirken tipoloji, dil özelliklerinin benzerliğine dayanarak dillerin sınıflandırılmasını sağlayan bir alandır.

Dil tipolojisini Vardar (2001: 194), “tarihsel ölçütlerle akrabalık kavramını göz önünde tutmadan yalnızca ses, biçim ve sözdizim benzerliklerine dayanılarak yapılan dil sınıflandırılması” şeklinde tanımlamaktadır.

Dil evrenceleri araştırmaları bütün dünya dillerindeki ortak özellikleri ortaya çıkarmakla ilgilidir. Ancak dilleri tipolojik olarak sınıflamak için, yani onları farklı tiplere ayırmak için, diller arasındaki farklılıkların ortaya konması gerekir. Bu zıtlama, diller arasındaki farklılıklar üzerindeki çalışma ile diller arasındaki

benzerlikler çalışması arasında bir zıtlasma olarak özetlenebilir. Uygulamada ise, her iki çalışma paralel bir yolda ilerler. Çok sayıdaki dili temel alma noktasından hareketle, dil evrencelerini çalışmak isteyen dilbilimciler, aynı zamanda dil tipolojisi ile de ilgilenir (Comrie 2005: 49).

Genel olarak dil evrenceleri çalışmasının, insan dilindeki çeşitlenmenin sınırlarını belirlemeyi hedeflediğini söyleyebiliriz. Tipoloji, doğrudan bu çeşitlenme çalışmasıyla ilgilenir, bu da iki çalışmanın neden birbirine yakın ilerlediği konusuna açıklık getirir. Çünkü her ikisi de, diller boyunca görülen çeşitlenmeyle ilgilidir, tek fark dil evrenceleri araştırmasının esas olarak, bu çeşitlenmenin sınırlarıyla, tipoloji araştırmasının ise, doğrudan muhtemel çeşitlenmeyle ilgilenmesidir (Comrie 2005: 50).

Örnek olarak bütün dillerin ünlülere sahip olduğu evrencesi verilebilir. Dilleri ünlülere sahip olanlar ve olmayanlar diye sınıflasaydık, bütün dillerin ilk gruba girdiğini görürdük. Tipoloji açısından sonuç önemsiz görünebilir (bütün diller tek bir gruba aittir), fakat evrenceler açısından bu geçerli ve deneye dayanan bir genellemedir. Ayrıca bu örnek bir kez daha, tipoloji ile evrenceler arasında bir zıtlasma olmadığını, bilakis bunların birbirlerini tamamladığını gösterir (Comrie 2005: 52).

Dil tipolojisi çalışmak için, dünya dillerini sınıflayabileceğimiz belli parametrelerin oluşturulması gereklidir. Seçilen bir parametrenin, diller boyunca yapılacak tipolojik bir karşılaştırmada geçerli bir ölçüt olması için, bu ölçütün herhangi bir dilin analizinde de geçerli olması gerektiği varsayılır. Bu durumda dil tipolojisinin

herhangi bir kısmının çalışılması, dil evrenceleri hakkında belli varsayımlar yapmayı da içerir (Comrie 2005: 52).

Prensipte dilleri tipolojik olarak sınıflamak için herhangi bir dilbilim parametresi seçilebilir. Eğer dil evrenceleri ve dil tipolojisi arasında bir ayırım yapılıyorsa, bu durumda kullanılacak parametreler, bir şekilde sınırlanmış olur. Nitekim bütün dillerin ünlüleri olduğu savı kurulunca, ünlülerin varlığı ve yokluğu parametresi diller boyunca çeşitlenmeyi inceleyen bir çalışmanın ilgi alanından çıkar ve bu genelleme, sadece dil evrenceleri alanına özgü bir özellik haline gelir (Comrie 2005: 56).

Bazen bir dilin, bazı özelliklerini, ortalama bir dilin kullandığından çok daha yoğun olarak kullanması bir gerçek olarak ortaya çıkar. Bu gerçek sorgulanan dilin *holistik tipini* tanımlamasa da yapısının önemli bir parçasını doldurur. Buna çok açık bir örnek, bir dilin hal(durum) sistemli veya tonlu bir dil olarak sınıflanabilecek olmasıdır (Comrie 2005: 61).

Tipolojik çalışmalar tarihinde, teklif edilmiş birçok *holistik tipoloji* temeli vardır, fakat bunlardan iki tanesi, en azından tarihi açıdan, özellikle önemlidir: 1. *Biçimbilimsel Tipoloji 2. Söz Sırası Tipolojisi* (Comrie 2005: 61).

2.8.1 Biçimbilimsel Tipoloji

Dünya dillerini, sergiledikleri biçimsel özelliklerine göre sınıflayan tipoloji türüdür. “Geleneksel biçimbilimsel sınıflama, sınıflamayı yapan yazara göre aralarında sınıf sayısı ve adlandırılışı bakımından biraz farklılıklar olsa da, genelde şöyle bir beşli grup olarak ortaya çıkar: *yalınlayan diller, ekleyen diller, çekimleyen diller, bükülmeyen diller ve bitştiren diller*” (Uzun 2006: 108).

2.8.2 Söz Sırası Tipolojisi

Söz Sırası Tipolojisi ya da sözcük dizilişi tipolojisi bir sözdizimsel tipoloji türüdür. Söz sırası tipolojisinde diller, tümcedeki özne(Ö), nesne(N) ve eylem(E) dizilişlerine göre sınıflandırılmaktadır.

Söz sırası (word order) terimi 18. Yüzyılda özellikle Avrupada kullanılmaya başladıysa da Weil (Paris 1844) ve P.W.Schmidt (1926) çalışmaları ilk söz sırası çalışmaları olarak bilinmektedir (Andersan) . Ancak 1963 yılında *Joseph Greenberg* tarafından 30 dil üzerinde yapılan çalışma sonucu söz sırası tipolojisi çalışması yaygınlaştırılmıştır (The Basic...).

Tipolojinin ilgili sahasına işaret etmek üzere kurulmuş olan “söz sırası tipolojisi” kavramını kullanıyor olsak da, asıl ilgilendiğimiz şeyin söz sırası değil, kurucu sırası olduğunu belirtmeliyiz. Kurucu sırası tipolojisi (karş. Greenberg’in terimiyle “anlamli unsurların sırası”), daha doğru bir ifade olacaktır. Bir taraftan, mesela bir dilin özne-yüklem-nesne temel söz sırasına sahip olduğunu söylerken, bunun bahsedilen kurucularının bir veya daha çok kelimedenden mürekkep olmalarıyla bir ilgisinin olmadığını kabul etmek gerekir. Böylece bu tanımlamada, aşağıdaki iki tümce eşit olacaktır: ‘*John hit Mary*’ ‘John Mary’ye vurdu.’ ve ‘*the rouge elephant with the missing tus katted the hunter who had noticedthat his riflewasunloaded*’ ‘bir boynuzu eksik kızgın fil, silahının boş olduğunu henüz fark eden avcıya saldırdı’ (Comrie 2005: 113-114).

Greenberg’den sonra birçok dilbilimci dilleri sözcük dizilişi açısından sınıflandırmaya çalışmış ve bu çalışmalarda incelenen dil sayısına göre tipolojik oranlarda değişiklik ortaya çıkmaktadır. Çalışmalarda diller, mantıken mümkün olan

ÖEN, ÖNE, EÖN, ENÖ, NEÖ ve NÖE sözcük sıralanışlarına göre tiplendirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmaların en önde gelenleri 2. Tabloda (Thayar, Silicon, Tornado) gösterilmektedir:

Tablo 2. Söz Sırasına Dayalı Tipolojik Çalışmalar

Söz Sırası Tipi	Greenberg 1963	Ullan 1969	Ruhlen 1975	Mallison&Bla ke 1981	Tomlin 1979	Tomlin 1986
ÖEN	% 43.0	% 34.6	% 35.6	% 35.0	% 41.5	% 41.8
ÖNE	% 37.0	% 44.0	% 51.5	% 41.0	% 45.8	44.8
EÖN	% 20.0	% 18.6	% 10.5	% 9.0	% 11.0	% 9.2
ENÖ	% 0.0	% 2.6	% 2.1	% 2.0	% 1.5	% 3.0
NEÖ	% 0.0	% 0.0	% 0.0	% 1.0	% 0.3	% 0.0
NÖE	% 0.0	% 0.0	% 0.2	% 1.0	% 0.0	% 0.0
SINIFLNDRLMYN	% 0.0	% 0.0	% 0.0	% 11.0	% 0.0	% 0.0
DİL SAYISI	30	75	427	100		402

2. Tabloda gösterildiği gibi, incelenen dil sayısı değiştikçe tiplerin dil oranı da değişmektedir. Ancak genel olarak tablo, ÖEN, ÖNE ve EÖN tiplerinin dünya dillerinde en çok yaygın olan tipler olduğunu ve diğer tiplerin pek yaygın olmadığını göstermektedir.

Aynı şekilde Tomlin (2006)'in de dünya dilleri üzerine söz sırası tipolojisinin dağılımını gösteren çalışması mevcuttur. Bu çalışmanın dağılımı ve bu dağılıma göre dil tipleri örnek olarak 3. tabloda sunulmaktadır.

Tablo 3. Tomlin (2006) Çalışmasının Dil Örnekleri

Temel Sözcük Dizilişi	Dil Oranı	Örnekler
Özne-(Eylem- Nesne)	%42	İngilizce, Endonezyaca
Özne-(Nesne- Eylem)	%45	Japonca, Türkçe
Eylem- Özne- Nesne	%9	Galce, Zapotekçe
(Eylem- Nesne)-Özne	%3	Malgaşça
(Nesne- Eylem)- Özne	%1	
Nesne-Özne-Eylem		

İncelenen 3. tabloya da bakıldığında, dillerin büyük çoğunluğu ÖNE ve ÖEN söz sırasına sahipken diğer temel sözcük dizilişi tipleri ise daha az oranda diller tarafından temsil edilmektedir.

3. WALS (THE WORLD ATLAS OF LANGUAGE STRUCTURES) “Dünya Dil Yapıları Atlası”²

Dünya Dil Yapıları Atlası (The world Atlas of Language Structures) yani WALS, online olarak Max Plank Enstitüsü tarafından hazırlanan, 55 yazarın betimleyici materyalinden toplanan yapısal dil özelliklerini içeren geniş çaplı dil inceleme veri tabanıdır.

İlk versiyonu kitap ve CD-Rom olarak Oxford Üniversitesi Yayınevi tarafından basılan WALS’in ilk online versiyonu Nisan 2008’de Max Plank Enstitüsü tarafından yayınlanmıştır.

Bu geniş çaplı dil inceleme ve haritalama veri tabanı, 2676 dili 144 dilsel özellik açısından incelemektedir. Bu inceleme sonucunda her dilin incelenen özellikleriyle beraber dillerin ve özelliklerin haritaları da sunulmaktadır.

WALS’in temel konusu olan yapısal dil özelliklerinin tespit edilmesi ve dil atlaslarını yapılıması uzun süreden beri dilbilimcilerin temel çalışma konularından biri olmuştur. Dilbilimcilerin dil tipolojisine ilgi göstermeleri 1980’li yıllarda yapısal dil özelliklerinin farklı değerlerinin coğrafi dağılımıyla ilişkin soruları yanıtlamak için başlamıştır.

Örneğin; İngilizcede olan Özne-Eylem-Nesne (the farmer killed the duckling) söz sıralanışı gibi belli bir yantümce söz sıralanışına diğer dünya dillerinin sahip olup olmadığını, ya da bu yapının dünyanın belli bir kısmında mı, yoksa dünyanın farklı bölgelerinde dağılmış olup olmadığını araştırmak gibi konular araştırılmıştır. Önceki

²WALS (THE WORLD ATLAS OF LANGUAGE STRUCTURES) ile ilgili bilgiler www.wals.info sitesine dayanarak yazılmıştır.

çalışmalar böyle soruların bir kısmına bir takım yanıtlar vermiş olsa da, bu yanıtlar genellikle sistematik olmayan yanıtlardır. Genellikle sorulara dünya dilleri örnekleme üzerinden cevap vermek yerine, özelliklerin coğrafi dağılımıyla ilgili sorular belli bir dilbilimci tarafından sezgisel olarak yanıtlanmıştır.

WALS ise, böyle sorulara sistematik bir şekilde cevap vermeyi amaçlamaktadır. Çünkü bölüm yazarlarının her birisi dünya dil özellikleri değişkelerinin haritalanmasında mümkün olduğu kadar kapsayıcı (kendi örneklem sınırları içerisinde) bir şekilde çalışmak için belli bir dilsel özellikle ilgilenmiştir.

3.1 Haritalar

WALS, yapısal dil özelliklerinin coğrafi dağılımını gösteren 160 harita içermektedir ve dünya çapında dilleri kapsayan ilk dil özellikleri atlasıdır. Bu atlasın ilk şekli 2005 yılında kitap olarak yayınlanmıştır.

Ayrıca WALS, insan dilinin lehçelerini kapsayan bir çeşit lehçeler atlası olarak da düşünülebilir. Ancak lehçeler atlasından önemli bir farkı vardır. Lehçeler atlası, temel dilsel özelliklerin coğrafyasını gösterirken (örneğin; özel kökteş ses ya da özel sözcükler gibi), WALS sadece yapısal özellikleri, yani akraba olmayan diller arasında karşılaştırılabilen dil sisteminin soyut özelliklerini göstermektedir.

Haritalar, dilsel özelliklerin dünya dillerine sergilediği dağılımın görsel olarak gösterilmesini sağlamak ve çeşitli renklere sahip noktalarla farklı özellik değerlerini göstermektedir. Yani, herhangi bir dilsel özelliğin dünyanın hangi bölgelerinde konuşulan dillerde bulunduğunu belli bir renkli noktanın dağılımına bakarak öğrenebiliriz.

Her haritanın yanında ek olarak bir açıklayıcı yazı de bulunmaktadır. Bu yazıda özellik değerlerinin açıklanması ve onların belirlenmesi sağlanırken coğrafi dağılım modelinin tartışması ve bölümün teorik sorunla ilişkisi de açıklanmaktadır.

Online haritanın belli bir coğrafi alanı üzerinde zoom yapmak ve atlas veri tabanının temelini oluşturan bibliyografik ya da diğer kaynakları görmek olanaklı olduğu gibi, haritayı belli bir ölçüde değiştirerek kullanmak da mümkün olduğu görülmektedir. Örneğin; farklı özelliklerin belirli değerleri arasında bir ilişki olup olmadığını görmek ve veri üzerinde daha fazla inceleme yapmak üzere dışarıya aktarmak gibi işlemler yapılabilmektedir.

3.2 Dil Özellikleri

Dünya Dil Yapıları Atlası (WALS), 144 bölümden oluşmaktadır ki her bölüm bir metin ve bir ana haritayı içermektedir. Her bölüm belli bir dilsel özelliğin(konu başlığı olan özelliğin) dağılımını göstermektedir. Bazı durumlarda tek metin birden fazla harita içermektedir.

Her bölüm belli bir özellik uzmanı olan ya da yayınlanmış diller arası veri tabanları ve diğer kaynaklardan veri toplayan yazarın (ya da bir yazar ekibinin) katkısıyla hazırlanmıştır. Bazı yazarlar birden fazla bölümün sorumluluğunu üstlenmiştir. Toplamda WALS'in bölümleri 55 yazarın katkısıyla hazırlanmıştır.

144 bölümün hepsi 11 kısım(alan) altında kümelenmiştir. Bunlar; *sesbilim*, *biçimbilim*, *ad kategorileri*, *ad sözdizimi*, *eylemsel kategoriler*, *sözcük dizilişi*, *basit tümceler*, *karmaşık tümceler*, *sözlükçe*, *işaret dilleri* ve *diğer alanlarıdır*. Bölüm başlıklarının gösterdiği özellikler bütün ana alanları kapsamaktadır.

İlk sekiz kısım olan; *sesbilim, biçimbilim, ad kategorileri, ad sözdizimi, eylemsel kategoriler, sözcük dizilişi, basit tümceler, karmaşık tümceler*, dilbilgisinin temel yapısal alanlarını kapsamaktadır. Bu bölümlerin her birinin içindeki özellikler kapsamında her yapısal alanın en önemli alt alanı geniş bir şekilde ele alınmıştır. Bu sekiz alan atlasın çekirdeğini oluşturmaktadır.

Toplam 14 bölümü (yapısal dil özelliğini) kapsamakta olan kalan üç kısım, daha farklı içerikleri kapsamaktadır. Sınırlı sayıda sözcüğün incelendiği sözlükçe kısmında, sözcükler farklı nedenlerden dolayı seçilmiştir. Örneğin; Sözlükçenin bir ögesi olarak incelenen *çay*, dünya dillerine genellikle birbirine yakın iki kökenden(Sinik: cha, Min-Nan: te) türediği için seçilmiş olabilir. İşaret dili kısmında ise bu alanı temsil eden iki işaret dili örneği incelenmektedir. Son olarak *diğer* kısmında, genellikle dilbilimsel yapı açısından marjinal olarak değerlendirilen iki farklı özellik olan 141A (*Yazı Sistemleri*) ve 142A (*“clicks”in paralinguistik kullanımı*) özellikleri incelenmektedir.

WALS veri tabanında incelenen bütün özellikler, ID numaraları ve ait oldukları alan bilgileriyle aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 4. *WALS'te İncelenen Yapısal Dil Özellikleri*

İD	ALAN	ÖZELLİK
1A	SESBİLİM	Ünsüz Envanterleri
2A	SESBİLİM	Ünlü niteliği Envanterleri
3A	SESBİLİM	Ünlü-ünsüz oranı
4A	SESBİLİM	Patlamalı ve Sürtünücülerde Ötümlüleşme
5A	SESBİLİM	Patlamalı Sistemlerde Ötümlüleşme ve Boşluklar
6A	SESBİLİM	Küçükdil Ünsüzleri
7A	SESBİLİM	Gırtlak Ünsüzleri
8A	SESBİLİM	Yan Ünsüzler
9A	SESBİLİM	Nazal N (ng)
10A	SESBİLİM	Ünlü Nazallaşması
11A	SESBİLİM	Yuvarlak Öndil Ünlüler

12A	SESBİLİM	Seslem Yapısı
13A	SESBİLİM	Ton
14A	SESBİLİM	Durağan Vurgu Konumları
15A	SESBİLİM	Etkiye Duyarlı (Weight- Sensitive) Vurgular
16A	SESBİLİM	Etkiye Duyarlı (Weight- Sensitive) Vurgu Sistemlerinde Etki Öğeleri
17A	SESBİLİM	Ritim Türleri
18A	SESBİLİM	Yaygın Ünsüzlerin Bulunmayışı
19A	SESBİLİM	Nadir Ünsüzlerin Mevcudiyeti
20A	BİÇİMBİLİM	Seçilen Çekimsel Eklerin Kaynaşması
21A	BİÇİMBİLİM	Seçilen Çekimsel Eklerin Oluşması
22A	BİÇİMBİLİM	Eylemin Çekimsel Birleşimselliği
23A	BİÇİMBİLİM	Tümcede İşaretleme Yeri
24A	BİÇİMBİLİM	İyelik AÖ'lerinde İşaretleme Yeri
25A	BİÇİMBİLİM	Bütünsel Dil Tipolojisinin İşaretleme Yeri
26A	BİÇİMBİLİM	Etkileşimsel Biçimbilimde Soneke Karşı Önek
27A	BİÇİMBİLİM	İkileme
28A	BİÇİMBİLİM	Durum Ayrımsızlaşması (senkretizm)
29A	BİÇİMBİLİM	Eylemde Kişi-Sayı Birleşimselliği
30A	AD KATEGORİLERİ	Cinsiyet Sayısı
31A	AD KATEGORİLERİ	Cinsiyete Dayalı ve Cinsiyete Dayalı Olmayan Cinsiyet Sistemi
32A	AD KATEGORİLERİ	Cinsiyet Belirleme Sistemi
33A	AD KATEGORİLERİ	Ad Çoğulluğunun Kodlanması
34A	AD KATEGORİLERİ	Ad Çoğulluğunun tekrar sıklığı
35A	AD KATEGORİLERİ	Bağımsız Kişi Adıllarında Çoğulluk
36A	AD KATEGORİLERİ	Çağrışımsal Çoğulluk
37A	AD KATEGORİLERİ	Belirli Tanımlıklar
38A	AD KATEGORİLERİ	Belirsiz Tanımlıklar
39A	AD KATEGORİLERİ	Bağımsız Adıllarda Kapsayıcı/Dışlayıcı Farkı
40A	AD KATEGORİLERİ	Eylemsel Çekimde Kapsayıcı/Dışlayıcı Farkı
41A	AD KATEGORİLERİ	Göstericilerde Mesafe Farkı
42A	AD KATEGORİLERİ	Pronominal ve Adnominal Göstericileri
43A	AD KATEGORİLERİ	Üçüncü Kişi Adılları ve Göstericileri
44A	AD KATEGORİLERİ	Bağımsız Kişi Adıllarında Cinsiyet Ayrımı
45A	AD KATEGORİLERİ	Adıllarda Nezaket Ayrımları
46A	AD KATEGORİLERİ	Belirsiz Adıllar
47A	AD KATEGORİLERİ	Pekiştirici ve Dönüslü Adıllar
48A	AD KATEGORİLERİ	Çekim Edatlarında Kişi Gösterimi
49A	AD KATEGORİLERİ	Durum Sayısı
50A	AD KATEGORİLERİ	Bakışsız (asimetrik) Durum Gösterimi
51A	AD KATEGORİLERİ	Durum Eklerinin Konumu
52A	AD KATEGORİLERİ	Birliktelik ve Araç Durumları
53A	AD KATEGORİLERİ	Sıra Sayı Sıfatı
54A	AD KATEGORİLERİ	Dağılımsal (distributive) Sayılar
55A	AD KATEGORİLERİ	Sayı Adı Sınıflandırılması
56A	AD KATEGORİLERİ	Bağlaçlar ve Evrensel Niceleyiciler
57A	AD KATEGORİLERİ	Adılsı İyelik Eklerinin Konumu
58A	AD SÖZDİZİMİ	Bağlayıcı (obligatory) İyelik Çekimi
59A	AD SÖZDİZİMİ	İyelik Sınıflandırılması
60A	AD SÖZDİZİMİ	Tamlayan, Sıfat ve İlgi Tümcecisi

61A	AD SÖZDİZİMİ	Adsız Sıfatlar
62A	AD SÖZDİZİMİ	Hareket Ad Yapıları
63A	AD SÖZDİZİMİ	Ad Öbeği Bağlacı
64A	AD SÖZDİZİMİ	Adsıl ve Eylemsi Bağlaç
65A	EYLEM KATEGORİLERİ	Bitmişlik/ Bitmemişlik Görünüşü
66A	EYLEM KATEGORİLERİ	Geçmiş Zaman
67A	EYLEM KATEGORİLERİ	Gelecek Zaman
68A	EYLEM KATEGORİLERİ	Bitmişlik
69A	EYLEM KATEGORİLERİ	Zaman- Görünüş Eklerinin Konumu
70A	EYLEM KATEGORİLERİ	Biçimbilimsel Emir Kipi
71A	EYLEM KATEGORİLERİ	Yasaklama
72A	EYLEM KATEGORİLERİ	Emir - Teşvik Sistemleri
73A	EYLEM KATEGORİLERİ	İstek Kipi
74A	EYLEM KATEGORİLERİ	Durumsal Olasılık
75A	EYLEM KATEGORİLERİ	Gerçek Olasılık
76A	EYLEM KATEGORİLERİ	Durumsal ve Gerçek Modellerinin Örtüşmesi(overlap)
77A	EYLEM KATEGORİLERİ	Kanıtsallığın (evidentiality) Anlambilimsel Farkları
78A	EYLEM KATEGORİLERİ	Kanıtsallığın (evidentiality) Kodlanması
79A	EYLEM KATEGORİLERİ	Zaman ve Görünüşe Göre Değişik Biçimlenme
80A	EYLEM KATEGORİLERİ	Sözel Sayı ve Değişik Biçimlenme
81A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Özne, Nesne ve Eylem Dizilişi
82A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Özne ve Eylem Dizilişi
83A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Nesne ve Eylem Dizilişi
84A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Nesne, Dolaylı(Oblique) ve Eylem Dizilişi
85A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Çekim edatı ve Ad Öbeği Dizilişi
86A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Tamlayan ve Ad Dizilişi
87A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Sıfat ve Ad dizilişi
88A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Gösterici ve Ad Dizilişi
89A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Sayı ve Ad dizilişi
90A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	İlgi Tümceciği ve Ad Dizilişi
91A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Derece Sözcüğü ve Sıfat Dizilişi
92A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Kutupsal Soru İlgeçleri Konumu
93A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	İçerik Sorularındaki Soru Öbeklerinin Konumu
94A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Belirteç Bağlayıcı ve Yan Tümce Dizilişi
95A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Nesne, Eylem Dizilişi ve Çekimedatı, Ad Öbeği Dizilişi Arasındaki İlişki
96A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Nesne, Eylem Dizilişi ve İlgi Tümceciği, Ad Dizilişi Arasındaki İlişki
97A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Nesne, Eylem Dizilişi ve Sıfat, Ad Dizilişi Arasındaki İlişki
98A	BASİT YAPILAR	TamAÖ'lerin Durum Göstermelerinin Sıralanışı
99A	BASİT YAPILAR	Adılların Durum Gösterimlerinin Sıralanışı
100A	BASİT YAPILAR	Eylemsel Kişi Gösteriminin Sıralanışı
101A	BASİT YAPILAR	Adıl Öznelerin İşaretlenmesi
102A	BASİT YAPILAR	Eylemsel Kişi Gösterimi
103A	BASİT YAPILAR	Eylemsel Kişi Gösteriminin Sıfır Üçüncü Kişisi
104A	BASİT YAPILAR	Eylem Üzerinde Kişi Göstericilerinin Dizilişi
105A	BASİT YAPILAR	Çift Geçişli Yapılar: "vermek" eylemi
106A	BASİT YAPILAR	İşteş Yapılar

107A	BASİT YAPILAR	Edilgen Yapılar
108A	BASİT YAPILAR	antipasif Yapılar
109A	BASİT YAPILAR	Uygulamalı (Applicative) Yapılar
110A	BASİT YAPILAR	Dolaylı Ettirgen Yapılar
111A	BASİT YAPILAR	Dolaysız Ettirgen Yapılar
112A	BASİT YAPILAR	Olumsuz Biçimbirimler
113A	BASİT YAPILAR	Bakışık(simetrik) ve Bakışimsız (asimetrik) Standart Olumsuzluk
114A	BASİT YAPILAR	Bakışimsız (asimetrik) Standart Olumsuzluğun Alt Türleri
115A	BASİT YAPILAR	Olumsuz Belirsiz Adıllar ve Yüklemcil Olumsuzluk
116A	BASİT YAPILAR	Kutupsal Sorular
117A	BASİT YAPILAR	Yüklemcil İyelik
118A	BASİT YAPILAR	Yüklemcil Sıfatlar
119A	BASİT YAPILAR	Ad ve KonumsalYüklemleme
120A	BASİT YAPILAR	Yüklemcil Adlara Sıfır Koşaç
121A	BASİT YAPILAR	Karşılaştırmalı Yapılar
122A	KARMAŞIK YAPILAR	Öznelerde Görelilik(relativization)
123A	KARMAŞIK YAPILAR	Dolaylılarda Görelilik
124A	KARMAŞIK YAPILAR	"istemek" Eyleminin Tümleç Öznesi
125A	KARMAŞIK YAPILAR	Niyet Tümceleri
126A	KARMAŞIK YAPILAR	"ne zaman" Tümceleri
127A	KARMAŞIK YAPILAR	Neden/Sebeup Tümceleri
128A	KARMAŞIK YAPILAR	Sözce Tümleci Tümcecikleri
129A	SÖZLÜKÇE	El ve kol
130A	SÖZLÜKÇE	Parmak ve El
131A	SÖZLÜKÇE	Sayı Adı Temelleri
132A	SÖZLÜKÇE	Türevsiz Temel Renklerin Kategori Sayısı
133A	SÖZLÜKÇE	Temel Renklerin Kategori Sayısı
134A	SÖZLÜKÇE	Yeşil ve Mavi
135A	SÖZLÜKÇE	Kırmızı ve Sarı
136A	SÖZLÜKÇE	M-T Adılları
137A	SÖZLÜKÇE	N – M Adılları
138A	SÖZLÜKÇE	Çay
139A	İŞARET DİLLERİ	İşaret Dillerinde Kuralısız Olumsuzluk
140A	İŞARET DİLLERİ	İşaret Dillerinde Soru İlgeçleri
141A	DİĞER	Yazı Sistemleri
142A	DİĞER	"clicks"ınParalinguistik Kullanımı
143A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Olumsuzluk Biçimbirimi ve Eylem Dizilişii
144A	SÖZCÜK DİZİLİŞİ	Özne, Nesne ve EylemeGöre Olumsuz Sözcüklerin Konumu

3.3 Özellik Değerleri (şıklar)

Her dilsel özellikle ilgili, çeşitli dil tipleri arasındaki temel farklardan oluşan bir değerler kümesi bulunmaktadır. Özellikler en az iki değer ve daha çok 3-5 değerle gösterilirken bazı özelliklerin içerdiği farklı değerlerin sayısı 9'a kadar çıkmaktadır.

Özellik değerlerine örnek olarak, 1A(Ünsüz Envanterleri) özelliğinin değerlerini gösterebiliriz:

(1A) Ünsüz Envanterleri:

- (a) Az (89)
- (b) Kısmen az (122)
- (c) Orta (201)
- (d) Kısmen çok (94)
- (e) Çok (57)

Örnekte görüldüğü gibi 1A özelliği 5 şıklı bir değerler kümesine sahiptir ve değerlerin dünya dillerindeki dağılımı da gösterilmektedir. WALS veri tabanı çerçevesi içinde ünsüz envanterleri açısından incelenen toplam 563 dilden 89 dil az, 122 dil kısmen az, 201 dil orta, 94 dil kısmen çok ve 57 dil ise çok sayıda ünsüze sahiptir. Ünsüz envanterleri açısından Türkçe ve Türk dillerinin geneli(kısmen çok ünsüz sayısına sahip olan Başkurtça dışındakiler)orta sayıda ünsüze sahip diller arasına girmektedir.

Ayrıca WALS'te bir Özelliğin değerlerine bakıldığında, o özelliğin değerlerinin dillere dağılımının haritasına da ulaşılmaktadır. Her değer farklı renklerle gösterildiği haritada hangi değerün dünyanın hangi bölgelerine dağıldığı kolaylıkla

görülebilmektedir. Örneğin; ünsüz envanterleri açısından 563 dilden, Türkçe dâhil 201 dilin sahip olduğu değer olan orta değerinin dünyanın bütün bölgelerine dağılmış bir durumda olduğu görülmektedir.

3.4 Dünya Dil Yapıları Atlası Veri Tabanında İncelenen Diller

WALS çalışmasında toplam 2676 dil incelenmektedir. Bu dillerin bir kısmı 144 özelliğin büyük bir çoğunluğu açısından incelenirken, bazı dillerin ise birkaç hatta sadece bir özelliğine bakılmaktadır. Örneğin; İngilizce 141 temel özellik ve 18 ek özellik açısından incelenirken Türkçe 137 temel özellik ve 17 ek özellik açısından incelenmekte; Türk dillerinden olan Dolgancanın ise sadece 1 özelliğine (9A: Nazal N “ng”) bakılmaktadır.

WALS’in diller kısmında her dilin, WALS kodu, ISO 639-3 standart kodu, ait olduğu grup, ait olduğu aile, makro alanı, enlemi, boylamı ve konuşulduğu ülkeleri sırasıyla açıklanmaktadır.

3.5 Dünya Dil Yapıları Atlası Veri Tabanında Dil Aileleri

WALS’te incelenen 2676 dil, 215 dil ailesi çerçevesinde sınıflandırılmaktadır. Bu sayının geleneksel dil ailesi sınıflandırmalarının önerdiği dil aileleri sayılarına göre çok yüksek bir sayı olduğu kesindir. Geleneksel dil ailesi sınıflamalarında genellikle dil aileleri hipotezler ve gözlemlerle saptanmaktadır. WALS ise dilleri birer birer ve yakından incelemekte ve dillerdeki biçimbilimsel, sözdizimsel vs. özelliklerine göre ailelere ve gruplara ayırmaktadır. Bu yüzden bu çalışmada diller daha çok çeşitlenmiş ve dil ailelerinin sayısı artmıştır. Ayrıca diller sürekli değiştiğinden dolayı yeni bir araştırma olup bilgileri sık sık yenilenen WALS’in sunduğu sonuçlar dikkate alınması gerekmektedir.

Örneğin; geleneksel çalışmalarda Türkçeyi kapsayan Ural-Altay dil ailesi WALS çalışmalarında Ural dil ailesi ve Altay dil ailesi olmak üzere iki dil ailesine ayrılmaktadır.

WALS veri tabanında bazı dil aileleri birçok dili kapsarken bazıları ise sadece bir dili kapsamaktadır. Bu kaynakta incelenen dillerin kümelendiği dil aileleri ve kapsadığı dil gruplarına örnek olarak aşağıda birkaç dil ailesi örneği sunulmaktadır:

3.5.1 Afro-Asyatik Dil Ailesi

Afro-Asyatik dil ailesi 13 dil grubu ve 145 dilden oluşmaktadır. Afro-Asyaik dil ailesinin dil grupları aşağıdakilerdir:

1. Beja (1 dil)
2. Berber (15 dil)
3. Biu-Mandara (24 dil)
4. MerkeziCushitic (3 dil)
5. Doğu Chad Dilleri (7 dil)
6. Doğu Cushitic Dilleri (14 dil)
7. Mısır Kıpti Dili (1 dil)
8. Masa (1 dil)
9. Kuzey Omotik dilleri (11 dil)
10. Sami Dilleri (43 dil)
11. Güney Cushitic (6 dil)
12. Güney Omotik Dilleri (4 dil)
13. Batı Chad Dilleri (14 dil)

3.5.2 Aykana Dil Ailesi

Aykana dil ailesi sadece bir dilden oluşmaktadır. Yani Aykana dili özellikler açısından başka dillere benzemediği için tek başına bir dil ailesi oluşturmaktadır.

3.5.3 Algonkin-Yurok (Algic) Dil Ailesi

Algonki-Yurok dil ailesi 3 dil grubu ve 31 dilden oluşmaktadır.

1. Algonkin Dil Grubu (29 dil)
2. Viyot Dil Grubu (1 dil)
3. Yurok Dil Grubu (1 dil)

3.5.4 Altay Dil Ailesi

Altay dil ailesi 3 dil grubu kapsamında 65 dili içermektedir. Altay dil ailesinin kapsadığı dil grupları aşağıdakilerdir:

1. Moğol Dilleri Grubu (13 dil)
2. Tunguz Dilleri Grubu (11 dil)
3. Türk Dilleri Grubu (41 dil)

3.5.5 Hint – Avrupa Dil Ailesi

WALS veri tabanında sayısı 176 dile ulaşan Hint – Avrupa dil ailesine bağlı diller 11 dil grubu kapsamında incelenmektedir.

1. Arnavutça (1)
2. Ermeni dilleri (3)
3. Baltık dilleri (2)
4. Kelt dilleri (9)

5. Cermen dilleri (39)
6. Yunan dilleri (2)
7. Hint dilleri (50)
8. İnan dilleri (26)
9. Nuristani dilleri (3)
10. Roman dilleri (24)
11. Slav dilleri (17)

3.6 WALS Saptamaları Üzerine Yapılan Çalışmalar

WALS veri tabanı, yayınlandığından beri birçok övgü ve eleştiri ile karşılaştığı gibi birçok çalışmanın da kaynağı olmuştur. Bu çalışmalara, Comrie (2010)'nin *Dillerin Tipikliği* çalışması, Orgun (2011)'un *Dillerin Tutarlılık Puanları* çalışması ve Uzun (2012)'un *Dillerin Karşılıklı Benzerlik ve Benzemezlik* çalışması örnek olarak gösterilebilir:

3.6.1 Comrie (2010)

WALS'e dayanarak yapılan çalışmalardan biri Comrie (2010) çalışmasıdır. Bu çalışmada diller ne oranda tipik olduklarına göre sıralanmaktadır. Bu çalışma, WALS özelliklerini aynı değerlerle sergileyen dillerin sayısını, diğer değerleri sergileyen dillerin sayısına oranlamaya dayanmaktadır.

Örneğin, WALS'in *ünsüz envanterleri* (1A) özelliğine göre İngilizce 24 ünsüze sahip bir dil olarak “*ortalama (average)*” değerindeki 281 dille birlikte bir grup oluştururken Japonca aynı özellik açısından 120 dille birlikte *ünsüz envanteri* “*nispeten dar (moderately small)*” olan diller grubuna girmektedir. Bu özellik açısından WALS'te dikkate alınan dil sayısının 563 olduğu düşünülürse aşağıdaki

tabloya göre İngilizcenin sergilediği tipiklik %21,49'a %32,32 oranla Japoncaninkinden yüksektir:

Tablo 5. Ünsüz Envanteri (1A) Özelliğine Göre Oranlar

Dil	Değer	Diller	Oran
İngilizce	19-25 ünsüz	182	%32,32
Japonca	15-18 ünsüz	121	%21,49

3.6.2 Orgun (2011)

WALS kaynaklı çalışmalardan başka biri de puanlama tekniğine başvurularak bir dilin başka bir dile benzeme boyutunu söz konusu dili “tutarlı” olması adına ölçen bir hesaplama tekniği öneren Orgun (2011) çalışmasıdır.

Comrie (2010)'den hareketle aynı değeri sergileyen dilleri dikkate almaya devam eden ama ondan farklı bir hesaplama tekniği kullanarak oranlamayı değil puanlamayı tercih eden Orgun (2011), önce, herhangi bir WALS özelliği karşısında aynı değeri paylaşan dillerin bir başka özellik karşısında da aynı değeri sergileyip sergilemediğini kontrol eder. Eğer gruplar herhangi bir ikinci değerde ortaklık sergiliyorlarsa o zaman gruptaki her dile puan verir. Aynı işlemi söz konusu gruptaki diller için sonra başka bir özellik için yapar ve bu yolu tüm özellikleri puanlayana kadar izler. Aşağıdaki tabloda 5 dil, *Eylemin Çekimsel Birleşimselliği (22A)* özelliğini hangi değer ile sergiledikleri açısından gruplanmış ve ortaya, Türkçe ile Arapçanın bir tarafta, İngilizce, Hintçe ve Tagalogun diğer tarafta yer aldığı iki grup çıkmıştır:

Tablo 6. *WALS'in 22A ve 29A Özelliklerine Göre Tutarlılık Puanları*

Diller	22A	29A	Puan
Türkçe	6-7	birleştirimsel değil	yok
Arapça	6-7	birleştirimsel	yok
İngilizce	2-3	birleştirimsel	var
Hintçe	2-3	birleştirimsel	var
Tagalog	2-3	sayı/kişi belirleme yok	yok

Aynı dilleri bu kez, *Eylemde Kişi-Sayı Birleşimselliği (29A)* özelliği açısından da gruplamaya kalkınca, yine yukarıdaki tabloda gösterildiği gibi, Türkçe-Arapça grubunun dağıldığı ve bu iki dilin herhangi bir puan alamadığı görülmektedir. Oysa diğer grupta, Tagalogun grup dışında kalmasına karşın İngilizce ve Hintçenin aynı değeri paylaştıkları ve bu sayede puan aldıkları görülmektedir. Yukarıdaki tablo, Orgun (2011)'un 3 dil için 10 biçimbilimsel özelliğe 12 dil arasında uyguladığı formülle ortaya çıkan puanlamayı vermektedir. Bu puanlamalara göre Japonca Türkçeden ve İngilizceden; Türkçe de İngilizceden daha tutarlı dillerdir!

Bu çalışmaları Uzun (2012) “Dillere tipik veya tutarlı demenin en çarpıcı yönü, böyle demekle onlara dilbilimsel olarak pek de aşina olmadığımız özellikler yükleme riskinin doğmuş olmasıdır. Dilleri tipiklik yarışına sokan Comrie (2010), en tipik dile ulaştığında acaba bütün diller için ülküsel olan mükemmel bir dilden mi söz ediyor olacaktır? Orgun (2011), Japoncanın diğer iki dile göre, deyim yerindeyse daha az bozulmuş olduğunu, soyutlanmış bir dil olarak daha tutarlı bir dil olduğunu söylemekle hedefine, tıpkı Comrie (2010)'nin ülküsel dili gibi acaba bu kez en saf dili mi almaktadır? Dahası, bu iki önerinin bizi götürdüğü ortak hedef olarak diller doğuştan mükemmel bir sistemdi de zamanla bozuldular mı?” şeklinde eleştirerek WALS'te incelenen dillerin özelliklerini karşılaştırarak diller arasındaki karşılıklı benzerlik ve benzemezliği saptayan öneriyi sunmaktadır.

3.6.3 Uzun (2012)

WALS veri tabanında incelenen diller arasındaki değer ayrılıklarını saymayı ve dilleri birbirlerine ne kadar benzedikleri açısından oranlayarak sıralamayı amaçlayan bir çalışmadır. Bir dilin başka bir dile hangi değerlerle ne ölçüde benzediğini, bu dillerin diğer değerlerde neden ve ne kadar farklı olduklarını açıklayabilen bu önerinin daha yapısal bir çalışma önerisi olduğu öne sürülmektedir.

3.6.3.1 Karşılıklı Benzerlik

WALS'in yapısal özelliklerinden hareketle diller arasındaki benzerlikleri, birebir karşılıklı değer ayrılığı olduğu için, ilk olarak iki dilin toplam kaç WALS değerinde aynı olduğunu bularak daha sonra söz konusu değer ayrılığını kaç benzerlik oranını oluşturduğunu saptayan ve bu benzerlik oranına göre dilleri sıralayan bir çalışmadır.

Örneğin, aşağıdaki tabloda, Türkçe, Japonca ve İngilizcenin WALS veri tabanında aynı olan toplam değer sayıları ve bu dillerin birbirlerine olan benzerlik oranları gösterilmektedir:

Tablo 7. Karşılaştırılan Dillerin Benzerlik Oranları

Diller	Özellik	Değer	Oran
TR-JAP	129	70	54,26%
TR-İNG	137	56	40,87%
İNG-JAP	130	49	37,69%

Bu tabloya göre Türkçe ile Japonca birbirine İngilizceye benzediklerinden daha çok benzerken İngilizce Türkçeye, Japoncaya benzediğinden daha çok benzemektedir.

3.6.3.2 Karşılıklı Benzemezlik

Karşılaştırılan iki dil arasında saptanan benzerlik oranının kalan kısmı, söz konusu iki dil için karşılıklı benzemezlik oranını göstermesi gerekmektedir. Ancak WALS

veri tabanında saptanan dil özelliklerinin değerleri sadece ikili ve karşıtsal biçimde olmadığından ve bu tür değerlerin yanı sıra hiyerarşik değerler ve dağılımsal değerler (2'den fazla ama hiyerarşik olmayan değerler) de bulunduğu için Karşılıklı Benzerlik yönteminden farklı bir puanlama yöntemi önerilmektedir.

İki dil arasındaki karşılıklı benzemezliği bulmak için ilk başta dillerden biri kaynak dil olarak seçilmektedir. Kaynak dilin sergilediği özellik değerine 0 puan verilmekte ve karşılaştırılan dil de aynı değeri sergilediyse 0 puanını almaktadır. 0 puan iki dil arasında benzerlik bulunduğunu göstermektedir. Örneğin, Japonca ve İngilizce, ünlü nazallaşması sergilemeyen diller olarak Türkçe ile birlikte birbirlerine benzemektedir, bu nedenle her üç dilin alacağı puan, sonuçta birer "0"dır, aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi:

Tablo 8. Ünlü Nazallaşması (10A) Özelliğine Göre Puanlar

Kaynak Dil	Değer	Puan	JAP	İNG
TR	Var	1	-	-
	Yok	0	0	0

Eğer karşılaştırılan dilin sergilediği özellik değeri kaynak dilin sergilediği özelliğe karşıtsal olarak farklılık gösteriyorsa karşılaştırılan dilin özellik değeri 1 puan kazanmaktadır. Aşağıdaki tablo bu yönde bir örnekleme sunmaktadır: Japonca İngilizcenin aksine Türkçeden 1 puan farklıdır.

Tablo 9. Ad Öbeği Bağlacı (63A) Özelliğine Göre Puanlar

Kaynak Dil	Değer	Puan	JAP	İNG
TR	've' 'ile'den farklı	0	-	0
	've' 'ile'yle aynı	1	1	-

Eğer karşılaştırılan dilin sergilediği özellik hiyerarşik değer sergiliyorsa bu değer, kaynak dilin sergilediği değere gösterdiği hiyerarşik uzaklığa göre puan kazanır. Örneğin aşağıdaki tabloda (1A) özelliğinin karşılaştırılan dillere sergilediği hiyerarşik değerler puanlandırılmaktadır:

Tablo 10. Ünsüz Envanterleri (1A) Özelliğine Göre Puanlar I

Kaynak Dil	Değer	Puan	JAP	İNG	BLG	GÜR	ERM
<i>TR</i>	Dar	2	-	-	2	-	-
	Nispeten Dar	1	1	-	-	-	-
	<i>Ortalama</i>	0	-	0	-	-	-
	Nisbeten Geniş	1	-	-	-	1	-
	Geniş	2	-	-	-	-	2

Tabloda görüldüğü gibi karşılaştırılan diller, kaynak dilin özellik değerine sergilediği uzaklık kademesine göre puan kazanmakta ve bu dillerin benzemezlik dereceleri ölçülmektedir. Japonca ve Gürcüce Türkçenin hemen üstünde ve hemen altında yer almakla 1'er puanı ama Bulgarca ve Ermenice hiyerarşinin daha üstünde ve daha altında kalarak daha fazla puanı, diyelim ki 2'şer puanı kazanır. Böylece, Türkçeye Japonca ve Gürcüce aynı derecede benzemez iken Bulgarca ve Ermenice Türkçeye bu iki dilden daha çok benzememektedir.

Kaynak dilimiz Japonca olsaydı, puanlama aşağıda gösterilen tabloda görüleceği gibi bütünüyle değişecek, İngilizce 1 puanda kalırken Türkçe de artık 1 puan alıyor olacak, Bulgarcanın puanı düşerken Ermenice ve Gürcüceninkiler yükselecekti. Bu noktada Türkçe ile Japoncanın ikili benzemezlik puanının doğal olarak değişmediğini vurgulayalım.

Tablo 11. Ünsüz Envanterleri (1A) Özelliğine Göre Puanlar II

Kaynak Dil	Değer	Puan	TR	İNG	BLG	GÜR	ERM
<i>JAP</i>	Dar	1	-	-	1	-	-
	<i>Nispeten Dar</i>	0	-	-	-	-	-
	Ortalama	1	1	1	-	-	-
	Nisbeten Geniş	2	-	-	-	2	-
	Geniş	3	-	-	-	-	3

Değerlerin karşıtsal veya hiyerarşik değil dağılımsal olduğu özellikler için kademelenme olmadığını yansıtmak üzere her farklı değer, 1 puan olabilir. WALs'in böylesi bir değer ayırımına dayanan 117A özelliği için Türkçe kaynak dil olarak Japonca, İngilizce, Tagalog ve Suvahili dilleri ile karşılaştırılmaktadır:

Tablo 12. Yüklemler İyelik (117) Özelliğine Göre Puanlar

Kaynak Dil	Değer	Puan	JAP	İNG	TAG	SUV
<i>TR</i>	Yerel	1	1	-	-	-
	<i>Tamlayan</i>	0	-	-	-	-
	Konusal	1	-	-	1	-
	Bağlaçsal	1	-	-	-	1
	'Sahip Olmak'	1	-	1	-	-

Tabloda incelendiği gibi değerler arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmayıp dağılımsal bir ilişki bulunduğundan kaynak dilin dışındaki bütün diller 1'er puan kazanmaktadır.

Karşılaştırılmak istenen dillerin bütün özellik değerleri karşılaştırıldıktan sonra kazandıkları benzemezlik puanları toplanır ve benzemezlik sayısına bölünür böylece bir dilin karşılaştırılan dile sergilediği benzemezlik puanının ortalaması elde edilir.

Örneğin, Türkçe, Japonca ve İngilizcenin WALs'teki toplam karşılıklı benzemezlik skorları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 13. Karşılaştırılan Dillerin Benzemezlik Puanları Ortalaması

Diller	Özellik	Değer	Puan	Ortalama
TR-İNG	137	81	121	1,49
TR-JAP	129	59	83	1,40
İNG-JAP	130	81	111	1,37

Yukarıda incelenen tabloya göre İngilizce 81 farklı değeriyle 121 puan toplayarak Türkçeye ortalama 1,49 puan benzemezken bu dilin Japoncayla arasında daha düşük (1,37) bir benzemezlik bulunmaktadır. Japonca ile Türkçenin birbirine benzemezliği ise, bu dillerin İngilizceye olan benzemezliklerinin arasında bir yerdedir. Bu tablodan hareketle ortalama benzemezlik puanlarını çıkararak dilleri diğer iki dile olan benzemezliklerine göre sıraya sokabiliriz:

Tablo 14. Ortalama Benzemezlik Puanı ve Sıralanış

	TR	JAP	İNG	Ort. Puan	Sıra
İNG	121	111	-	116	1.
TR	-	83	121	102	2.
JAP	83	-	111	97	3.

Bu tabloda gösterilen benzemezlik sırasıyla aynı dillerin benzerlik sırası aşağıdaki tabloda verilerek dillerin benzemezlik için neden ayrı incelenmesi gerektiği gerekçelendirilmektedir:

Tablo 15. Benzerlik Oranları ve Benzemezlik Puanları Karşılaştırılması

Benzerlik	Benzemezlik
1. TR	1. İNG
2. JAP	2. TR
3. İNG	3. JAP

Tabloda gösterildiği gibi iki dil arasındaki Karşılıklı Benzemezlik o iki dil arasındaki Karşılıklı Benzerlik oranının kalan kısmı değildir. Diller arasındaki Karşılıklı benzerliğe, söz konusu dillerin sergiledikleri benzer özelliklerini sayarak ulaşabiliriz. Ancak iki dil arasındaki benzemezliği bulmak için daha hassas davranılması

gerekmektedir. Benzemezlik değerinin sergilediklerin anlamsal ve işlevsel farklara duyarlı olabilmek için Karşılıklı Benzerlik ve Benzemezlik yöntemiyle amaca ulaşılabilir.

Yani Karşılıklı Benzerlik ve Benzemezlik Önerisi, WALS kaynağında incelenen dilleri karşılaştırmak üzere geliştirilen, dilleri tipolojik olarak karşılaştırılmasını sağlayan bir yöntemdir.

Bu tezde WALS verilerine göre Türk Dillerini karşılaştırmak için Uzun (2012) önerisi temel alınarak Türk Dillerinin karşılıklı benzerlik oranları ve karşılıklı benzemezlik puanlarının ortalaması incelenmektedir.

4. TÜRK DİLLERİ ARASINDA KARŞILIKLI BENZERLİK VE BENZEMEZLİK

Dünya Dil Yapıları Atlası (WALS) veri tabanında Altay dil ailesine bağlı Türk dilleri grubu çerçevesinde toplamda 41 Türk dili yapısal dil özellikleri açısından incelenmektedir. Bu dillerin bir kısmı, WALS'te belirlenen 144 özelliğin büyük oranı açısından incelenirken bir kısmının ise az sayıda özellik değerlerine bakılmaktadır.

WALS'te 41 dil olarak incelenen Türk dilleri grubundan, incelenmesi için karşılaştırılabilir özellik sayısının incelenmiş olması gerekmektedir. Yani Türk dilleri, karşılaştırılmak üzere seçilirken incelenen özellik sayıları dikkate alınmaktadır.

Burada, farklı kaynaklarda sayı açısından farklılık sergileyen Türk dillerinin, WALS'te 41 dil olarak ele alınmasına yakından incelenmekte ve her Türk dilinin toplamda kaç WALS yapısal dil özelliği açısından incelediğine bakılmaktadır. Yani, her Türk dilinin WALS'in kapsadığı toplam 144 özelliğini hangi oranda temsil ettiğinin öğrenilmesi için Türk dillerinin sayısı ve incelenen özellik sayılarını içeren 16. tablo oluşturulmaktadır.

Bu tabloda Türk dilleri, WALS veri tabanında en çok özelliği incelenen dilden en az özelliği incelenen dile doğru sıralanmaktadır:

Tablo 16.*Türk Dillerinin WALS Veri Tabanındaki Özellikleri Temsil Etme Oranları*

DİLLER	SAYI	ORAN
Türkçe	137	%95,13
Çuvaşça	70	%48,61
Tuvaca	56	%38,88
Yakutça	55	%38,18
Özbekçe	54	%37,50
Başkurtça	53	%36,80
Tatarca	43	%29,86
Azerice	43	%29,86
Kırgızca	38	%26,38
Karaçayca - Balkarca	36	%25
Halaçça	30	%20,83
Karakalpakça	29	%20,13
Uygurca	26	%18,05
Türkmence	20	%13,88
İran Azericesi	20	%13,88
Nogayca	17	%11,80
Kuzey Özbekçe	17	%11,80
Hakasça	16	%11,11
Kırım Tatarca	10	%6,94
Kazakça	9	%6,25
Gagauzca	7	%4,86
Kumukça	6	%4,16
Karayca	4	%2,77
Salarca	4	%2,77
Altayca	3	%2,08
Şorca	3	%2,08
Tofaca	2	%1,38
Aynuca	1	%0,69
Çulımca	1	%0,69
Dolganca	1	%0,69
Fuyu Kırgızca	1	%0,69
Kırımçakça	1	%0,69
Nogayca(Karagaş)	1	%0,69
Sarıg Yugurca	1	%0,69
Tatarca(Baraba)	1	%0,69
Tatarca(Mişar)	1	%0,69
Tatarca-Nogayca(Alaburga)	1	%0,69
Turkic(Batı Horasan)	1	%0,69
Turkic(Doğu Merkezi Horasan)	1	%0,69
Urumca	1	%0,69
Yurt Tatarca	1	%0,69

16. tabloda görüldüğü gibi Türkçe, WALS'te kodlanan 144 yapısal dil özelliğini %95,13 oranında temsil ederken diğer Türk dillerinin özellikleri temsil etme oranı daha düşüktür. WALS'teki özellikleri temsil etme oranı %48,61'in altında olan diğer 40 Türk Dilinden 14 dilin özellikleri temsil etme oranları sadece %0,69'dur. Yani bu dillerin sadece 1'er özelliği kodlanmaktadır.

Ayrıca 16. tablo incelendiğinde, aynı adla birden çok dilin bulunduğu görülmektedir. Yani bazı Türk dilleri WALS'in belirlediği bölgesel farklar veya diğer kriterlere göre farklı değişkelere ayrılmaktadır. Bu dillerden biri olan Özbekçe, Özbekçe ve Kuzey Özbekçesi olarak iki değişke şeklinde sunulmaktadır.

Tatarca ise; Tatarca, Kırım Tatarca, Tatarca (Baraba), Tatarca (Mişar), Tatarca – Nogayca (Alaburga) ve Yurt Tatarca olmak üzere 6 değişke olarak incelenmektedir. Azerice; Azerice ve İran Azericesi olarak ikiye ayrılırken, Kırgızca da Kırgızca ve Fuyü Kırgızca olarak iki dil şeklinde incelenmektedir. Aynı şekilde, Nogayca; Nogayca ve Nogayca (Karagaş) olarak iki değişkeyle sunulurken, Türkçeden (Turkish) farklı olarak Turkic; Turkic (Batı Horasan) ve Turkic (Doğu Merkezi Horasan) olmak üzere iki değişkeli olarak incelenmektedir.

Yani WALS veri tabanındaki Türk dilleri grubundaki 41 dilin hepsinin dil olmadığı, bazılarının da diyalektler ve ağızlardan oluştuğu anlaşılmaktadır.

16. tabloda gösterilen 41 Türk dili içinden, karşılaştırılmak üzere seçilmek için dillerin karşılaştırılabilir sayıda özelliğinin saptanmış olmasına dikkat edilmektedir. Ayrıca karşılaştırılmak üzere seçilen diller, söz konusu 41 dil içinde bulunan değişkeleriyle de birleştirilmektedir.

Bu açıdan bakılınca, 16. tabloda gösterildiği gibi, birçok Türk dilinin WALS'te incelenen özellik sayısının karşılaştırılmayacak kadar az olduğu saptanmaktadır. O yüzden dillerin karşılaştırılabilmesi için 26 dilin özellik sayısı çok az olduğundan, en az 20 özelliği incelenen yani kodlanan özelliklerinin oranı %13,88'in üzerinde olan 15 dil karşılaştırılmak üzere seçilmiştir.

Seçilen 15 dilden Azerice ile İran Azericesinin özellikleri birleştirilerek tek dil olarak incelenmekte, böylece karşılaştırılan dillerin sayısı 14'e düşmektedir. Ayrıca karşılaştırılabilir sayıda özelliğe sahip olduğundan karşılaştırmak için seçilen 15 dilden Özbekçe ve Tatarcanın da 41 dil için mevcut olan değişkeleri birleştirilerek incelemeye tabi tutulmaktadır.

Karşılaştırılabilir özelliğe sahip olan ve diyalektleriyle birleştirilerek tezde incelenmek üzere seçilen 14 Türk dili, değişkeleriyle birleştirildikten sonra sahip oldukları özellik sayıları ve WALS özelliklerini temsil etme oranları bilgisiyle beraber 17. tabloda sunulmaktadır.

Tablo 17. Tezde Karşılaştırılan Türk Dilleri

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL
TÜRKÇE	137	%95,13
ÖZBEKÇE	71	%49
ÇUVAŞÇA	70	%48,61
TUVACA	56	%38,88
YAKUTÇA	55	%38,19
BAŞKURTÇA	53	%36,80
TATARCA	51	%35,41
AZERİCE	49	%34,02
KIRGIZCA	38	%26,38
KARAÇAYCA	36	%25,00
HALAÇÇA	30	%20,83
KARAKALPAKÇA	29	%20,13
UYGURCA	26	%18,05
TÜRKMENÇE	20	%13,88

17. tabloda gösterildiği gibi karşılaştırılan Türk dillerinin sayısı 14'e düşmektedir. Özellik sayısı açısından karşılaştırılmaya uygun olan 15 dil içerisinde Azerice ve İran Azericesinin özellikleri birleştirilmekte ve WALS'teki özellikleri temsil etme oranı %34,02'ye çıkmaktadır. Özbekçe ve Kuzey Özbekçenin özellikleri de birleştirilmekte böylece Özbekçenin özellik oranı %49'a ulaşmaktadır. Aynı şekilde Tatarca diğer beş değişkesiyle birleştirilmekte böylece özellikleri temsil etme oranı %35,41'e yükselmektedir.

Yani karşılaştırılabilecek sayıda özelliği kodlanan Türk dillerini seçerek bunun yanı sıra, WALS veri tabanında farklı diller olarak incelenen diyalektleri birleştirdiğimizde, karşılıklı benzerlik oranları açısından incelenmek için 14 dil seçilerek 17. Tabloda incelenmektedir.

4.1 WALS'te İncelenen Türk Dilleri Özelliklerinin Alansal Dağılımı

3. bölümde detaylı bir şekilde anlatıldığı gibi WALS veri tabanının 144 yapısal dil özelliği 11 alan çerçevesinde kümelenmektedir. Türk dillerinin daha çok hangi alanla ilgili özelliklerinin kodlandığı bilgisine ulaşmak için, ilk başta, oluşturulan 17. Tabloda yer alan Türk dillerinin alansal dağılımının, alanlara göre yapılan tablolar halinde inceleme gereksinimi duyulmaktadır.

4.1.1 Sesbilim (*phonology*)

WALS veri tabanında sesbilim alanı toplam 19 yapısal dil özelliğini kapsamaktadır. Türk dillerinin toplamda kaç sesbilimsel özelliğinin incelendiği bilgisi aşağıda verilmektedir:

Tablo 18. *Türk Dillerinin İncelenen Sesbilim Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	SESBİLİM
TÜRKÇE	137	19
ÖZBEKÇE	71	18
ÇUVAŞÇA	70	18
TUVACA	56	14
YAKUTÇA	55	14
BAŞKURTÇA	53	18
TATARCA	51	1
AZERİCE	49	14
KARAÇAYCA	36	1
KIRGIZCA	38	14
HALAÇÇA	30	0
KARAKALPAKÇA	29	1
UYGURCA	26	1
TÜRKMENÇE	20	1

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, Türkçe sesbilim alanında kümelenen bütün özellikler açısından incelenirken diğer Türk dilleri daha az sayıda sesbilimsel özellikler açısından incelenmektedir. Çuvaşça, Başkurtça ve Özbekçenin 18'er sesbilimsel özellikleri incelenirken; Tuvaca, Yakutça, Azerice ve Kırgızcanın 14'er sesbilim özelliklerine bakılmaktadır. Karaçayca, Tatarca, Karakalpakça, Uygurca ve Türkmençenin 1'er özellikleri incelenirken Halaççanın ise hiçbir sesbilimsel özellik değerine bakılmamaktadır.

18. tabloda, her Türk dilinin WALS veri tabanındaki *sesbilim* alanındaki 19 özellikten ortalama 9,57 özellik açısından incelendiği saptanmaktadır. Yani Türk dilleri WALS veri tabanındaki *sesbilim* özelliklerini %50 oranında temsil etmektedir.

4.1.2 **Biçimbilim** (*morphology*)

WALS veri tabanında sesbilimden sonra dillerin biçimbilim özellikleri sıralanmaktadır. WALS veri tabanındaki özelliklerden 10 özelliği kapsayan

biçimbilimin kaçır özelliğine göre Türk dillerinin incelendiği bilgisi 19. Tabloda sunulmaktadır:

Tablo 19. *Türk Dillerinin İncelenen Biçimbilim Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	BIÇİMBİLİM
TÜRKÇE	137	10
ÖZBEKÇE	71	1
ÇUVAŞÇA	70	1
TUVACA	56	2
YAKUTÇA	55	1
BAŞKURTÇA	53	1
TATARCA	51	1
AZERİCE	49	1
KIRGIZCA	38	1
KARAÇAYCA	36	1
HALAÇÇA	30	1
KARAKALPAKÇA	29	1
UYGURCA	26	2
TÜRKMENÇE	20	1

Türk dillerinin kaç biçimbilim özelliği açısından incelendiğini gösteren 19. tablo incelendiğinde, sadece Türkçenin, biçimbilim alanı çerçevesinde kümelenen bütün özellikler açısından incelendiği, diğer Türk dillerinin ise çok az sayıda biçimbilim özelliğine bakıldığı görülmektedir.

Tuvaca ile Uygurcanın 2’şer biçimbilim özellikleri incelenirken diğer Türk dillerinin sadece 1’er biçimbilimsel özelliği incelenmektedir.

19. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin biçimbilim alanındaki özelliklerden ortalama 1,78 özelliğinin incelendiği, yani Türk dillerinin WALS’teki biçimbilim özelliklerini %17,85 oranında temsil ettiği öğrenilmektedir.

4.1.3 Ad Kategorileri (*nominal categories*)

WALS'teki yapısal dil özellikleri, biçimbilimden sonra ad kategorileri adı altında toplanmaktadır. Ad kategorileri alanı ise 28 özelliği içermektedir. Her Türk dilinin bu 28 özellikten kaç özelliğinin incelendiği bilgisi aşağıda 20. tabloda sunulmaktadır:

Tablo 20. *Türk Dillerinin İncelenen Ad Kategorileri Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	AD KATEGORİLERİ
TÜRKÇE	137	28
ÖZBEKÇE	71	12
ÇUVAŞÇA	70	18
TUVACA	56	9
YAKUTÇA	55	12
BAŞKURTÇA	53	10
TATARCA	51	13
AZERİCE	49	8
KIRGIZCA	38	10
KARAÇAYCA	36	7
HALAÇÇA	30	9
KARAKALPAKÇA	29	5
UYGURCA	26	6
TÜRKMENÇE	20	2

20. tablo incelendiğinde toplam 137 özelliği kodlanan Türkçenin ad kategorileri kısmındaki bütün özellikler açısından incelenmekte olduğu görülmektedir. Çuvaşçanın 18 özelliği incelenirken Tatarcanın 13 özelliğine bakılmaktadır. Özbekçe ile Yakutçanın da 12'şer özelliği incelenirken Başkurtça ile Kırgızcanın 10'ar; Tuvaca ile Halaççanın 9'ar; Azericenin ise 8 ad kategorisel özelliği kodlanmaktadır.

Diğer Türk dillerinin ise daha az özellikleri incelenmiş olup Karaçaycanın 7; Uygurcanın 6; Karakalpakçanın 5; Türkmencenin ise sadece 2 ad kategorisel özelliği incelenmektedir.

Bu sayılara göre Türk dillerinin WALS'teki 28 Ad Kategorisel özellikten ortalama 9,93 özellik açısından incelendiğini yani Türk dillerinin Ad Kategorisi alanında kümelenen bütün özellikleri %35,47 oranında temsil ettiğini öğrenmekteyiz.

4.1.4 Ad Sözdizimi (*nominal syntax*)

WALS veri tabanında *ad kategorileri* alanından sonra diller, ad sözdizimi alanı çerçevesinde kümelenmektedir. Toplam 7 özelliği kapsayan ad sözdizimi alanının hangi Türk dilinde kaç özelliği incelendiği sorusuna yanıt aramak için aşağıda sunulan 21. tablo incelenecektir.

Tablo 21. *Türk Dillerinin İncelenen Ad Sözdizimi Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	AD SÖZDİZİMİ
TÜRKÇE	137	7
ÖZBEKÇE	71	1
ÇUVAŞÇA	70	0
TUVACA	56	3
YAKUTÇA	55	1
BAŞKURTÇA	53	0
TATARCA	51	2
AZERİCE	49	0
KIRGIZCA	38	0
KARAÇAYCA	36	0
HALAÇÇA	30	0
KARAKALPAKÇA	29	0
UYGURCA	26	0
TÜRKMENÇE	20	0

21. tablo incelendiğinde, ad sözdizimi alanının kapsamında incelenen 7 özelliğin bütünü açısından Türkçe incelenirken Tuvacanın 3 özelliğine; Tatarcanın 2; Özbekçe ile Yakutçanın da 1'er özelliklerine bakılırken geri kalan Türk dillerinin hiç biri ad sözdizimi alanındaki özellikler açısından incelenmemektedir.

21. tablo göz önünde bulundurulduğunda, Türk dilleri, WALs veri tabanındaki Ad Sözdizimi alanındaki 7 özelliğin ortalama 1 özelliği açısından incelenmektedir. Yani Türk dilleri ad sözdizimi alanındaki özellikleri %14,28 oranında temsil etmektedir.

4.1.5 Eylem Kategorileri (*verbal categories*)

WALS veri tabanında 16 özelliği kapsayan eylem kategorilerinin özellikleri ad sözdizimi özelliklerinden sonra sıralanmaktadır. Türk dillerinin kaçar eylem kategori özelliklerini temsil etme bilgisi aşağıda sunulan 22. tabloda incelenmektedir:

Tablo 22. *Türk Dillerinin İncelenen Eylem Kategorileri Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	EYLEM KATEGORİLEDİRİ
TÜRKÇE	137	16
ÖZBEKÇE	71	7
ÇUVAŞÇA	70	7
TUVACA	56	7
YAKUTÇA	55	4
BAŞKURTÇA	53	5
TATARCA	51	7
AZERİCE	49	8
KIRGIZCA	38	1
KARAÇAYCA	36	3
HALAÇÇA	30	3
KARAKALPAKÇA	29	1
UYGURCA	26	5
TÜRKMENÇE	20	0

22. tablo incelendiğinde Türkçenin eylem kategorileri bölümünün de bütün özellikleri açısından incelendiği görülmektedir. Azerice'nin 8; Özbekçe, Çuvaşça, Tuvaca ve Tatarcanın da 7'şer özellikleri eylem kategorileri kısmına bağlı özellikler olup Başkurtça ile Uygurcanın 5'er ve Yakutçanın 4 özelliği eylem kategorilerinin kapsamındaki özelliklerdir.

Karaçayca ve Halaççanın 3'er özellikleri; Kırgızca ile Karakalpakçanın da 1'er eylemsel kategorik özellikleri kodlanmaktadır. Türkmencenin ise eylem kategorileri kısmına ait hiçbir özelliği kodlanmamaktadır.

Türk dillerinin WALS veri tabanındaki Eylem Kategorileri kısmındaki bütün özelliklerden ortalama 5,28 özellik açısından incelendiği yani Türk dillerinin eylem kategorileri alanındaki özellikleri %16,66 oranında temsil ettiği saptanmaktadır.

4.1.6 Sözcük Dizilişi (*word order*)

WALS veri tabanında eylem kategorilerinden sonra diller sözcük dizilişi alanına ait özellikler çerçevesinde incelenmektedirler. Türk dillerinin sözcük dizilişi alanındaki özellikleri temsil etme sayıları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 23. *Türk Dillerinin İncelenen Sözcük Dizilişi Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	SÖZCÜK DİZİLİŞİ
TÜRKÇE	137	17
ÖZBEKÇE	71	14
ÇUVAŞÇA	70	17
TUVACA	56	10
YAKUTÇA	55	11
BAŞKURTÇA	53	13
TATARCA	51	14
AZERİCE	49	11
KIRGIZCA	38	4
KARAÇAYCA	36	14
HALAÇÇA	30	13
KARAKALPAKÇA	29	15
UYGURCA	26	7
TÜRKMENÇE	20	12

23. tabloda gösterildiği gibi Türkçe ile Çuvaşça bu alandaki bütün özellikler açısından incelenmektedir. Karakalpakça bu alanın 15 özelliği açısından incelenirken; Özbekçe, Tatarca ve Karaçayca da sözcük dizilişinin 14'er özelliğini

temsil etmekte olup; Başkurtça ile Halaççanın ise sözcük dizilişine ait 13'er özellik değerlerine bakılmaktadır.

Türkmencenin, sözcük dizilişine bağlı 12 özelliği kodlanmakta olup; Yakutça ile Azericenin sözcük dizilişine ait 11'er özellik değerlerine bakılırken; Tuvacanın 10; Uygurcanın 7; Kırgızcanın 4 sözcük dizilişine ait özelliklerine bakılmaktadır.

Türk dilleri, WALs veri tabanındaki Sözcük Dizilişi alanında kümelenen 17 özellik bütünü ortalamaya 12,28 özelliği açısından incelenmektedir. Yani Türk dilleri, Sözcük Dizilişi alanındaki özellikleri %72 oranında temsil etmektedir.

4.1.7 Basit Yapılar (*simple clauses*):

WALS'in 144 özelliğinden 24 özelliğinin kümelendiği Basit Yapılar alanı Sözcük Dizilişi alanından sonra yer almaktadır. Diğer alanlara göre en çok özelliği kapsayan yani 24 özelliği içeren Basit Yapılar alanının Türk dillerindeki temsil sayısı aşağıdaki 24. tabloda sunulmaktadır:

Tablo 24. *Türk Dillerinin İncelenen Basit Yapılar Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	BASİT YAPILAR
TÜRKÇE	137	24
ÖZBEKÇE	71	13
ÇUVAŞÇA	70	3
TUVACA	56	6
YAKUTÇA	55	8
BAŞKURTÇA	53	3
TATARCA	51	10
AZERİCE	49	2
KIRGIZCA	38	5
KARAÇAYCA	36	4
HALAÇÇA	30	1
KARAKALPAKÇA	29	3
UYGURCA	26	2
TÜRKMENCE	20	1

Türkçe *basit yapılar* kısmındaki 24 özelliğin bütünü açısından incelenirken; Özbekçenin 13 ve Tatarcanın 10 basit yapı özelliğine bakılmaktadır. Tuvacanın 6; Kırgızcanın 5; Karaçaycanın 4 *basit yapı* özelliği incelenmekte olup; Çuvaşça, Başkurtça ve Karakalpakçanın 3'er *basit yapı* özelliği kodlanmaktadır.

Azerice ile Uygurcanın özelliklerinden 2'şer özelliği; Halaçça ile Türkmencenin 1'er özelliği basit yapı özellikleri olarak saptanmaktadır.

WALS veri tabanında *basit yapılar* alanında incelenen 24 özellikten Türk dilleri, ortalama 6,07 özellik açısından incelenmektedir. Yani Türk dilleri, bu alandaki bütün özellikleri %25,29 oranında temsil etmektedir.

4.1.8 Karmaşık Yapılar (*complex sentences*)

WALS veri tabanında *basit yapılardan* sonra 7 özellik içeren Karmaşık Yapılar yer almaktadır. Türk dillerinin bu özellikleri hangi sayı ile temsil ettiği bilgisi aşağıda sunulan 25. tabloda gösterilmektedir:

Tablo 25. *Türk Dillerinin İncelenen Karmaşık Yapılar Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	KARMAŞIK YAPILAR
TÜRKÇE	137	7
ÖZBEKÇE	71	0
ÇUVAŞÇA	70	0
TUVACA	56	0
YAKUTÇA	55	0
BAŞKURTÇA	53	0
TATARCA	51	0
AZERİCE	49	0
KIRGIZCA	38	0
KARAÇAYCA	36	2
HALAÇÇA	30	0
KARAKALPAKÇA	29	0
UYGURCA	26	0
TÜRKMENÇE	20	0

Türk dillerinin Karmaşık Yapılar alanındaki özelliklerin dağılımını gösteren yukarıdaki tabloya bakıldığında Türkçe, bu alandaki 7 özelliğin bütünü açısından incelenirken; Karaçaycının 2 özelliği Karmaşık Yapılar özelliğinden olup diğer Türk dillerinin hiçbiri Karmaşık Yapılar alanındaki özellikler çerçevesinde incelenmemektedir.

Karmaşık Yapılar alanındaki özelliklerin Türk dillerine dağılımının ortalaması sadece 0,64'tür yani Türk dilleri, *karmaşık yapılar* alanını %9,18 oranında temsil etmektedir.

4.1.9 Sözlükçe (*lexicon*)

WALS datasında *karmaşık yapılardan* sonra 10 özellik içeren *sözlükçe* yer almaktadır. *Sözlükçenin* kaç ögesi açısından Türk dillerine bakıldığı bilgisi aşağıdaki 26. tablodan öğrenilmektedir:

Tablo 26. *Türk Dillerinin İncelenen Sözlükçe Özellikleri*

DİLLER	TOPLAM	SÖZLÜKÇE
TÜRKÇE	137	6
ÖZBEKÇE	71	3
ÇUVAŞÇA	70	4
TUVACA	56	3
YAKUTÇA	55	2
BAŞKURTÇA	53	1
TATARCA	51	3
AZERİCE	49	3
KIRGIZCA	38	3
KARAÇAYCA	36	2
HALAÇÇA	30	1
KARAKALPAKÇA	29	1
UYGURCA	26	1
TÜRKMENÇE	20	3

Sözlükçe kısmındaki 10 özelliğin 6'sı Türkçede kodlanırken; bu alanla ilgili Çuvaşçanın 4 özelliği kodlanmaktadır. Özbekçe, Tuvaca, Tatarca, Azerice, Kırgızca ve Türkmencenin 3'er sözlükçe ögesine bakılırken; Yakutça ve Karaçaycının 2'şer özelliği; Başkurtça, Halaçça, Karakalpakça ve Uygurcanın sadece birer sözlükçe öğeleri kodlanmaktadır.

Türk dillerinin *sözlükçe* alanındaki 10 özellikten ortalama 2,57 özelliği incelenmektedir. Yani Türk dilleri *sözlükçe* alanındaki bütün özellikleri %25,71 oranında temsil etmektedir.

Sözlükçe alanından sonra, WALS veri tabanında 2 özelliği olan *işaret dili (sign languages)* alanı yer almaktadır. O yüzden doğal olarak Türk dillerinin özelliklerinin bu kısımda bulunmadığından bölümden sonra, *diğer* kısmına geçilmektedir.

4.1.10 Diğer (other)

Diller ile ilgili olup ama dilbilgisel alanların hiçbirine sokulamayan 2 özellik bu ad altında kümelenmektedir. Bu özellikler; 141A (*Yazı Sistemleri*) ve 142A ("*clicks*"in *paralinguistik kullanımı*) özellikleridir. *Diğer* kısmının özelliklerinden sadece Türkçenin 142A özelliğinin değerlerine bakılıp (Türkçenin bu özelliğe göre değeri *mantıksal anlamdır*) diğer Türk dillerinin hiçbirinin özellikleri kodlanmadığı için tablo olarak sunmaya gereksinim duyulmamıştır.

4.1.11 Sözcük Dizilişi2 (word order)

WALS veri tabanında *sözcük dizilişi* ikiye ayrılmaktadır. 1. *sözcük dizilişi* 17 özellikten oluşurken 2. *sözcük dizilişi* sadece 2 özelliği kapsamaktadır. Bu özelliklerden biri 143A(*Olumsuzluk Biçimbirimi ve Eylem Dizilişi*)diğeri 144A (*Özne,*

Nesne ve Eyleme Göre Olumsuz Sözcüklerin Konumu) özelliğidir. Bu 2 özellik açısından Türk dillerinin incelenip incelenmediği bilgisi aşağıda sunulan 27. tabloda incelenmektedir:

Tablo 27. Türk Dillerinin İncelenen Sözcük Dizilişi2 Özellikleri

DİLLER	TOPLAM	SÖZCÜK DİZİLİŞİ2
TÜRKÇE	137	2
ÖZBEKÇE	71	2
ÇUVAŞÇA	70	2
TUVACA	56	2
YAKUTÇA	55	2
BAŞKURTÇA	53	2
TATARCA	51	0
AZERİCE	49	2
KIRGIZCA	38	0
KARAÇAYCA	36	2
HALAÇÇA	30	2
KARAKALPAKÇA	29	2
UYGURCA	26	2
TÜRKMENÇE	20	0

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Türkçe, Özbekçe, Çuvaşça, Tuvaca, Yakutça, Başkurtça, Azerice, Karaçayca, Halaçça, Karakalpakça ve Uygurca, *sözcük dizilişi2*'deki her iki özellik açısından incelenirken geri kalan Tatarca, Kırgızca ve Türkmence'nin hiçbir özelliği kodlanmamaktadır.

Sözcük dizilişi2 alanındaki 2 özellikten ortalama 1,57'si açısından incelenen Türk dillerinin bu alandaki özellikleri temsil etme oranı %78,57'dir.

Türk dillerinin, WALS veri tabanındaki alanlara ait özelliklerinin ayrı ayrı temsil oranları incelendiğinde, Türk dillerinin, *sözcük dizilişi1*'i %72 ve *sözcük dizilişi2*'yi %78,57 oranında temsil ettiği için, en çok sözcük dizilişi özelliklerinin incelendiği saptanmaktadır.

4.2 Türk Dilleri Arasında Karşılıklı Benzerlik

Türk dilleri WALS'te kodlanan ortak özellikleri açısından karşılaştırılmakta ve birbirlerine ne kadar benzedikleri açısından oranlanmaktadır. Türk dillerinin benzerlik sayısı ve oranı ya da değer aynılık sayısı ve oranı tablolar halinde incelenmektedir.

Türk dillerinin birbirine ne oranda benzediklerini saptamak için, her dilin ayrı ayrı temel alınması ve diğer Türk dillerinin temel alınan dille kaç WALS değeri açısından aynı olduğu ve temel dile ne oranda benzediğine bakılması gerekmektedir.

Tablolarda Türk dilleri, WALS yapısal özelliklerini temsil etme oranına göre sıralandığı gibi, bu dillerin karşılaştırılması ve aralarındaki karşılıklı benzerliğin saptanması için de, ilk başta, en çok özelliği incelenen Türkçe temel alınmaktadır. İlk başta, Türkçeye göre diğer Türk dillerinin benzerlik oranı, daha sonra sırasıyla diğer Türk dilleri temel alınarak karşılıklı benzerliklerine bakılmaktadır. Yani Türk dillerinin her biri benzerlik ve benzemezlik için ayrı ayrı temel oluşturmaktadır.

4.2.1 Türkçeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS kaynağında 137 yapısal dil özelliği incelen, yani WALS yapısal dil özelliklerini %95,13 oranında temsil eden Türkçenin diğer Türk dilleri ile benzerlik oranları 28. tabloda incelenmektedir:

Tablo 28. Türkçeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	BNZRLK
ÖZBEKÇE	71	%49	49	22	%69,01
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	53	17	%75,71
TUVACA	56	%38,88	43	13	%76,78
YAKUTÇA	55	%38,19	45	10	%81,81
BAŞKURTÇA	53	%36,80	39	14	%73,58
TATARCA	51	%35,41	39	12	%76,47
AZERİCE	49	%34,02	42	7	%85,71
KIRGIZCA	38	%26,38	33	5	%86,84
KARAÇAYCA	36	%25,00	28	8	%77,77
HALAÇÇA	30	%20,83	25	5	%83
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	25	4	%86,20
UYGURCA	26	18,75%	20	6	76,92%
TÜRKMENCE	20	%13,88	16	4	%80,00

Türkçe ile diğer Türk dillerinin benzerlik oranlarını gösteren 28. tabloya bakıldığında, WALs veri tabanında dillerin incelenmesi için tespit edilen 144 yapısal dil özelliğinin %95'ini karşılayan 137 özellik açısından incelenen Türkçeye, 71 özelliği incelenen Özbekçe, %69,01 oranında benzerlik göstermektedir.

Toplam 70 özelliği incelenen yani WALs dil özelliklerinin %48,61'ini temsil eden Çuvaşça ile Türkçenin ise % 75,71 oranında özellik değerlerinin aynı olduğu ortaya çıkmaktadır.

56 özellik açısından incelenen Tuvaca, WALs'in bütün dil özelliklerinin %38,88'ini temsil etmekte ve Türkçeye %76,78 oranında benzerlik sergilemektedir.

Bütün dil özelliklerinin %38,19'unu oluşturan 55 özellik açısından incelenen Yakutça, Türkçeye %81,81 oranında benzemektedir.

Toplam 53 özellik açısından, yani özelliklerin %36,80'i açısından incelenen Başkurtça, Türkçeye %73,58 oranında benzerlik sergilemektedir.

Tatarcanın ise WALS yapısal dil özelliklerinin %35,41'ini temsil ettiği, yani 51 özellik açısından incelendiği ve Türkçeye %76,47 oranında benzediği görülmektedir.

Özelliklerin %34,02'si açısından incelenen yani 49 özelliğine bakılan Azerice, Türkçeye %85,71 oranında benzemektedir.

Kırgızcanın 38 özelliği incelenmekte, yani dil özelliklerinin %26,38'ini temsil etmekte ve incelenen özelliklere göre Türkçeye %86,84 oranında benzerlik sergilemektedir.

Karaçaycanın 36 özelliği yani WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerinin %25'i incelenmekte ve karşılaştırılan özelliklere göre Türkçeye %77,77 oranında benzediği ortaya çıkmaktadır.

Halaçça, WALS yapısal dil özelliklerinin %20,83 oranını oluşturan 30 özellik açısından incelenmekte ve bu özelliklere göre Türkçeye %83 oranında benzediği ortaya çıkmaktadır.

29 özellik açısından incelenen yani bütün dil özelliklerini %20,13 oranında temsil eden Karakalpakça, Türkçeye %86,20 oranında benzerlik sergilemektedir.

Uygurca, özelliklerin %18,05 oranına denk gelen toplamda 27 özellik açısından incelenmekte ve incelenen özellikler açısından Türkçeye %76,92 oranında benzediği ortaya çıkmaktadır.

Türkmence 20 özellik açısından incelenmekte, yani WALS yapısal dil özelliklerini %13,88 oranında temsil etmektedir. İncelenen bu özellikler açısından Türkçe ile karşılaştırılınca %80 oranında benzediği ortaya çıkmaktadır.

İncelediğimiz 28. tabloda, Türk dilleri, WALS'teki yapısal dil özelliklerini temsil etme oranlarına göre en çok özelliği incelenen dilden en az özelliği incelenen dile doğru sıralanmaktadır. 28. tabloda Türkçe ile karşılaştırılan Türk dilleri, Türkçeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralandığında ortaya çıkan sıralanış 29. Tabloda gösterilmektedir:

Tablo 29. *Türk Dillerinin Türkçeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SAYI	DİLLER	BNZRLK
1	KIRGIZCA	%86,84
2	KARAKALPAKÇA	%86,20
3	AZERİCE	%85,71
4	HALAÇÇA	%83
5	YAKUTÇA	%81,81
6	TÜRKMENÇE	%80,00
7	KARAÇAYCA	%77,77
8	UYGURCA	%76,92
9	TUVACA	%76,78
10	BAŞKURTÇA	%73,58
11	TATARCA	%76,47
12	ÇUVAŞÇA	%75,71
13	ÖZBEKÇE	%69,01

Türk dillerinin Türkçeye benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 29. tablo incelendiğinde, Türkçeye en çok benzeyen dil, %86,84 oranında benzerlik oranıyla Halaçça iken en az benzeyen dilin %69,01 benzerlik oranında benzerlik ile Özbekçe olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2.2 Özbekçeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS yapısal dil özelliklerinin %49'unu temsil eden Özbekçe, incelenen özellik sayısı açısından ikinci sırada olduğu için Türkçeden sonra, Türk dilleri ile karşılıklı benzerlik oranları açısından incelenmek üzere temel alınmaktadır.

Özbekçenin bu konuda Türkçeden farkı, incelenen özellik sayısının Türkçeye oranla oldukça az olmasıdır. Türkçe temel alındığında diğer Türk dillerinin incelen bütün özellikleri Türkçede de incelenmişti. O yüzden karşılaştırılan dilin incelen özellikleri aynı zamanda karşılaştırılan diller arasındaki ortak kodlanan özellikler sayısını gösterdiği için bu sayıya göre benzerlik oranı bulunmakta idi.

Ancak, Özbekçe, WALS'te incelenin özelliklerin daha azını temsil ettiği için, Türk dilleri ile karşılaştırılırken Özbekçenin incelenen bazı özelliklerinin karşılaştırılan dilde incelenmediği veya karşılaştırılan dilde incelenen bazı özelliklerin Özbekçede incelenmediği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, Türk dilleri ile benzerlik oranları ve benzemezlik puanları açısından karşılaştırılan bütün Türk dilleri için geçerlidir. Bu nedenle, Türk dillerinin benzerlik oranları ve benzemezlik puanları açısından karşılaştırıldığı bütün tablolarda, Türkçe dışındaki bütün Türk dillerinin temel alındığı tablolarda, karşılaştırılmayan özellikler (*KRŞLŞTRLMYN*) ve Ortak Kodlanan Özellikler (*ORTK Ö*) sütunları eklenmektedir.

Tablo 30. Özbekçeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	49	22	71	66	%69,01
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	41	14	55	15	%74,54
TUVACA	56	%38,88	30	11	41	15	%73,17
YAKUTÇA	55	%38,19	37	9	46	9	%80,43
BAŞKURTÇA	53	%36,80	41	6	47	6	%87,23
TATARCA	51	%35,41	31	4	35	16	%88,57
AZERİCE	49	%34,02	30	11	41	8	%73,17
KIRGIZCA	38	%26,38	28	6	34	4	%82,35
KARAÇAYCA	36	%25,00	24	5	29	7	%82,75
HALAÇÇA	30	%20,83	20	3	23	7	%86,95
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	24	1	25	4	%96,00
UYGURCA	26	%18,05	19	1	20	6	%95,00
TÜRKMENÇE	20	%13,88	16	1	17	3	%94

Dünya Dil Yapıları Atlası (WALS) veritabanında 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 13 Türk diliyle sergilediği benzerlik sayısı ve oranı yani değer aynılık sayısı ve oranı 30. tabloda gösterilmektedir. Bu tabloya göre Türkçe, daha önceki tabloda da gösterildiği gibi, Özbekçe ile ortak kodlanan 71 özelliğine göre %69,01 oranında benzerlik sergilemektedir.

Çuvaşçanın ise toplam incelenen 70 özelliğinden, Özbekçe ile ortak kodlanan 55 özelliğine göre iki dil arasındaki benzerlik oranının %74,54 olduğu saptanmaktadır.

Tuvaca, toplam 56 WALS yapısal dil özelliği açısından incelenmektedir. Bu özelliklerin 41'i Özbekçe ile ortak kodlanan özellikler iken ortak kodlanan özelliklere göre Özbekçe ile %73,17 oranında benzerlik sergilemektedir.

Yakutçanın da incelenen toplam 55 özelliğinden 46 yapısal dil özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özelliklerdir ve bu özelliklere göre Özbekçeye %80,43 oranında benzer olduğu ortaya çıkmaktadır.

Başkurtçanın incelenen 53 yapısal dil özelliğinden 47'si Özbekçe ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan bu özellikler açısından Özbekçe ile %87,23 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 51 WALS yapısal dil özelliği kodlanan Tatarcanın da 35 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özelliklerdir ve bu özelliklere göre Tatarcanın Özbekçeye %88,57 oranında benzer olduğu ortaya çıkmaktadır.

Azericenin toplamda 49 özelliği incelenmekte ve bu özelliklerden 41'i Özbekçe ile ortak kodlanmaktadır. Ortak kodlanan bu özelliklere göre Azericenin Özbekçeye %73,17 oranında benzediği ortaya çıkmaktadır.

WALS veri tabanındaki toplam dil özelliklerinin %26'sı açısından incelenen, yani 38 dil özelliğine bakılan Kırgızca, Özbekçe ile ortak kodlanan 34 özelliğine göre %82,35 oranında benzerlik sergilemektedir.

36 WALS yapısal dil özelliği incelenen Karaçayca, toplam WALS dil özelliklerinin %25'ini temsil etmektedir. Özbekçe ile ortak kodlanan 29 özelliği açısından Özbekçe ile %82,75 oranında eşdeğer özelliğe sahip olduğu görünmektedir.

Toplam dil özelliklerinin %20,83'ünü temsil eden Halaççanın incelenen 30 özelliğinden 23 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özellikleri açısından Özbekçe ile Halaçça arasında %86,95 oranında benzerlik görülmektedir.

Karakalpakça WALS yapısal dil özelliklerinin %20,13 oranına denk gelen toplam 29 dil özelliği açısından incelenmekte ve 25 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanmaktadır. Ortak kodlanan bu özellikler açısından Özbekçe ile Karakalpakça arasındaki benzerlik oranının %96 olduğu ortaya çıkmaktadır.

WALS yapısal dil özelliklerinin %18,5 oranını temsil eden yani 26 dil özelliği açısından incelenen Uygurca, Özbekçe ile ortak kodlanan 20 özellik açısından %95 oranında benzerlik sergilemektedir.

Türkmence, WALS yapısal dil özelliklerinin %13,88 oranına denk gelen 20 özellik açısından incelenmekte ve Özbekçe ile ortak kodlanan 17 özellik açısından %94 oranında benzer özellik değerlerine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türk dillerinin, Özbekçeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre en çok benzeyen dilden en az benzeyen dile doğru sıralanışı 31. tabloda gösterilmektedir:

Tablo 31. Türk Dillerinin Özbekçeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

1	KARAKALPAKÇA	%96
2	UYGURCA	%95
3	TÜRKMENÇE	%94
4	TATARCA	%88,57
5	BAŞKURTÇA	%87,23
6	HALAÇÇA	%86,95
7	KARAÇAYCA	%82,75
8	KIRGIZCA	%82,35
9	YAKUTÇA	%80,43
10	ÇUVAŞÇA	%74,54
11	TUVACA	%73,17
12	AZERİCE	%73,17
13	TÜRKÇE	%69,01

31. tablo incelendiğinde, Özbekçeye en çok benzeyen dilin %96 oranında benzerliğiyle Karakalpakça, en az benzeyen dilin ise %69,01 oranında benzerliğiyle Türkçe olduğu anlaşılmaktadır.

4.2.3 Çuvaşçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS'teki yapısal dil özelliklerini temsil etme oranı açısından 3. Sırada yer alan Çuvaşçanın%48,61 oranında özelliği incelenmektedir. Bu nedenle Çuvaşça, Özbekçeden sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle sahip olduğu benzerlik oranı açısından incelenmektedir.

Çuvaşçada da, Özbekçede olduğu gibi incelenen bazı özellikleri diğer Türk dillerinde incelenmediği için, ya da diğer Türk dillerinde incelenip Çuvaşçada incelenmeyen özellikler bulunmaktadır. O yüzden, Çuvaşçaya göre Türk dillerinin benzerlik oranlarını gösteren 32. tabloda da Türkçeyi temel alan tabloda bulunmayan Karşılaştırılmayan (KRŞLŞTRLMYN) ve Ortak Özellikler (ORTAK Ö) sütunları eklenmektedir.

Tablo 32. Çuvaşçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	53	17	70	67	%75,71
ÖZBEKÇE	71	%48,61	41	14	55	16	%74,54
TUVACA	56	%38,88	40	7	47	9	%85,10
YAKUTÇA	55	%38,19	39	5	44	11	%88,63
BAŞKURTÇA	53	%36,80	39	12	51	2	%76,47
TATARCA	51	%35,41	26	9	35	16	%74,28
AZERİCE	49	%34,02	32	11	43	6	%74,41
KIRGIZCA	38	%26,38	26	6	32	6	%81,25
KARAÇAYCA	36	%25,00	22	8	30	6	%73,33
HALAÇÇA	30	%20,83	22	5	27	3	%81,48
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	25	3	28	1	%89,28
UYGURCA	26	%18,05	19	1	20	6	%95,00
TÜRKMENÇE	20	%13,88	14	2	16	4	%88

Türkçenin 70 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanmaktadır. Yani Türkçede kodlanan 67 özellik Çuvaşçada kodlanmamakta ve karşılaştırılmayan özellik olarak tabloda yer verilmektedir. Türkçe ile Çuvaşça arasında ortak kodlanan özelliklerden 53 özelliği benzer, 17 özellik ise farklı özelliklerdir. Bu benzerlik sayısı, bu iki dil arasında %75,71 oranında benzerlik saptandığını göstermektedir.

Özbekçenin ise, incelenen 71 özelliğinden 55'i Çuvaşça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan bu 55 özellikten bu iki dil arasında sergilenen benzer özellik sayısı 41 olduğu için benzerlik oranı %74,54 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki dil arasındaki farklı özelliklerin sayısı ise 14'tür.

Tuvaca'nın toplamda 56 özelliği incelenmektedir. Bu özelliklerin 47'si Çuvaşçayla ortak incelenen özelliklerdir. İncelenen ortak özelliklerden Çuvaşça ile Tuvaca'nın 40 özellik değeri aynı olduğu için bu iki dil arasında %85,10 oranında benzerlik ortaya çıkmaktadır.

Toplamda 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 44 özelliği Çuvaşçayla ortak incelenen özelliklerdir. İncelenen bu ortak özelliklerden 39 özellik her iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Yani, bu iki dil arasındaki benzerlik %88,63 oranındadır.

53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 51 özelliği Çuvaşçayla ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden her iki dil arasında 39 özellik benzer özellikler olarak saptanmaktadır. Bu sayı %76,47 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

Toplamda 51 yapısal dil özelliği açısından incelenen Tatarcanın 35 özelliği Çuvaşçayla ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özellikler içinden 26 özellik değeri her iki dil arasındaki benzer değerdendir. Bu sayı, Tatarca ile Çuvaşça arasında %74,28 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 43 özelliği Çuvaşçayla ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan bu özelliklerden 32'si her iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Bu sayı %74,41 benzerlik oranına denk gelmektedir.

Toplamda 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 32 özelliği Çuvaşçayla ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan bu özelliklerden 26 yapısal dil özelliği bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Bu sayı benzerlik oranlaması açısından %81,25 oranını oluşturmaktadır.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 30 özelliği Çuvaşçayla ortak incelenen özelliklerdir. İncelenen bu özelliklerden 22'si her iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 22 benzer özelliği, ortak özellik olan 30 özellik açısından oranladığımızda %73,33 benzerlik oranı ortaya çıkmaktadır.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaçanın 27 özelliği Çuvaşçayla ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 27 özellik içinden 22 özellik bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Yani Halaçça Çuvaşçaya %81,48 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 28 özelliği Çuvaşçayla ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 28 özellikten 25'i bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Yani Çuvaşçayla Karakalpakça %89,28 oranında benzemektedirler.

Toplam 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 20 özelliği Çuvaşçayla ortak kodlanan özelliklerdir. Bu sayının 19'u bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Yani Çuvaşçayla Uygurca %95 oranında benzemektedirler.

20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 16 özelliği Çuvaşçayla ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 16 özellikten 14'ü bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdendir. Yani Çuvaşça ile Türkmence %88 oranında benzemektedirler.

Çuvaşça ile karşılaştırılan Türk dilleri, Çuvaşçaya sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıraladığıında, aşağıdaki tablo elde edilmektedir:

Tablo 33. Türk Dillerinin Çuvaşçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	UYGURCA	%95,00
2	KARAKALPAKÇA	%89,28
3	YAKUTÇA	%88,63
4	TÜRKMENCE	%88
5	TUVACA	%85,10
6	KIRGIZCA	%81,25
7	HALAÇÇA	%81,48
8	BAŞKURTÇA	%76,47
9	TÜRKÇE	%75,71
10	ÖZBEKÇE	%74,54
11	AZERİCE	%74,41
12	TATARCA	%74,28
13	KARAÇAYCA	%73,33

Türk dillerinin Çuvaşçaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 33. tablo incelendiğinde Çuvaşçaya en çok benzeyen dilin %95 oranında benzerlikle Uygurca ve en az benzer olan dilin ise %73,33 oranında benzerlikle Nogayca olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2.4 Tuvacaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

Toplam 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvaca, WALs'teki yapısal dil özelliklerini %38,88 oranında temsil ettiği için çalışmamızda Çuvaşçadan sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır.

Tablo 34. Tuvacaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	43	13	56	81	%76,78
ÖZBEKÇE	71	%48,61	30	11	41	15	%73,17
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	40	7	47	9	%85,10
YAKUTÇA	55	%38,19	33	5	38	17	%86,84
BAŞKURTÇA	53	%36,80	34	7	41	12	%82,92
TATARCA	51	%35,41	25	4	29	22	%86,20
AZERİCE	49	34,02%	30	9	39	10	%76,92
KIRGIZCA	38	%26,38	25	5	30	8	%83,33
KARAÇAYCA	36	%25,00	19	8	27	9	%70,37
HALAÇÇA	30	%20,83	17	2	19	11	%89,47
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	20	4	24	5	%83,33
UYGURCA	26	%18,05	17	2	19	7	%89,47
TÜRKMENÇE	20	%13,88	14	1	15	5	%93

Yukarıda incelenen 34. tabloda, Dünya Dil Yapıları Atlası veri tabanında 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvaca, diğer 13 Türk diliyle sergilediği benzerlik sayısı ve oranı yani değer aynılık sayısı ve oranı açısından karşılaştırılmaktadır. Bu tabloya göre Türkçeyi temel alan tabloda olduğu gibi, Türkçe, Tuvaca ile ortak kodlanan 56 özelliği açısından 43 değer aynılığıyla %76,78 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 71 özelliği incelenen Özbekçenin 41 özelliği Tuvaca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 30 özelliğin değeri bu iki dil için özdeştir. Yani Özbekçe ile Tuvaca arasında %73,17 oranında benzerlik bulunmaktadır.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 47 özelliği Tuvaca ile ortak incelenen özelliklerdir. İncelenen bu ortak özelliklerden 40 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Çuvaşça ile Tuvaca %85,10 oranında benzerdir.

55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 38 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak incelenen bu 38 özellikten 33 özellik bu iki dil arasında saptanan

benzer özelliklerdir. Yani Yakutça ile Tuvaca arasında %86,84 oranında benzerlik vardır.

Toplam 53 özelliği incelenen Başkurtçanın 41 özelliği Tuvaca ile ortak incelenen özelliklerdir. İncelenen bu ortak özelliklerden 34 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Bu sayı ise Başkurtça ile Tuvaca arasında %82,92 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarca ile Tuvacanın 29 özelliği ortak incelenerek bu özelliklerden 25'i her iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Tatarca ile Tuvaca arasında %86,20 oranında benzerlik bulunmaktadır.

WALS veri tabanında toplam 49 özelliği incelenen Azericenin 39 özelliği Tuvaca ile ortak incelenirken bu özelliklerin 30'u bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Azerice ile Tuvaca arasında %76,92 oranında benzerlik saptanmaktadır.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın ise 30 özelliği Tuvaca ile ortak incelenmekte ve ortak incelenen özelliklerden 25'i bu iki dil arasında benzer özellikler olarak saptanmaktadır. Böylece Kırgızca Tuvacaya %83,33 oranında benzerlik sergilemektedir.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 27 özelliği Tuvaca ile ortak incelenerek bu 27 özellikten 19 özellik Karaçayca ile Tuvaca arasında benzer özellikler olarak saptanmaktadır. Yani bu iki dil %70,37 oranında benzemektedirler.

Toplam 30 özelliği incelenen Halaçanın ise 19 özelliği Tuvaca ile ortak özelliklerdir. Bu özelliklerden 17 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özellikler olduğu için Halaa, Tuvacaya %89,47 oranında benzerlik sergilemektedir.

29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 24 özelliği Tuvaca ile ortak incelenen özelliklerdir. Bu özelliklerden 20 özellik ise iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Yani Karakalpakça ile Tuvaca %83,33 oranında benzemektedirler.

Toplam 26 özelliği incelenen Uygurcanın ise 19 özelliği Tuvaca ile ortak özelliklerdir. Ortak özelliklerden 17'si bu iki dil arasında benzer özellikler saptanarak Uygurca ile Tuvaca arasında %89,47 oranında benzerlik bulunduğunu göstermektedir.

Toplam 20 özelliği incelenen Türkmencenin ise 15 özelliği Tuvaca ile ortak incelenerek bu özelliklerden 14'ü bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Bu sayı %93 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

Türk dillerinin Tuvacaya benzerlik oranlarını gösteren 34. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Tuvacaya en çok benzer olan dilden en az benzer olan dile doğru sıralanışı gösteren 35. tablo elde edilmektedir:

Tablo 35. Türk Dillerinin Tuvacaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TÜRKMENÇE	%93
2	HALAÇÇA	%89,47
3	UYGURCA	%89,47
4	YAKUTÇA	%86,84
5	TATARCA	%86,20
6	ÇUVAŞÇA	%85,10
7	KIRGIZCA	%83,33
8	KARAKALPAKÇA	%83,33
9	BAŞKURTÇA	%82,92
10	AZERİCE	%76,92
11	TÜRKÇE	%76,78
12	ÖZBEKÇE	%73,17
13	KARAÇAYCA	%70,37

Türk dillerinin Tuvacaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 35. Tablo incelendiğinde, Tuvacaya en çok benzer olan dilin %93 oranında benzerliğiyle Türkmençe ve en az benzer olan dilin ise %70,37 oranında benzerliğiyle Karacayca olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2.5 Yakutçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutça, bu datadaki bütün özelliklerin %38,19 oranını temsil etmekte ve toplam 56 özelliği incelenen Tuvacadan sonra temel alınarak diğer Türk dilleri ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 36. Yakutçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYIN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	45	10	55	82	%81,81
ÖZBEKÇE	71	%48,61	37	9	46	25	%80,43
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	39	5	44	26	%88,63
TUVACA	56	%38,88	33	5	38	18	%86,84
BAŞKURTÇA	53	%36,80	33	5	38	15	%86,84
TATARCA	51	%35,41	25	1	26	25	%96,15
AZERİCE	49	%34,02	26	8	34	15	%76,47
KIRGIZCA	38	%26,38	26	3	29	9	%89,65
KARAÇAYCA	36	%25,00	19	3	22	14	%86,36
HALAÇÇA	30	%20,83	21	5	26	4	%80,76
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	22	1	23	6	%95,65
UYGURCA	26	%18,05	18	1	19	7	%94,73
TÜRKMENÇE	20	%13,88	13	2	15	5	%87

Türkçeyi temel alan tabloda da gösterildiği gibi bu tabloda da Türkçenin toplamda 137 özelliğinin incelendiği ve bu özelliklerden 55 özelliğin bu iki dil arasında incelenen ortak özellikler olduğu gösterilmektedir. Ortak incelenen 55 özellikten 45 özellik Türkçe ile Yakutça arasındaki benzer özelliklerdir. Yani bu iki dil arasında %81,81 oranında benzerlik vardır.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 46 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 37'si eşdeğerlilik sergileyerek Yakutça ile Özbekçenin %80,43 oranında benzediklerini göstermektedir.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 44 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 44 özellikten 39 özellik, bu iki dil arasında benzer özellikler olarak Yakutça ile Çuvaşça arasında %88,63 oranında benzerlik olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

56 dil özelliği incelenen Tuvacanın 38 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 38 özellikten 33 özellik değeri bu diller arasında özdeştir. Yani Tuvaca ile Yakutça %86,84 oranında benzemektedirler.

WALS veri tabanında Toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtça ile 55 özelliği incelenen Yakutça arasında 38 özellik ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 33'u bu iki dil arasındaki benzer özellikler olduğundan, Yakutça ile Başkurtça arasında %86,84 oranında benzerlik bulunmaktadır.

51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 26 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 56 özellikten 25'i bu iki dil arasında benzerlik sergilediği için Tatarca ile Yakutça arasında saptanan benzer özelliklerin sayısı %96,15 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 34 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 34 özellikten 26 özelliğin bu iki dil arasında benzer özellikler olarak saptandığından Yakutça ile Azerice arasındaki benzerlik oranının %76,47 olduğu belirlenmektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 29 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 26'sının bu iki dil arasında benzer özellikler olarak saptanması, Kırgızcanın Yakutçaya %89,65 oranında benzerlik sergilediğini göstermektedir.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 22 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 19 özelliğin bu iki dil arasında benzerlik sergilediğinden Karaçayca ile Yakutça arasında %86,36 oranında benzerlik bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Toplam 30 özelliği incelen Halaççanın 26 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. 26 özellikten 21'inin benzer olduğundan Halaçça ile Yakutçanın %80,76 oranında benzediklerini göstermektedir.

Toplam 29 özelliği incelenen Karakalpakçanın 23 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 22'si benzer olduğundan Karakalpakça ile Yakutça arasında %95,65 oranında benzerlik saptanmaktadır.

26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın ise 19 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 18 özelliğin benzer olarak saptanması, Uygurcanın Yakutçaya %94,73 oranında benzediğini ortaya çıkarmaktadır.

Toplam 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 15 özelliği Yakutça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 13 özelliğin bu iki dil arasında saptanan benzer özellikler olduğundan, Türkmence ile Yakutça arasında %87 oranında benzerlik bulunduğu öğrenilmektedir.

Türk dillerinin Yakutçaya göre benzerlik oranlarını gösteren 36. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Yakutçaya en çok benzer olan dilden en az benzer olan dile doğru sıralanışını gösteren 37. tablo elde edilmektedir:

Tablo 37. Türk Dillerinin Yakutçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TATARCA	%96,15
2	KARAKALPAKÇA	%95,65
3	UYGURCA	%94,73
4	KIRGIZCA	%89,65
5	ÇUVAŞÇA	%88,63
6	TÜRKMENCE	%87
7	TUVACA	%86,84
8	BAŞKURTÇA	%86,84
9	KARAÇAYCA	%86,36
10	TÜRKÇE	%81,81
11	HALAÇÇA	%80,76
12	ÖZBEKÇE	%80,43
13	AZERİCE	%76,47

Türk dillerinin Yakutçaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 37. tablo incelendiğinde, Yakutçaya en çok benzeyen dilin %96,15 benzerliğiyle Tatarca; en az benzeyen dilin ise %76,47 oranında benzerliğiyle Azerice olduğu saptanmaktadır.

4.2.6 Başkurtçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında 53 özelliği incelenen Başkurtça, bu veri tabanındaki bütün özelliklerin %36,80 oranını temsil etmekte ve bütün özellikleri temsil etme oranı %38,19 olan Yakutçadan sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır.

Tablo 38. Başkurtçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	39	14	53	84	%73,58
ÖZBEKÇE	71	%48,61	41	6	47	24	%87,23
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	39	12	51	19	%76,47
TUVACA	56	%38,88	34	7	41	15	%82,92
YAKUTÇA	55	%38,19	33	5	38	17	%86,84
TATARCA	51	%35,41	32	1	33	18	%96,96
AZERİCE	49	%34,02	27	12	39	10	%69,23
KIRGIZCA	38	%26,38	25	4	29	9	%86,20
KARAÇAYCA	36	%25,00	21	7	28	8	%75,00
HALAÇÇA	30	%20,83	18	4	22	8	%81,81
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	22	3	25	4	%88,00
UYGURCA	26	%18,05	19	1	20	6	%95,00
TÜRKMENÇE	20	%13,88	15	1	16	4	%94

Başkurtçayı temel alan 38. tablo incelendiğinde, WALS veri tabanındaki özellikleri %95,13 oranında temsil eden Türkçe, bu veri tabanın bütün özelliklerini %36,80 oranını temsil eden Başkurtça ile 53 ortak özelliğe sahiptir. Ortak incelenen 53 özellikten 39 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Türkçe Başkurtçaya %73,58 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin ise Başkurtça ile ortak incelenen 47 özelliğinden 41 özelliği bu dilin özelliklerine benzemektedir. Yani Özbekçe Başkurtçaya %87,23 oranında benzerlik sergilemektedir.

WALS'in 70 yapısal dil özelliği açısından incelenen Çuvaşçanın 51 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Bu özelliklerden 39 özelliğin benzer olduğundan Çuvaşçanın Başkurtçaya %76,47 oranında benzerlik sergilediği ortaya çıkmaktadır.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 41 özelliği Başkurtça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak incelenen özellikler içinden 34 özelliğin değeri bu iki dil için aynıdır. Yani Tuvaca ile Başkurtça %82,92 oranında benzemektedirler.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 38 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 33 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Benzer özellikler sayısı ise %86,84 benzerlik oranına karşılık gelmektedir.

51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 33 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 32 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Tatarca ile Başkurtça %96,96 oranında benzemektedirler.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 39 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 27'si de bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Bu sayı ise Azericenin Başkurtçaya %69,23 oranında benzerlik sergilediğini göstermektedir.

38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 29 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 25'i bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Benzer özellikler sayısı %86,20 oranına karşılık gelmektedir.

Toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 28 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 21 özelliğin bu iki dil arasında saptanan benzer özellikler olması Karaçaycanın Başkurtçaya %71,42 oranında benzerlik sergilediğini göstermektedir.

WALS yapısal dil özelliklerinden 30 özelliği incelenen Halaççanın 22 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 18 özelliğin bu iki dil arasında saptanan benzer özellikler olması Halaççanın Başkurtçaya %81,81 oranında benzerlik sergilediği anlamına gelmektedir.

Toplam 29 yapısal özelliği incelenen Karakalpakçanın 25 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 22 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzer özellik sayısı %88 oranında benzerliğe karşılık gelmektedir.

WALS veri tabanında 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 20 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 20 özellikten 19 özelliğin bu iki dil arasında saptanan benzer özellikler olması Uygurcanın Başkurtçaya %95 oranında benzer olduğunu göstermektedir.

Toplam 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 16 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özellikler iken bu özelliklerden 15'inin benzer oldukları saptanmaktadır. Saptanan bu benzerlik sayısına göre Türkmence ile Başkurtça arasında %94 oranında benzerlik bulunmaktadır.

Yukarıda incelenen 38. tablodan elde edilen sonuca göre, Türk dilleri, Başkurtçaya sergiledikleri benzerlik oranına göre sıralandığında 39. tablo elde edilmektedir:

Tablo 39. Türk Dillerinin Başkurtçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TATARCA	%96,96
2	UYGURCA	%95,00
3	TÜRKMENCE	%94
4	KARAKALPAKÇA	%88,00
5	ÖZBEKÇE	%87,23
6	YAKUTÇA	%86,84
7	KIRGIZCA	%86,20
8	TUVACA	%82,92
9	HALAÇÇA	%81,81
10	ÇUVAŞÇA	%76,47
11	KARAÇAYCA	%75,00
12	TÜRKÇE	%73,58
13	AZERİCE	%69,23

Türk dillerinin Başkurtçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 39. tablo incelendiğinde, Başkurtçaya en çok benzeyen dil, %96,96 oranında benzerliğiyle Tatarca olurken, en az benzeyen dilin ise %69,23 oranında benzerliğiyle Azerice olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2.7 Tatarcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında 51 özelliği incelenen Tatarca, bu veri tabanındaki bütün özelliklerin %35,41 oranını temsil etmekte ve bütün özellikleri temsil etme oranı %36,80 olan Başkurtçadan sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır.

Tablo 40. Tatarcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	39	12	51	86	%76,47
ÖZBEKÇE	71	%48,61	31	4	35	36	%88,57
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	26	9	35	35	%74,28
TUVACA	56	%38,88	25	4	29	27	%86,20
YAKUTÇA	55	%38,19	25	1	26	29	%96,15
BAŞKURTÇA	53	%36,80	32	1	33	20	%96,96
AZERİCE	49	%34,02	20	7	27	22	%74,07
KIRGIZCA	38	%26,38	16	2	18	20	%88,88
KARAÇAYCA	36	%25,00	24	4	28	8	%85,71
HALAÇÇA	30	%20,83	16	4	20	10	%80,00
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	20	3	23	6	%86,95
UYGURCA	26	%18,05	16	2	18	8	%88,88
TÜRKMENÇE	20	%13,88	18	1	19	1	%95

Tatarçayı temel alan tablo incelendiğinde, WALs yapısal dil özelliklerini %95,13 oranında temsil eden, yani 137 özellik değerine bakılan Türkçenin 51 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 39'unun benzer özellikler olduğundan, Türkçe ile Tatarcanın benzerlik oranı %76,47 olarak saptanmaktadır.

Toplam 71 özelliği incelenen Özbekçenin 35 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 31 özellik değeri bu iki dil arasında özdeştir. Yani Özbekçe Tatarcaya %88,57 oranında benzerlik sergilemektedir.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın da 35 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 35 özellikten 26 özellik bu iki dil arasındaki benzer özellikler olduğundan, Çuvaşça ile Tatarca arasında saptanan benzer özellikler sayısı %74,28 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

Toplam 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 29 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 25 özellik bu iki dil arasında

saptanan benzer özelliklerdir. Yani Tuvaca Tatarcaya %86,20 oranında benzerlik sergilemektedir.

55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın ise 26 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 25 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Benzer özelliklerin sayısı Yakutça ile Tatarca arasında %95,16 oranında benzerlik olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 33 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 32 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Başkurtça Tatarcaya %96,96 oranında benzerlik sergilemektedir.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 27 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 27 özellikten 20 özellik ise bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Bu benzerlik sayısı Azericenin Tatarcaya %74,07 oranında benzediğini göstermektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 18 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 18 özellikten 16 özellik ise bu iki dil arasında saptanana benzer özelliklerdir. Kırgızca ile Tatarca arasındaki benzer özellikler sayısı %88,88 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 28 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 28 özellikten 24 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Karaçayca Tatarcaya %85,71 oranında benzemektedir.

WALS yapısal dil özelliklerinden 30 özellik değeri incelenen Halaççanın 20 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 16 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Bu benzerlik sayısı Halaççanın %80 oranında Tatarcaya benzediğine göstermektedir.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 23 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 20 özellik ise bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Karakalpakça ile Tatarca arasında saptanan bu benzerlikler sayısı %86,95 oranında benzerliği karşılamaktadır.

26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 18 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 16'sı bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Uygurca ile Tatarca arasında saptanan benzer özellikler sayısı bu iki dil arasında %88,88 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

Toplam 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 19 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Bu özelliklerden 18 özellik söz konusu diller arasında saptanan benzer özelliklerdir. Türkmence ile Tatarca arasında saptanan bu benzer özellikler sayısı %95 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

Türk dillerinin Tatarcaya benzerlik oranlarını gösteren 40. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Tatarcaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 41. tablo elde edilmektedir:

Tablo 41. Türk Dillerinin Tatarcaya Benzerlik Oranına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	BAŞKURTÇA	%96,96
2	YAKUTÇA	%96,15
3	TÜRKMENÇE	%95
4	KIRGIZCA	%88,88
5	UYGURCA	%88,88
6	ÖZBEKÇE	%88,57
7	KARAKALPAKÇA	%86,95
8	TUVACA	%86,20
9	KARAÇAYCA	%85,71
10	HALAÇÇA	%80,00
11	TÜRKÇE	%76,47
12	ÇUVAŞÇA	%74,28
13	AZERİCE	%74,07

Türk dillerinin Tatarcaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 41. tablo incelendiğinde, Tatarcaya en çok benzerlik sergileyen dilin %96,96 oranında benzerliğiyle Başkurtça olduğu; en az benzerlik sergileyen dilin ise %74,07 oranında benzerliğiyle Azerice olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2.8 Azericeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azerice, WALS'teki yapısal dil özelliklerini %34,02 oranında temsil ettiği için çalışmamızda WALS'teki yapısal dil özellikleri %35,41 oranında temsil eden Tatarcadan sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır.

Tablo 42. Azericeye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	42	7	49	88	%85,71
ÖZBEKÇE	71	%48,61	30	11	41	30	%73,17
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	32	11	43	27	%74,41
TUVACA	56	%38,88	30	9	39	17	%76,92
YAKUTÇA	55	%38,19	26	8	34	21	%76,47
BAŞKURTÇA	53	%36,80	27	12	39	14	%69,23
TATARCA	51	%35,41	20	7	27	24	%74,07
KIRGIZCA	38	%26,38	23	6	29	9	%79,31
KARAÇAYCA	36	%25,00	19	9	28	8	%67,85
HALAÇÇA	30	%20,83	17	2	19	11	%89,47
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	18	6	24	5	%75,00
UYGURCA	26	%18,05	16	6	22	4	%72,72
TÜRKMENÇE	20	%13,88	10	5	15	5	%67

Türk dillerinin Azericeye göre benzerlik oranlarını gösteren 42. Tablo incelendiğinde, WALS yapısal dil özelliklerini %95,13 oranında temsil eden yani 137 özelliği incelenen Türkçenin 49 özelliğinin Azerice ile ortak incelenerek ortak incelenen özelliklerden 43'ünün saptanan benzer özellikler olduğu ortaya çıkmaktadır. Yani Türkçenin Azericeye %85,71 oranında benzerlik sergilediği saptanmaktadır.

Toplam 71 özelliği incelenen Özbekçenin ise 41 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 41 özellikten 30 özellik Özbekçe ile Azerice arasında saptanan benzer özelliklerdir. Özbekçe ile Azerice arasında saptanan benzer özellikler sayısı %73,17 oranında benzerliği karşılamaktadır.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 43 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Bu iki dil arasında ortak incelenen 43 özellikten 32 özellik, aynı değere sahiptir. Yani Çuvaşça Azericeye %74,41 oranında benzerdir.

Toplam 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 40 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 30 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan bu benzerlik sayısına göre Tuvaca Azericeye %76,92 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 34 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 26 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzer özellikler sayısı, Yakutçanın Azericeye %76,47 oranında benzediğini göstermektedir.

WALS veri tabanında toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 39 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 27'si bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Başkurtça Azericeye %69,23 oranında benzerlik sergilemektedir.

51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 27 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerinden 20'si bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Tatarca ile Azerice arasındaki benzerlik sayısı, bu iki dil arasında %74,07 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

Toplam 38 özelliği incelenen Kırgızcanın 29 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 23 özellik bu iki dil arasında belirlenen benzer özelliklerdir. 29 özellikten 23 özelliğin benzer olması, Kırgızca ile Azericenin benzerlik oranının %79,31 olduğunu göstermektedir.

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerinden 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 28 özelliği Azerice ile ortak incelenen özellikler olup bu özelliklerden 19 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 28 özellikten 19 özelliğin

benzer olması Karaçayca ile Azerice arasında %67,85 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaçanın 19 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 19 özellikten 17'si bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Halaçça Azericeye %89,47 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 24 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 24 özellikten 18 özellik bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. 24 özellikten 18 özelliğin benzer olması Karakalpakçanın %75 oranında Azericeye benzediğini göstermektedir.

26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 22 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. 22 özellikten 16 özellik de bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 22 özellikten 16 özelliğin benzemesi %72,72 oranında benzerliği karşılamaktadır.

Toplam 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 15 özelliği Azerice ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden sadece 10 özelliğinin saptanan benzer özellikler olduğundan Türkmencenin Azericeye %67 oranında benzerlik sergilediği ortaya çıkmaktadır.

Türk dillerinin Azericeye göre benzerlik oranlarını gösteren 42. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Azericeye benzerlik oranlarına göre sıralanışı gösteren 43. Tablo elde edilmektedir:

Tablo 43. Türk Dillerinin Azericeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	HALAÇÇA	%89,47
2	TÜRKÇE	%85,71
3	KIRGIZCA	%79,31
4	TUVACA	%76,92
5	YAKUTÇA	%76,47
6	KARAKALPAKÇA	%75,00
7	ÇUVAŞÇA	%74,41
8	TATARCA	%74,07
9	ÖZBEKÇE	%73,17
10	UYGURCA	%72,72
11	BAŞKURTÇA	%69,23
12	KARAÇAYCA	%67,85
13	TÜRKMENÇE	%67

Türk dillerinin Azericeye benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 43. tablo incelendiğinde, Azericeye en çok benzer olan dilin %89,47 oranında benzerliğiyle Halaçça olduğu, en az benzer olan dilin ise %67 oranında benzerliğiyle Türkmençe olduğu saptanmaktadır.

4.2.9 Kırgızcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında 38 özelliği incelenen Kırgızca, bu veri tabanındaki bütün özelliklerin %26,38 oranını temsil etmekte ve bütün özellikleri temsil etme oranı %34,02 olan Azericeden sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır.

Tablo 44. Kırgızcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	33	5	38	99	%86,84
ÖZBEKÇE	71	%48,61	28	6	34	37	%82,35
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	26	6	32	38	%81,25
TUVACA	56	%38,88	25	5	30	26	%83,33
YAKUTÇA	55	%38,19	26	3	29	26	%89,65
BAŞKURTÇA	53	%36,80	25	4	29	24	%86,20
TATARCA	51	%35,41	16	2	18	33	%88,88
AZERİCE	49	%34,02	23	6	29	20	%79,31
KARAÇAYCA	36	%25,00	16	2	18	18	%88,88
HALAÇÇA	30	%20,83	13	0	13	17	%100,00
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	12	3	15	14	%80,00
UYGURCA	26	%18,05	10	1	11	15	%90,90
TÜRKMENÇE	20	%13,88	9	2	11	9	%82

Kırgızcaya göre Türk dillerinin benzerlik oranlarını gösteren 44. tablo incelendiğinde, WALS veri tabanının yapısal dil özelliklerini %95,13 oranında temsil eden, yani toplam 137 özelliği incelenen Türkçenin 38 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özellikler olduğu ve bu özelliklerden 33'ünün benzer özellikler olduğu ortaya çıkmaktadır. Yani Türkçenin Kırgızcaya %86,84 oranında benzerlik sergilediği saptanmaktadır.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 34 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. 34 özellikten 28 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Özbekçe ile Kırgızca arasındaki benzer özellikler sayısı %82,35 benzerlik oranına denk gelmektedir.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 32 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. 32 özellikten 26 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Çuvaşça Kırgızcaya %81,25 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 30 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 30 özellikten 25'i bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Tuvaca %83,33 oranında Kırgızcaya benzerlik sergilemektedir.

WALS yapısal dil özelliklerinden 55 özelliği incelenen Yakutçanın 29 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. 29 özellikten 26 özellik ise bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 29 özellikten 26 özelliğin benzer özellikler olması Yakutçanın %89,65 oranında Kırgızcaya benzerlik sergilediğini göstermektedir.

53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 29 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden, 25 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 29 özellikten 25 özelliğin benzemesi Başkurtçanın Kırgızcaya %86,20 oranında benzediğini göstermektedir.

Toplam 51 yapısal dil özelliğin incelenen Tatarcanın 18 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 16 özellik bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Yani Tatarca Kırgızcaya %88.88 oranında benzerlik sergilemektedir.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 29 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 23 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzer özellikler sayısı Azericenin %79,31 oranında Kırgızcaya benzediğini göstermektedir.

Toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 18 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 16'sı bu iki dil arasında

saptanan benzer özelliklerdir. Bu sayıya göre Karaçayca %88,88 oranında Kırgızcaya benzemektedir.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın sadece 13 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir ve bu 13 özelliğin hepsi benzer özelliklerdir. Yani WALS'te saptanan özelliklere göre Halaçça ile Kırgızca %100 oranında birbirlerine benzer dillerdir.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 15 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. Bu 15 özellikten 12 özelliği ise benzer özelliklerdir. Ortak incelenen 15 özellikten 12 özelliğin benzer olarak saptanması Karakalpakçanın %80 oranında Kırgızcaya benzediğini göstermektedir.

26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın sadece 11 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. 11 özellikten da 10 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Bu sayıya göre Uygurcanın %90,90 oranında Kırgızcaya benzediği ortaya çıkmaktadır.

Toplam 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 11 özelliği Kırgızca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 9'u benzer olarak saptanmakta böylece Türkmencenin Kırgızcaya %82 oranında benzerlik sergilediği görülmektedir.

Kırgızcaya göre Türk dillerinin benzerlik oranlarını gösteren 44. tablo incelendiğinde, Türk Dillerinin Kırgızcaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 45. Tablo elde edilmektedir:

Tablo 45. Türk Dillerinin Kırgızcaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	HALAÇÇA	%100,00
2	UYGURCA	%90,90
3	YAKUTÇA	%89,65
4	TATARCA	%88,88
5	KARAÇAYCA	%88,88
6	TÜRKÇE	%86,84
7	BAŞKURTÇA	%86,20
8	TUVACA	%83,33
9	ÖZBEKÇE	%82,35
10	TÜRKMENÇE	%82
11	ÇUVAŞÇA	%81,25
12	KARAKALPAKÇA	%80,00
13	AZERİCE	%79,31

Türk dillerinin Kırgızcaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 45. tablo incelendiğinde, Kırgızcaya en çok benzerlik sergileyen dilin %100 oranında benzerliğiyle Halaçça olduğu; en az benzerlik sergileyen dilin ise %79,31 oranında benzerliğiyle Azerice olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.2.10 Karaçaycaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında 36 özelliği incelenen Karaçayca, bu veri tabanındaki bütün özelliklerin %25 oranını temsil etmekte ve bütün özellikleri temsil etme oranı %26,38 olan Kırgızcadan sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır.

Tablo 46. Karaçaycaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYİN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	28	8	36	101	%77,77
ÖZBEKÇE	71	%48,61	24	5	29	42	%82,75
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	22	8	30	40	%73,33
TUVACA	56	%38,88	19	8	27	29	%70,37
YAKUTÇA	55	%38,19	19	3	22	33	%86,36
BAŞKURTÇA	53	%36,80	21	7	28	25	%75,00
TATARCA	51	%35,41	24	4	28	23	%85,71
AZERİCE	49	%34,02	19	9	28	21	%67,85
KIRGIZCA	38	%26,38	16	2	18	20	%88,88
HALAÇÇA	30	%20,83	17	5	22	8	%77,27
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	22	4	26	3	%84,61
UYGURCA	26	%18,05	13	5	18	8	%72,22
TÜRKMENÇE	20	%13,88	15	2	17	3	%88

Karaçaycaya göre Türk dillerinin benzerlik oranlarını gösteren 46. tablo incelendiğinde, 137 özelliği incelenen Türkçenin 36 özelliği yani Karaçaycanın bütün özelliği sayısında bu dil ile ortak incelenen özelliğe sahiptir. Ortak incelenen 36 özellikten 28 özellik ise bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Türkçe Karaçaycaya %77,77 oranında benzerlik sergilemektedir.

71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 29 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. 29 özellikten de 24'ü bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 29 özellikten 24 özelliğin benzer olması Özbekçe ile Karaçayca arasında %82,75 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

Toplam 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 30 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. 30 özellikten 22 özellik de bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Çuvaşça %73,33 oranında Karaçaycaya benzerlik sergilemektedir.

WALS veri tabanında 56 yapısal dil özellik değerlerine bakılan Tuvacanın 27 özelliği Karaçayca ile ortak incelenirken bu iki dil arasında ortak incelenen bu

özelliklerden 19 özelliğin değerleri özdeştir. 27 özellikten 19 özelliğin eşdeğer olması Tuvacanın %70,37 oranında Karaçaycaya benzediği anlamında gelmektedir.

55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 22 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 22 özellikten 19 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Yakutça Karaçaycaya %86,36 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 28 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 21 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzer özellikler sayısı Başkurtça ile Karaçayca arasında %75 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 28 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 28 özellikten 24 özellik bu iki dil arasında belirlenen benzer özelliklerdir. Benzerliği gösteren bu sayı Tatarca ile Karaçayca arasında %85,71 oranında benzerlik olduğu anlamına gelmektedir.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 28 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. 28 özellikten 19 özellik ise bu iki dil arasında belirlenen benzer özelliklerdir. Yani Azerice %67,85 oranında Karaçaycaya benzerlik sergilemektedir.

Toplam 38 özelliği incelenen Kırgızcanın 18 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 18 özellikten 16'sı iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzer özellikler sayısı Kırgızcanın %88,88 oranında Karaçaycaya benzerlik sergilediğini göstermektedir.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaçanın 22 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 22 özellikten 17 özellik bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Yani Halaa Karaçaycaya %77,27 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 26 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 22'si bu iki dil arasında belirlenene benzer özelliklerdir. Bu benzerlik sayısı Karakalpakçanın Karaçaycaya %84,61 oranında benzer olduğunu göstermektedir.

26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 18 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Bu 18 özellikten 13 özellik değeri iki arasında aynıdır. Yani Uygurca Karaçaycaya %72,22 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 17 özelliği Karaçayca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 15'i bu iki dil arasında benzer özellikler olarak saptandığından Türkmence ile Karaçayca arasındaki benzerlik oranı %88 olarak saptanmaktadır.

Karaçaycaya göre Türk dillerinin benzerlik oranlarını gösteren 46. tablo incelendiğinde, Türk Dillerinin Karaçaycaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 47. tablo elde edilmektedir.

Tablo 47. Türk Dillerinin Karaçaycaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	KIRGIZCA	%88,88
2	TÜRKMENÇE	%88
3	YAKUTÇA	%86,36
4	TATARCA	%85,71
5	KARAKALPAKÇA	%84,61
6	ÖZBEKÇE	%82,75
7	ÇUVAŞÇA	%73,33
8	TÜRKÇE	%77,77
9	HALAÇÇA	%77,27
10	BAŞKURTÇA	%75,00
11	UYGURCA	%72,22
12	TUVACA	%70,37
13	AZERİÇE	%67,85

Türk Dillerinin Karaçaycaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 47. tablo incelendiğinde, Karaçaycaya en çok benzer olan dilin %88,88 oranında benzerliğiyle Kırgızca olduğu; en az benzer olan dilin ise %67,85 oranında benzerliğiyle Azerice olduğu öğrenilmektedir.

4.2.11 Halaççaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında 30 özelliği incelenen Halaçça, bu kaynaktaki bütün özelliklerin %20,83 oranını temsil etmekte ve bütün özellikleri temsil etme oranı %25 olan Karaçaycadan sonra temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır.

Tablo 48. Halaççaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	25	5	30	107	%83,33
ÖZBEKÇE	71	%48,61	20	3	23	48	%86,95
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	22	5	27	43	%81,48
TUVACA	56	%38,88	17	2	19	37	%89,47
YAKUTÇA	55	%38,19	21	5	26	29	%80,76
BAŞKURTÇA	53	%36,80	18	4	22	31	%81,81
TATARCA	51	%35,41	16	4	20	31	%80,00
AZERİCE	49	%34,02	17	2	19	30	%89,47
KIRGIZCA	38	%26,38	13	0	13	25	%100,00
KARAÇAYCA	36	%25,00	17	5	22	14	%77,27
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	19	2	21	8	%90,47
UYGURCA	26	%18,05	13	2	15	11	%86,66
TÜRKMENÇE	20	%13,88	10	2	12	8	%83

WALS veri tabanında toplam 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin 30 özelliği Halaçça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 25'i benzerlik sergileyerek Türkçenin Halaççaya %83,33 oranında benzer olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin ise 23 özelliği Halaçça ile ortak incelenen özelliklerdir. 23 özellikten 20 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 23 özellikten 20 özelliğin benzer olması Özbekçe ile Halaççanın %86,95 oranında birbirine benzer olduğunu göstermektedir.

Toplam 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 27 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 22'si bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzer özellikler sayısı Çuvaşça ile Halaçça arasında %81,48 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 19 özelliği Halaçça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak kodlanan bu özelliklerden 17'si bu iki dil arasında saptanan

benzer özelliklerdir. Tuvaca ile Halaçça arasında belirlenen benzer özellikler sayısı %89,47 oranında benzerliği karşılamaktadır.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 26 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 21'i bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yakutça ile Halaçça arasında 21 özelliğin benzer olması %80,76 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

53 yapısal dil özelliği kodlanan Başkurtçanın 22 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 22 özellikten 18 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 22 özellikten 18 özelliği benzer olması Başkurtçanın %81,81 oranında Halaççaya benzediğini göstermektedir.

51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 20 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 16 özellik bu iki dil arasında belirlenen benzer özelliklerdir. Yani Tatarca %80 oranında Halaççaya benzerlik sergilemektedir.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 19 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 17'si bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Benzer özellikler sayısı Azerice ile Halaçça arasında %89,47 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın sadece 13 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerin hepsi de benzer özelliklerdir. Yani Kırgızca WALS'te kodlanan özellikler açısından Halaççaya %100 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 22 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 22 özellikten 17 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 22 özellikten 17 özelliğin benzer olması Karaçaycanın %77,27 oranında Halaççaya benzer olduğunu göstermektedir.

29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 21 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özellikler olup, bu özelliklerden 19 özellik eşdeğer özelliklerdir. Yani Karakalpakça %90,47 oranında Halaççaya benzerlik sergilemektedir.

Toplam 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 15 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 13 özellik ise bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Uygurcanın 15 özelliğinden 13 özelliğinin Halaçça ile benzer özellikler olması bu iki dil arasında %86,66 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 12 özelliği Halaçça ile ortak kodlanmakta ve ortak kodlanan bu özelliklerden 10 özellik bu iki dil arasında benzer özellik olarak saptanmaktadır. 12 özellikten 10 özelliğin benzer olması Türkmençe ile Halaççanın %83 oranında benzer olması ile eşdeğerdir.

Halaççaya göre Türk dillerin benzerlik oranlarını gösteren 48. tablo analiz edildiğinde, Türk Dillerinin Halaççaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 49. tablo elde edilmektedir:

Tablo 49. *Türk Dillerinin Halaççaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	KIRGIZCA	%100,00
2	KARAKALPAKÇA	%90,47
3	AZERİCE	%89,47
4	TUVACA	%89,47
5	ÖZBEKÇE	%86,95
6	UYGURCA	%86,66
7	TÜRKÇE	%83,33
8	TÜRKMENÇE	%83
9	BAŞKURTÇA	%81,81
10	ÇUVAŞÇA	%81,48
11	YAKUTÇA	%80,76
12	TATARCA	%80,00
13	KARAÇAYCA	%77,27

Türk dillerinin Halaççaya sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 49. tabloda, WALS veri tabanında kodlanan özellikleri açısından Halaççaya %100 oranında benzerlik sergileyen Kırgızca, en çok benzeyen dil olarak 1. sırada yer almaktadır. Halaççaya %77,27 oranında benzerlik sergileyen Karaçayca ise Halaççaya en az benzer olan dil olarak tablonun 13. sırasında yer almaktadır.

4.2.12 Karakalpakçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında 29 özelliği incelenen Karakalpakça, bu kaynaktaki bütün özelliklerin %20,13 oranını temsil etmekte ve bütün özellikleri temsil etme oranı %20,83 olan Halaççadan sonra 50. tabloda temel alınarak diğer Türk dilleriyle karşılaştırılmaktadır:

Tablo 50.*Karakalpakçaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları*

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	25	4	29	108	%86,20
ÖZBEKÇE	71	%48,61	24	1	25	46	%96,00
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	25	3	28	42	%89,28
TUVACA	56	%38,88	20	4	24	32	%83,33
YAKUTÇA	55	%38,19	22	1	23	32	%95,65
BAŞKURTÇA	53	%36,80	21	4	25	28	%84,00
TATARCA	51	%35,41	20	3	23	28	%86,95
AZERİCE	49	%34,02	18	6	24	25	%75,00
KIRGIZCA	38	%26,38	12	3	15	23	%80,00
KARAÇAYCA	36	%25,00	22	4	26	10	%84,61
HALAÇÇA	30	%20,83	19	2	21	9	%90,47
UYGURCA	26	%18,05	17	0	17	9	%100,00
TÜRKMENE	20	%13,88	14	1	15	5	%93

WALS veri tabanında 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin 29 özelliği Karakalpakça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen bu özelliklerden 25'i da benzer özellikler olarak Türkçenin %86,20 oranında Karakalpakçaya benzerlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 25 özelliği Karakalpakça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 24 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzerlik sayısı Özbekçenin %96 oranında Karakalpakçaya benzerlik sergilediğini göstermektedir.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 28 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanarak ortak özelliklerden 25'i bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Çuvaşça ile Karakalpakça arasında saptanan benzer özellikler sayısı %89,28 oranında benzerlik oranına denk gelmektedir.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 24 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 20 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 24 özellikten 20 özelliğin benzer olması Tuvacanın %83,33 oranında Karakalpakçaya benzer olduğunu göstermektedir.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 23 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Bu 23 özellikten 22 özellik de benzer özelliklerdir. Yani Yakutça %95,65 oranında Yakutçaya benzerlik sergilemektedir.

Toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 25 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 21'i eşdeğer özelliklerdir. 25 özellikten 21 özelliğin eşdeğer olması Başkurtçanın %84 oranında Karakalpakçaya benzerlik sergilediği anlamına gelmektedir.

Toplam 51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 23 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanmakta ve ortak kodlanan özelliklerden 20 özellik bu iki dil arasında benzer özellikler olarak saptanmaktadır. Saptanan benzer özellikler sayısı Tatarca ile Karakalpakça arasında %86,95 oranında benzerlik olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

WALS veri tabanında 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 24 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 18 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 24 özellikten 18 özelliğin benzer özellikler olması Azericenin %75 oranında Karakalpakçaya benzer olduğunu göstermektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 15 özelliği Karakalpakça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 12'si ise bu iki dil

arasında belirlenen benzer özelliklerdir. Yani Kırgızca %80 oranında Karakalpakçaya benzerlik sergilemektedir.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 26 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 22'si bu iki dil arasındaki benzer özelliklerdir. Böylece Karaçaycanın %84,61 oranında Karakalpakçaya benzer olduğu ortaya çıkmaktadır.

Toplam 30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 21 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanan özelliklerdir. 21 özellikten 19 özellik ise bu iki dil arasında belirlenen benzer özelliklerdir. 21 özellikten 19 özelliğin benzer olması Halaççanın %90,47 oranında Karakalpakçaya benzerlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 17 özelliği Karakalpakça ile ortak incelenen özellikler iken bu özelliklerin hepsi benzer özelliklerdir. Yani Uygurca Karakalpakçaya %100 oranında benzerlik sergilemektedir.

20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 15 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 14'ü bu iki dil arasında saptanan benzer özellikler olarak Türkmençe ile Karakalpakça arasında %93 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

Yukarıda incelenen, Karakalpakçaya Göre Türk dillerinin Benzerlik Oranını gösteren 50. tablo analiz edildiğinde, Karakalpakçaya Türk dillerinin benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 51. tablo elde edilmektedir:

Tablo 51. *Türk Dillerinin Karakalpakçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	UYGURCA	% 100,00
2	ÖZBEKÇE	%96,00
3	YAKUTÇA	%95,65
4	TÜRKMENE	%93
5	HALAÇÇA	%90,47
6	ÇUVAŞÇA	%89,28
7	TATARCA	%86,95
8	TÜRKÇE	%86,20
9	KARAÇAYCA	%84,61
10	BAŞKURTÇA	%84,00
11	TUVACA	%83,33
12	KIRGIZCA	%80,00
13	AZERİCE	%75,00

51. tabloya bakıldığında, WALS datasında incelenen özelliklerine göre Türk dillerinden Uygurca, Karakalpakçaya %100 oranında benzerlik oranıyla en çok benzeyen dil olarak 1. sırada yer alırken, Azerice, %75 oranında benzerlikle en az benzeyen dil olarak 13. sırada yer almaktadır.

4.2.13 Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

26 yapısal dil özelliği incelenen yani WALS veri tabanındaki bütün özelliklerin %18,05 oranını temsil eden Uygurca, söz konusu özellikleri %20,13 oranında temsil eden Karakalpakçadan sonra temel alınarak Türk dilleri ile karşılaştırılmaktadır.

Tablo 52. *Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları*

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	20	6	26	110	%76,92
ÖZBEKÇE	71	%48,61	19	1	20	51	%95,00
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	19	1	20	50	%95,00
TUVACA	56	%38,88	17	2	19	37	%89,47
YAKUTÇA	55	%38,19	18	1	19	36	%94,73
BAŞKURTÇA	53	%36,80	19	1	20	33	%95,00
TATARCA	51	%35,41	16	2	18	33	%88,88
AZERİCE	49	%34,02	16	6	22	27	%72,72
KIRGIZCA	38	%26,38	10	1	11	27	%90,90
KARAÇAYCA	36	%25,00	13	5	18	18	%72,22
HALAÇÇA	30	%20,83	13	2	15	15	%86,66
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	17	0	17	12	%100,00
TÜRKMENÇE	20	%13,88	11	1	12	8	%92

Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranlarının incelendiği 52. tablo analiz edildiğinde, WALS veri tabanındaki özelliklerin %95,13 oranını temsil eden yani 137 özelliği incelenen Türkçenin 26 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özellikler olduğu görülmektedir. Ortak kodlanan özelliklerden 20'sinin benzer özellikler olarak saptanması, Türkçenin Uygurcaya %76,92 oranında benzerlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 20 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 19'u bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Saptanan benzer özellikler sayısı Özbekçenin %95 oranında Uygurcaya benzerlik sergilediğini göstermektedir.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın da 20 özelliği Uygurca ile ortak incelenen özellikler iken bu özelliklerden 19'u eşdeğer özelliklerdir. Yani Çuvaşça da Uygurcaya %95 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 19 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 19 özellikten 17'si bu iki dil arasında belirlenen benzer özelliklerdir. 19 özellikten 17 özelliğin benzer olması Tuvacanın %89,47 oranında benzer olduğu anlamına gelmektedir.

55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 19 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özellikler toplamından 18 özellik ise benzer olarak saptanan özelliklerdir. Yani bu dataya göre Yakutça Uygurcaya %94,73 oranında benzerlik sergileyen bir dildir.

Toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 20 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 19 özellik eşdeğer özelliklerdir. Başkurtça ile Uygurca arasında saptanan eşdeğer özellikler sayısı bu iki dil arasında %95 oranında benzerlik olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

WALS veri tabanında toplam 51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 18 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 16'sı benzer özelliklerdir. Yani Tatarca %88,88 oranında Uygurcaya benzerlik sergilemektedir.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 22 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Bu özelliklerden 16'sı bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Azericenin 22 özelliğinden 16 özelliğinin Uygurcanın özelliklerine benzer olması bu iki dil arasında %72,72 oranında benzerlik olduğunu göstermektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın sadece 11 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 10 özellik benzer özellikler olup bu sayı Kırgızcanın Uygurcaya %90,90 oranında benzerlik sergilediğini ortaya çıkarmaktadır.

Toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 18 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. 18 özellikten 13 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Karaçayca Uygurcaya %72,22 oranında benzerlik sergilemektedir.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 15 özelliği Uygurca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen 15 özellikten 13'ü bu iki dil arasında benzer özellik olarak saptanmaktadır. Halaçça ile Uygurca arasında saptanan benzer özellikler sayısı %86,66 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 17 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak özelliklerin hepsi eşdeğer özellikler olduğu için Karakalpakça ve Uygurcanın WALS veri tabanında saptanan özelliklerine göre %100 oranında benzerlik bulunmaktadır.

20 özelliği incelenen Türkmencenin 12 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 11 özelliği bu iki dil arasında benzer özellikler olarak saptanmakta ve Türkmencenin Uygurcaya %92 oranında benzerlik sergilediğini göstermektedir.

Türk dillerinin Uygurcaya ne oranda benzerlik sergilediğinin karşılaştırmalı olarak incelendiği 52. tablo analiz edildiğinde, Türk dillerinin Uygurcaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 53. tablo elde edilmektedir:

Tablo 53. Türk Dillerinin Uygurcaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	KARAKALPAKÇA	%100,00
2	ÖZBEKÇE	%95,00
3	ÇUVAŞÇA	%95,00
4	BAŞKURTÇA	%95,00
5	YAKUTÇA	%94,73
6	TÜRKMENÇE	%92
7	KIRGIZCA	%90,90
8	TUVACA	%89,47
9	TATARCA	%88,88
10	HALAÇÇA	%86,66
11	TÜRKÇE	%76,92
12	AZERİÇE	%72,72
13	KARAÇAYCA	%72,22

Yukarıdaki tablo gözden geçirildiğinde, Uygurcaya en çok benzeyen dilin %100 oranında benzerlik sergileyen Karakalpakça olduğu ve böylelikle 1'inci sırada yer aldığı; en az benzeyen dilin ise %72,22 oranında benzerlikle Karaçayca olduğu ve 13. sırada yer aldığı öğrenilmektedir.

4.2.14 Türkmenceye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

WALS veri tabanında incelenen özelliklerin %18,05 oranını temsil eden, yani toplam 26 özellik değeri incelenen Uygurcadan sonra çalışmanın kaynağı olan söz konusu veri tabanının %13,88 oranında özelliği temsil eden yani toplam 20 özelliği incelenen Türkmence Türk dilleri ile karşılaştırılmak için temel alınmaktadır.

Tablo 54. Türkmenceye Göre Türk Dillerinin Benzerlik Oranları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	KRŞLŞTRLMYN	BNZRLK
TÜRKÇE	137	%95,13	16	4	20	117	%80,00
ÖZBEKÇE	71	%48,61	16	1	17	54	%94,11
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	14	2	16	54	%87,05
TUVACA	56	%38,88	14	1	15	41	%93,33
YAKUTÇA	55	%38,19	13	2	15	40	%86,66
BAŞKURTÇA	53	%36,80	15	1	16	37	%93,75
TATARCA	51	%35,41	18	1	19	32	%94,73
AZERİCE	49	%34,02	10	5	15	34	%66,66
KIRGIZCA	38	%26,38	9	2	11	27	%81,81
KARAÇAYCA	36	%25,00	15	2	17	19	%88,23
HALAÇÇA	30	%20,83	10	2	12	18	%83,33
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	14	1	15	14	%93,33
UYGURCA	26	%18,05	11	1	12	14	%91,66

WALS veri tabanında toplam 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin 20 özelliği Türkmence ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 16'sı bu iki dil arasında eşdeğerlilik sergilediği için, Türkçenin, Türkmenceye %80 oranında benzer olduğu öğrenilmektedir.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 17 özelliği Türkmence ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 16'sı eşdeğer özelliklerdir. Yani Özbekçe %94,11 oranında Türkmenceye benzerlik sergilemektedir.

Toplam 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 16 özelliği Türkmence ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerin 14'ü bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. 16 özellikten 14 özelliğin benzer olması Çuvaşçanın %87,05 oranında Türkmenceye benzerlik sergilediği anlamına gelmektedir.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 15 özelliği Türkmence ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 15 özellikten 14'ü bu iki dil arasında saptanan benzer

özelliklerdir. Tuvaca ile Türkmençe arasında saptanan benzer özellikler sayısı %93,33 oranında benzerliği karşılamaktadır.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 15 özelliği Türkmençe ile ortak incelenen özellikler iken, bu özelliklerden 13 özellik bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Yakutça Türkmençeye %86,66 oranında benzerlik sergilemektedir.

53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 16 özelliği Türkmençe ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 15'i eşdeğer özelliklerdir. Başkurtça ile Türkmençe arasındaki eşdeğer özellikler sayısı %93,75 oranında benzerliğe denk gelmektedir.

Toplam 51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 19 özelliği Türkmençe ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 18 özellik benzer olduğu için Tatarca ile Türkmençe arasında %94,73 oranında benzerlik saptanmaktadır.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 15 özelliği Türkmençe ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden sadece 10'u bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Azerice Türkmençeye %66,66 oranında benzerlik sergilemektedir.

38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 11 özelliği Türkmençe ile ortak incelenen özellikler olup bu özelliklerden 9'u benzer özelliklerdir. Saptanan benzerlik sayısı Kırgızcanın Türkmençeye %81,81 oranında benzerlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 17 özelliği Türkmençe ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 15'i bu iki dil arasında

benzer özellikler olarak belirlenmektedir. 17 özellikten 15 özelliğin benzer olması Karacaycanın %88,23 oranında Türkmençeye benzediği anlamına gelmektedir.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 12 özelliği Türkmençe ile ortak incelenen özellikler olup bu özelliklerden 10'u bu iki dil arasında saptanan benzer özelliklerdir. Yani Halaçça Türkmençeye %83,33 oranında benzerlik sergilemektedir.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 15 özelliği Türkmençe ile ortak kodlanan özelliklerdir. Bu özelliklerden 14'ü eşdeğer özellikler olduğu için Karakalpakça ile Türkmençe birbirlerine %93,33 oranında benzerlik sergileyen dillerdir.

WALS veri tabanında toplam 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 12 özelliği Türkmençe ile ortak incelenen özellikler olup bu özelliklerden 11'i eşdeğerdir. 12 özellikten 11 özelliğin eşdeğer olması Uygurcanın 91,66 oranında Türkmençeye benzerlik sergilediğini göstermektedir.

Türk dillerinin Türkmençeye sergiledikleri benzerlik oranlarının incelendiği 54. tabloda, Türk dilleri, incelenen özellik sayılarına göre sıralanmaktadır. Ancak Türk dillerinin Türkmençeye ne oranda benzedikleri incelendiğinde ortaya çıkan benzerlik oranları düzensizdir. Yani yukarıdaki tabloda Türk dilleri, Türkmençeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanmamaktadır. O yüzden Türk dillerinin Türkmençeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışı, aşağıdaki 55. tabloda sunulmaktadır:

Tablo 55. Türk Dillerinin Türkmenceye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TATARCA	%94,73
2	ÖZBEKÇE	%94,11
3	BAŞKURTÇA	%93,75
4	TUVACA	%93,33
5	KARAKALPAKÇA	%93,33
6	UYGURCA	%91,66
7	KARAÇAYCA	%88,23
8	ÇUVAŞÇA	%87,05
9	YAKUTÇA	%86,66
10	HALAÇÇA	%83,33
11	KIRGIZCA	%81,81
12	TÜRKÇE	%80,00
13	AZERİCE	%66,66

Türk Dillerinin Türkmenceye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 55. tablo incelendiğinde, Türkmenceye en çok benzeyen dilin %94,73 oranında benzerlik sergileyen Tatarca olurken en az benzer olan dilin de %66,66 oranında eşdeğerlilikle Azerice olduğu saptanmaktadır.

4.3 Türk Dilleri Arasında Karşılıklı Benzemezlik

Türk dillerinin WALS veri tabanında incelenen özellikleri ışığında benzemezlik açısından karşılaştırılması için ise 3. bölümde detaylı bir şekilde sunulan Uzun (2012)'un önerisinde sunulan Karşılıklı Benzemezlik puanlarını bulma yönteminden yararlanılmaktadır.

3. Bölümde anlatıldığı gibi, karşılıklı benzemezlik, iki dil arasındaki karşılıklı benzerlik oranının kalan kısmı değildir. Çünkü karşılıklı benzerlikte karşılaştırılan dillerin benzer özellikleri sayılarak karşılaştırılan özellik sayısına göre oranlanmaktadır. Ancak WALS'teki yapısal dil özelliklerinin sergiledikleri değerler,

sadece karşıtsal değerler olmadığından; hiyerarşik ve dağılımsal değerlerin de bulunduğundan karşılıklı benzemezliği bulmak için daha hassas davranmak gerekmektedir.

İlk başta, karşılaştırılan dillerin özellik değerlerine puan verilerek daha sonra verilen puanların toplamının benzemezlik sayısına bölünmesi sonucu ortalama benzemezlik puanı elde edilmektedir.

Özellik değerlerinin puanı ise, kaynak dilin sergilediği değere göre verilmektedir. Kaynak dilin sergilediği değer, 0 ile gösterildiği için karşılaştırılan dilin değeri de aynı değeri taşıdığında 0 puanını kazanmaktadır. Kazanılan 0 puan, iki dil arasındaki benzerliği göstermektedir. Karşılaştırılan dillerin sergiledikleri özellik değerleri kaynak dilin değeriyle karşıtsal ilişki içindeyse ya da dağılımsal bir şekilde seçildiyse, karşılaştırılan dillerin değerlerine 1'er puan verilir. Ancak değerler arasında hiyerarşik bir kademelenme varsa, karşılaştırılan dilin değerine, kaynak dilin değerine sergilediği uzaklık derecesine göre puan verilmektedir.

Burada Uzun (2012)'un söz konusu önerisindeki yöntem ışığında Türk dillerinin karşılıklı benzemezlik puanları incelenerek temel alınan Türk diline diğer Türk dillerinin sergiledikleri benzemezliğin ortalaması bulunacaktır.

Karşılaştırılmak için seçilen Türk dillerinin, ilk başta karşılıklı benzemezlik tabloları oluşturulmaktadır. Tablolarda her Türk dili ayrı ayrı kaynak dil olarak karşılaştırılmak üzere temel alınmaktadır.

Temel alınan Türk diline, yani, kaynak dile karşılaştırılmak için seçilen Türk dillerinin sergiledikleri benzemezlik puanları sayılarak benzemezlik sayısına bölünmekte ve kaynak Türk dilinin diğer Türk dilleriyle ortalama kaç puan farklı

olduğu ortaya çıkarılmaktadır. Türk dilleri, kaynak dile sergiledikleri benzemezlik puanlarına göre sıralanmaktadır.

Burada da, karşılıklı benzerlik tablolarında ve temel alma sırasında olduğu gibi, ilk başta en çok özelliği incelenen yani WALS özelliklerini en çok temsil eden dilden en az temsil eden dile doğru diller sıralanmakta ve aynı sırayla karşılaştırılmak üzere temel dil seçilmektedir.

İlk başta, en çok WALS özelliğini temsil eden Türkçe, diğer Türk dilleri ile karşılaştırılmak için temel dil olarak seçilmektedir.

4.3.1 Türkçeye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

Türk dillerinin karşılıklı benzemezlik açısından incelerken, ilk başta, toplam 137 yapısal dil özelliği incelenen yani WALS özelliklerini %95,13 oranında temsil eden Türkçe, Türk dilleri ile karşılaştırmak için temel dil olarak seçilmektedir.

Tablo 56. *Türk Dillerinin Türkçeye Benzemezlik Puanları*

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
ÖZBEKÇE	71	49%	49	22	28	1,27
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	53	17	24	1,41
TUVACA	56	38,88%	43	13	17	1,30
YAKUTÇA	55	38,19%	45	10	14	1,4
BAŞKURTÇA	53	36,80%	39	14	17	1,21
TATARCA	51	35,41%	39	12	15	1,25
AZERİCE	49	34,02%	42	7	10	1,42
KIRGIZCA	38	26,38%	33	5	6	1,2
KARAÇAYCA	36	25,00%	28	8	11	1,37
HALAÇÇA	30	20,83%	25	5	9	1,8
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	25	4	7	1,75
UYGURCA	26	18,05%	20	6	7	1,16
TÜRK MENCE	20	13,88%	16	4	4	1

Türk Dillerinin Türkçeye Benzemezlik Puanlarının incelendiği 56. tabloda gösterildiği gibi 71 özelliği incelenen Özbekçenin 22 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklı özellikler iken bu özellikler değer uzaklık derecesine göre 28 puan kazanmakta ve değerlerin puanı 1,27 ortamlarla benzemezliği göstermektedir.

70 özelliği kodlanan Çuvaşçanın 17 özelliği Türkçenin özellikleriyle farklı değerler sergilemekte ve bu 17 özellik 24 benzemezlik puanı kazanmaktadır. Yani Çuvaşça Türkçeye ortalama 1,40 benzemezlik sergilemektedir.

56 yapısal dil özelliği kodlanan Tuvacanın 13 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklı özelliklerdir. Farklı özelliklerin uzaklık derecesi bu iki dile 17 benzemezlik puanı kazandırmakta ve Tuvaca Türkçeye ortalama 1,30 benzemezlik göstermektedir.

Toplam 55 özelliği incelenen Yakutçanın 10 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklı özelliklerdir. Bu farklılık 14 benzemezlik puanı kazanmakta ve iki dil arasındaki ortalama benzemezlik puanı 1,4 olarak ortaya çıkmaktadır.

53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 14 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklı olup bu farklılık 17 benzemezlik puanı kazanmakta böylece Başkurtçanın Türkçeye ortalama 1,21 benzemezlik sergilediği anlaşılmaktadır.

51 özelliği incelenen Tatarçanın 12 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklı özellikler iken bu özellik sayısı 15 puan kazanmakta ve Tatarçanın ortalama 1,25 puan Türkçeye benzemezlik sergilediği ortaya çıkmaktadır.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 7 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklıdır. Bu 7 özelliğin değerleri uzaklık açısından 10 puan

kazanmakta ve Azerice ile Türkçe arasında ortalama 1,42 benzemezlik olduğu ortaya çıkmaktadır.

38 özelliği incelenen Kırgızcanın 5 özelliği Türkçenin özellikleri ile eşdeğer olmayan özelliklerdir. Farklı olan bu 5 özelliğin değerleri uzaklık açısından 6 puan kazanmakta böylece Kırgızca ile Türkçe arasındaki ortalama benzemezlik puanı 1,2 olmaktadır.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 8 özelliği Türkçenin özelliklerine farklılık sergilemekte ve bu 8 özelliğin değerleri uzaklık derecesi açısından 11 puan kazanmaktadır. 8 farklı özelliğin 11 puan kazanması Karaçayca ile Türkçenin ortalama 1,37 puan farklılık sergilediklerini göstermektedir.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 5 özelliği Türkçenin özelliklerine farklılık sergileyen özellikler olup bu 5 özellik 9 puan kazanmaktadır. Yani Halaçça Türkçeye ortalama 1,8 puan benzemezlik sergilemektedir.

29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 4 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklı özelliklerdir. 4 farklı puan da 7 uzaklık puanı kazanmaktadır. Yani Karakalpakça ile Türkçe arasında ortalama 1,75 puan benzemezlik bulunmaktadır.

Toplam 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 6 özelliği Türkçe ile farklı değerler sergilemektedir. Ortaya çıkan farklı değerler 7 puan kazanmakta böylelikle Uygurca ile Türkçe arasında ortalama 1,16 benzemezlik puanı bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmenenin ise 4 özelliği Türkçenin özelliklerinden farklı olup bu farklı özelliklerin değerleri 1'er puan yani toplamda 4 puan kazanmaktadır. Böylelikle Türkmence, Türkçeye ortalama 1 puan benzemezlik sergilemektedir.

Türk dillerinin Türkçeye sergilediklerin benzemezlik puanları göz önünde bulundurulunca, Türk dillerinin Türkçeye en çok benzemez olan dilden en az benzemez olan dile doğru sıralanışı içeren 57. tablo elde edilmiştir:

Tablo 57. Türk Dillerinin Türkçeye Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı

SAYI	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	HALAÇÇA	1,80
2	KARAKALPAKÇA	1,75
3	AZERİCE	1,42
4	ÇUVAŞÇA	1,41
5	YAKUTÇA	1,40
6	KARAÇAYCA	1,37
7	TUVACA	1,30
8	ÖZBEKÇE	1,27
9	TATARCA	1,25
10	BAŞKURTÇA	1,21
11	KIRGIZCA	1,20
12	UYGURCA	1,16
13	TÜRKMENCE	1

Türk Dillerinin Türkçeye Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışını gösteren 57. tablo incelendiğinde Türkçeye en çok benzemezlik sergileyen yani farklı değerlerinin işlevsel ve içsel ilişkisi açısından en az benzeyen dilin, ortalama 1,80 benzemezlik puanıyla Halaçça olduğu ortaya çıkmaktadır. En az benzemezlik sergileyen, yani sahip oldukları farklı değerler arasındaki ilişki bakımından en yakın olan dil, ortalama 1 puan benzemezlik sergileyen Türkmenecedir.

57. tabloda açıklandığı gibi, diller arasındaki karşılıklı benzemezlik puanının karşılıklı benzerlik oranıyla herhangi bir ilişkisi olmadığı ortaya çıkmaktadır. Türk dillerinin Türkçeye sergiledikleri benzerlik oranına göre dillerin sıralandığını gösteren 29.tablo aşağıda tekrar gösterilerek bu konu incelenebilir:

Tablo 29. *Türk Dillerinin Türkçeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SAYI	DİLLER	BNZRLK
1	KIRGIZCA	%86,84
2	KARAKALPAKÇA	%86,20
3	AZERİCE	%85,71
4	HALAÇÇA	%83
5	YAKUTÇA	%81,81
6	TÜRKMENÇE	%80,00
7	KARAÇAYCA	%77,77
8	UYGURCA	%76,92
9	TUVACA	%76,78
10	BAŞKURTÇA	%73,58
11	TATARCA	%76,47
12	ÇUVAŞÇA	%75,71
13	ÖZBEKÇE	%69,01

Türk dillerinin Türkçeye benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 29. tablonun, Türk dillerinin Türkçeye benzemezlik puanlarına göre sıralanışını gösteren 57. tablonun tersi olması gerekirken, incelenince tablolar arasında herhangi karşılaştırmanın mümkün olmadığı görülmektedir. 57. tabloda 13. sırada yer alan Türkmenenin, 29. tabloda 1. Sırada yer alması gerekirken Türkmençe, benzerlik sırasında 6. sırada yer almaktadır. O yüzden Türk dillerini WALS'te kodlanan özellikleri ışığında incelerken bu dillerin benzerlik oranlarına bakılmasının yanı sıra benzemezlik puanları açısından incelemek, söz konusu diller arasındaki farklı görünümü sunmaktadır.

4.3.2 Özbekçeye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanında toplam 71 özelliği kodlanarak Türk dillerinin sıralamasında Türkçeden sonra 2. Sırada yer alan Özbekçe, Türkçeden sonra kaynak dil seçilerek diğer Türk dilleriyle benzemezlik puanları açısından karşılaştırılmaktadır. Özbekçenin diğer Türk dillerine sergilediği benzemezliğin puanları aşağıda sunulan 58. tabloda gösterilmektedir:

Tablo 58.Türk Dillerinin Özbekçeye Göre Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	BNZMLK PUANI	BNZMLK ORT
TÜRKÇE	137	%95.13	49	22	71	28	1,27
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	41	14	55	17	1,21
TUVACA	56	38,88%	30	11	41	16	1,45
YAKUTÇA	55	38,19%	37	9	46	14	1,55
BAŞKURTÇA	53	36,80%	41	6	47	8	1,33
TATARCA	51	35,41%	31	4	35	5	1,25
AZERİCE	49	34,02%	30	11	41	11	1,54
KIRGIZCA	38	26,38%	28	6	34	9	1,5
KARAÇAYCA	36	25,00%	24	5	29	5	1
HALAÇÇA	30	20,83%	20	3	23	4	1,33
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	24	1	25	2	2
UYGURCA	26	18,05%	19	1	20	2	2
TÜRKMENÇE	20	13,88%	16	1	17	1	1

Türk dillerinin Özbekçeye göre benzemezlik puanlarını gösteren 58. tablo incelendiğinde, 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin, Özbekçenin özelliklerinden farklılık gösteren 22 özelliğinin değerleri, değerlerin uzaklık derecelerine göre 28 puan kazanmakta olduğu görülmektedir. Kazanılan 28 puan Özbekçenin farklı özelliklerinin ortalama 1,27 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

70 yapısal dil özelliği incelenen uvaşanın 14 özelliği Özbekçenin özelliklerinden farklı olup bu farklılık 17 puan kazanmakta ve kazanılan puan, uvaşanın zbekeden ortalama 1,21 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 11 özelliği Özbekçenin özelliklerinden farklılık gösteren özelliklerdir. Farklı zellikler 16 puan toplayarak Tuvaca ile Özbekçe arasında bulunan benzemezliğin ortalama 1,45 puan olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 9 özelliği Özbekçenin özelliklerinden farklılık gösteren özellikler olup, özelliklerin değer uzaklık dereceleri 14 puan kazanmakta ve bu puan Yakutça ile Özbekçenin benzemezliğinin ortalama 1,55 olduğunu göstermektedir.

Toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın Özbekçe ile ortak kodlanan 47 özelliğinden 6 özelliği farklı değerler sergileyen özelliklerdir. Farklı değerlerin farklılık dereceler 8 puan kazanmakta ve Başkurtça ile Özbekçe arasındaki ortalama benzemezlik 1,33 puan kazanmaktadır.

51 özelliği kodlanan Tatarcanın 35 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özellikler olup, 31 özellikten 4 özelliğin değerleri farklı kodlanmaktadır. Bu 4 farklı özellik değerleri toplam 5 benzemezlik puanı kazandığı için Tatarca ile Özbekçe arasındaki ortalama benzemezlik puanı 1,25 olarak saptanmaktadır.

WALS veri tabanında 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 41 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özellikler olup bu 31 özellikten 11'i farklılık sergileyen özelliklerdir. Farklılık sergileyen özellikler 17 puan toplamakta böylece Azerice ile Özbekçe arasındaki ortalama benzemezlik puanı 1,54'e ulaşmaktadır.

38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 34 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerinden 6'sı farklı olan Kırgızcanın bu farklılığı 9 puan kazanmakta böylelikle Özbekçe ile ortalama 1,5 puan benzemezlik sergilemektedir.

Toplam 36 özelliği incelenen Karaçaycanın 29 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 5'i farklı özelliklerdir. Farklı olan 5 özellik 5 benzemezlik puanı kazanmakta ve Karaçayca ile Özbekçe arasındaki ortalama benzemezlik puanı 1 olarak ortaya çıkmaktadır.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaçcanın 23 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özellikler olup 3 özelliği farklı değerler sergilemekte ve farklı değerler toplam 4 puan kazanmaktadır. 3 farklı özelliğin 4 puan kazanması Halaçça ile Özbekçe ile ortalama 1,33 benzemezlik puanına sahip olduğunu göstermektedir.

29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın 25 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden sadece 1'inin farklı özellik olduğu bu özelliğin de 2 puanlı özellik olduğu için Karakalpakça ile Özbekçenin ortalama benzemezlik puanının 2 olduğu saptanmaktadır.

26 özelliği incelenen ve 20 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan Uygurcanın da sadece 1 özelliğinin farklı özellik olduğu ve bu özelliğin 2 puanlı bir farklı değere sahip olduğu için bu iki dil arasındaki ortalama benzemezlik puanının 2 olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sadece 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 17 özelliği Özbekçe ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden tek puanlı 1 özelliğin farklı değer sergilediği için aralarında ortalama 1 benzemezlik puanı bulunduğu saptanmaktadır.

Türk dillerinin Özbekçeye sergiledikleri benzemezlik puanlarını gösteren 58. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Özbekçeye sergiledikleri uzaklık derecesine göre en çok benzemez olan dilden en az benzemez olan dile doğru sıralanışı gösteren 59. tablo elde edilmektedir:

Tablo 59.*Türk Dillerinin Özbekçeye Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SAYI	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KARAKALPAKÇA	2
2	UYGURCA	2
3	YAKUTÇA	1,55
4	AZERİCE	1,54
5	KIRGIZCA	1,50
6	TUVACA	1,45
7	HALAÇÇA	1,33
8	BAŞKURTÇA	1,33
9	TÜRKÇE	1,27
10	TATARCA	1,25
11	ÇUVAŞÇA	1,21
12	KARAÇAYCA	1
13	TÜRKMENÇE	1

59. tablo incelendiğinde, Özbekçeye sergiledikleri farklı değerlerine göre kazandıkları benzemezlik puanlarına dayanarak sıralanan Türk dillerinden Karakalpakça ile Uygurca ortalama 2'şer puan kazanmakla Özbekçeye en çok benzemez olan diller iken, Karaçayca ile Türkmençe ortalama 1'er puan kazanarak Özbekçeye en az benzemezlik sergileyen diller olmaktadır.

4.3.3 Çuvaşçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanında 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşça, Türk Dilleriyle karşılaştırılınca ortaya çıkan farklı özellik değerlerinin kazandıkları puan ve Türk dillerinin Çuvaşçaya sergiledikleri benzemezliğin ortalama kaç puan kazandığı konusu aşağıda sunulan 60. tabloda tartışılmaktadır:

Tablo 60. Türk Dillerinin Çuvaşçaya Göre Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	BNZMLK PUANI	BNZMLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	53	17	70	24	1,41
ÖZBEKÇE	71	48,61%	41	14	55	17	1,21
TUVACA	56	38,88%	40	7	47	10	1,42
YAKUTÇA	55	38,19%	39	5	44	7	1,4
BAŞKURTÇA	53	36,80%	39	12	51	15	1,25
TATARCA	51	35,41%	26	9	35	12	1,33
AZERİCE	49	34,02%	32	11	43	17	1,54
KIRGIZCA	38	26,38%	26	6	32	9	1,5
KARAÇAYCA	36	25,00%	22	8	30	9	1,12
HALAÇÇA	30	20,83%	22	5	27	7	1,4
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	25	3	28	5	1,66
UYGURCA	26	18,05%	19	1	20	1	1
TÜRKMENÇE	20	13,88%	14	2	16	2	1

Türk dillerinin Çuvaşçaya sergiledikleri benzemezlik puanları gösteren 60. tablo incelendiğinde, WALS veri tabanında toplam 137 özelliği incelenen Türkçenin Çuvaşça ile ortak incelenen 70 özelliğinden 17 özellik bu iki dil arasında saptanan farklı özellikler olup, bu özelliklerin değerlerinin kazandığı toplam uzaklık değeri 24'tür. Yani Türkçenin Çuvaşçaya sergilediği benzemezlik, ortalama 1,41 puan kazanmaktadır.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 55 özelliği Çuvaşçayla ortak kodlanan özellikleridir. 14'ü farklı olan ortak kodlanan özellikler, toplam 17 puan toplamakta ve bu puan Özbekçe ile Çuvaşça arasındaki benzemezliğin 1,21 puana sahip olduğunu göstermektedir.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın Çuvaşça ile ortak kodlanan 47 özelliğinden 7 özellik farklı özellikler olup bu özellikler toplam 10 puan toplamaktadır. Yani Tuvaca ile Özbekçenin benzemezliği ortalama 1,42 puan kazanmaktadır.

55 özelliği incelenen Yakutçanın 44 özelliği Çuvaşça ile ortak incelenen özellikler olup bu özelliklerde 5'i farklı değerler sergilemektedir. Farklı değerlerin uzaklık derecesi 7 puan kazanmakta ve böylece Yakutça ile Çuvaşça arasındaki benzemezlik puanı ortalama 1,40'a ulaşmaktadır.

Toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 51 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 12'si farklı özelliklerdir. Farklı olan 12 özellik 15 puan topladığı için Başkurtçanın Çuvaşçaya ortalama 1,25 puan benzemezlik sergilediği saptanmaktadır.

51 özelliği incelenen Tatarcanın 35 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 9'u bu iki dil arasında saptanan farklı özelliklerdir. Farklı özellikler 12 puan kazandığı için Tatarca Çuvaşçaya ortalama 1,33 puan değerinde benzerlik sergilemektedir.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 43 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanan özellikler olup ortak kodlanan özelliklerden 11'i bu iki dil arasında saptanan farklı özelliklerdir. 11 özelliğin 17 puan topladığı için Azerice ile Çuvaşça arasında ortalama 1,54 benzemezlik saptanmaktadır.

38 özelliği incelenen Kırgızcanın 32 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanan özellikler olup, bu özelliklerden 6'sı farklı özellikler olarak saptanmaktadır. Saptanan farklı özelliklerin değerleri uzaklık derecesi açısından 9 puan topladığı için bu iki dil arasında ortalama 1,5 benzemezlik puanı bulunmaktadır.

Toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 30 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 8'i farklı özellikler olup toplam 9 puan

toplamaktadır. Yani Karaçayca ile Çuvaşça arasında ortalama 1,12 benzemezlik puanı bulunduğu saptanmaktadır.

Toplam 30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 27 özelliği Çuvaşça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak kodlanan 27 özellikten 5 özellik farklı değerler sergileyen özelliklerdir. Bu farklı değerler 7 puan kazanmakta böylece Halaççanın ortalama 1,40 puan Çuvaşçaya benzemezlik sergilediği ortaya çıkmaktadır.

29 özelliği kodlanan Karakalpakçanın 28 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanan özelliklerdir. 28 ortak özellikten 3 özelliği farklı olup bu farklı özellikler 5 puan kazanmakta böylece Karakalpakça ile Çuvaşça arasında ortalama 1,66 benzemezlik saptanmaktadır.

26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 20 özelliği Çuvaşça ile ortak incelenen özellikler olup sadece 1 özelliği farklıdır. Farklı olan 1 özellik de sadece 1 puan kazandığı için Uygurcanın Çuvaşçaya sergilediği ortalama benzemezlik puanı 1'dir.

20 özelliği incelenen Türkmencenin ise 16 özelliği Çuvaşça ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 2'si farklı özelliklerdir. Bu 2 özellik 1'er puan topladığından Türkmençe ile Çuvaşçanın ortalama benzemezlik puanı 1 olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda incelenen 60. tabloya göre, Türk dillerinin Çuvaşçaya en çok benzemez olan dilden en az benzemez olana doğru sıralandığını gösteren 61. tablo elde edilmektedir:

Tablo 61. *Türk Dillerinin Çuvaşçaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KARAKALPAKÇA	1,66
2	AZERİCE	1,54
3	KIRGIZCA	1,50
4	TUVACA	1,42
5	TÜRKÇE	1,41
6	YAKUTÇA	1,40
7	HALAÇÇA	1,40
8	TATARCA	1,33
9	BAŞKURTÇA	1,25
10	ÖZBEKÇE	1,21
11	KARAÇAYCA	1,12
12	UYGURCA	1
13	TÜRMENCE	1

Türk dillerinin Çuvaşçaya benzemezlik puanlarına göre sıralanışını gösteren 61. tablo incelendiğinde, Çuvaşçaya en çok benzemezlik sergileyen dilin ortalama 1,66 benzemezlik puanıyla Karakalpakça olduğu ve en az benzemez olan dilin ise ortalama 1 puanla Türkmence olduğu gösterilmektedir.

4.3.4 Tuvacaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanında toplam 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacaya Türk dillerinin kaç ortak özellik sergilediği, ortak özelliklerinden kaçının benzer ve kaçının farklı olduğu bilgisi, bunun yanı sıra farklı olan özelliklerin toplam kaç uzaklık puanı kazandığı bilgisi 62. tabloda detaylı bir şekilde sunulmaktadır:

Tablo 62. Türk Dillerinin Tuvacaya Göre Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	43	13	56	17	1,30
ÖZBEKÇE	71	48,61%	30	11	41	16	1,45
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	40	7	47	10	1,42
YAKUTÇA	55	38,19%	33	5	38	7	1,75
BAŞKURTÇA	53	36,80%	34	7	41	9	1,28
TATARCA	51	35,41%	25	4	29	6	1,5
AZERİCE	49	34,02%	30	9	40	11	1,22
KIRGIZCA	38	26,38%	25	5	30	7	1,4
KARAÇAYCA	36	25,00%	19	8	27	11	1,37
HALAÇÇA	30	20,83%	17	2	19	3	1,5
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	20	4	24	8	2
UYGURCA	26	18,05%	17	2	19	4	2
TÜRKMENÇE	20	13,88%	14	1	15	1	1

WALS veri tabanında 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin Tuvaca ile ortak kodlanan 56 özelliğinden 13 özelliği farklı özellikler olup bu 13 özellik toplam 17 uzaklık puanı toplamakta ve böylece Türkçenin Tuvacaya ortalama 1,30 değerinde benzemezlik sergilediği ortaya çıkmaktadır.

Özbekçenin WALS'te kodlanan 71 özelliğinden 41 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 11'i farklı değerler sergileyen özelliklerdir. Sergilenen farklı değerlerin uzaklık derecesi 16 puan toplamakta böylelikle Özbekçe Tuvacanın karşısında ortalama 1,45 benzemezlik puanı sergilemektedir.

Çuvaşçanın WALS'te kodlanan 70 özelliğinden 47 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 7'si farklı özellikler olup bu farklılık 10 puan toplamakta Çuvaşça ile Tuvacanın benzemezliği 1,42'ye ulaşmaktadır.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın 38 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler olup bunlardan 5'i farklı değerler sergilemekte ve bu değerler 7 puan toplamaktadır. Yani Yakutçanın Tuvacaya sergilediği benzemezliği ortalama 1,75 puan benzemezliği karşılamaktadır.

53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 41 özelliği Tuvaca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 7'si farklı değerler sergilemekte ve bu farklılık 9 puan toplamaktadır. Yani Başkurtça Tuvacaya ortalama 1,28 puan benzemezlik sergilemektedir.

WALS veri tabanında 51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 29 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 4'ü farklı değerler sergilemekte böylece Tatarca ile Tuvaca arasında ortalama 1,5 benzemezlik puanı saptanmaktadır.

Azericenin incelenen 49 özelliğinden 40 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler olup 9'u bu iki dil arasında farklılık sergileyen özelliklerdir. Farklı olan 9 özellik 11 puan toplamakta ve Azericenin Tuvacaya karşı sergilediği benzemezliğin puanı ortalama 1,22'ye ulaşmaktadır.

Kırgızcanın 38 özelliği incelenmekte ve bu özelliklerden 30'u Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler olup ortak kodlanan özelliklerden 5'i farklı değerler sergilemektedir. Sergilenen farklı değerlerin puanı 7 olduğu için Kırgızca ile Tuvaca arasında ortalama 1,40 benzemezlik puanı bulunmaktadır.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 27 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler olup ortak kodlanan özelliklerden 8'i bu iki dil arasında farklı değerler sergilemektedir. Farklı değerlerin topladığı puan 11 olduğu için Karaçayca ile Tuvaca arasında ortalama 1,37 puan benzemezlik vardır.

Toplam 30 yapısal dil özelliği incelenen Halaçanın 19 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 2'si farklı özellikler olarak 3 uzaklık puanı toplamaktadır. 2 özelliğin 3 puan toplaması Halaçanın Tuvacaya ortalama 1,50 benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın Tuvaca ile ortak kodlanan 24 özelliğinden 4'ü farklı özellikler olarak saptanmaktadır. Saptanan farklı özellikler tam 8 puan kazandığı için Karakalpakça ile Tuvaca arasında ortalama 2 benzemezlik puanı bulunduğu saptanmaktadır.

26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın 19 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 2'si farklılık sergileyen özelliklerdir. Farklı olan özellikler 4 puan toplamakta ve böylece Uygurcanın da Tuvacaya karşı ortalama 2 benzemezlik puanı sergilediği ortaya çıkmaktadır.

WALS veri tabanında sadece 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin ise 15 özelliği Tuvaca ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden sadece 1'i farklı özelliştir. Bu 1 özellik de 1 puan kazandığı için Türkmençe ile Tuvaca arasında ortalama 1 puan benzemezlik bulunduğu saptanmaktadır.

Türk dillerinin Tuvacaya benzemezlik puanlarını gösteren 62. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Tuvacaya sergiledikleri benzemezlik puanına göre sıralanışı gösteren 63. tablo elde edilmektedir.

Tablo 63. Türk Dillerinin Tuvacaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı

SAYI	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KARAKALPAKÇA	2
2	UYGURCA	2
3	YAKUTÇA	1,75
4	TATARCA	1,50
5	HALAÇÇA	1,50
6	ÖZBEKÇE	1,45
7	ÇUVAŞÇA	1,42
8	KIRGIZCA	1,40
9	KARAÇAYCA	1,37
10	TÜRKÇE	1,30
11	BAŞKURTÇA	1,28
12	AZERİCE	1,22
13	TÜRKMENÇE	1

Türk dillerinin Tuvacaya sergiledikleri benzemezlik puanlarına göre sıralanışını gösteren 63. tablo incelendiğinde, Karakalpakça ve Uygurca, Tuvacaya ortalama 2’şer benzemezlik puanı sergileyip en çok benzemezlik sergileyen diller olarak 1. ve 2. sırada yer alırken sadece 1 puan sergileyen Türkmençe en az benzemezlik sergileyen dil olarak 13. Sırada yer almaktadır.

4.3.5 Yakutçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanındaki bütün dil özelliklerini %38,19 oranında temsil eden yani toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçaya, Türk dillerinin sergiledikleri benzemezliğin ortalama kaç puan kazandığı bilgisi aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 64. Yakutçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	Ortak Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	45	10	55	14	1,4
ÖZBEKÇE	71	48,61%	37	9	46	14	1,55
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	39	5	44	7	1,4
TUVACA	56	38,88%	33	5	38	7	1,4
BAŞKURTÇA	53	36,80%	33	5	38	7	1,4
TATARCA	51	35,41%	25	1	26	1	1
AZERİCE	49	34,02%	26	8	34	11	1,37
KIRGIZCA	38	26,38%	26	3	29	4	1,33
KARAÇAYCA	36	25,00%	19	3	22	3	1
HALAÇÇA	30	20,83%	22	5	26	10	2
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	22	1	23	1	1
UYGURCA	26	18,05%	18	1	19	1	1
TÜRKMENÇE	20	13,88%	13	2	15	2	1

WALS veri tabanında 137 özelliği kodlanan Türkçenin 55 özelliği Yakutça ile ortak kodlanmakta ve bu özelliklerden 10'u bu iki dil arasında saptanan farklı özelliklerdir. Saptanan farklı özellikler 14 puan toplamakta böylece Türkçe ile Yakutça arasında ortalama 1,40 benzemezlik puanı bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Özbekçenin incelenen 71 özelliğinden 46'sı Yakutça ile ortak incelenen özellikler olup bu özelliklerden 9'u farklı değerler sergileyen özelliklerdir. 9 farklı özellik 14 puan kazanmakta böylece Özbekçe ile Yakutça arasında ortalama 1,55 benzemezlik saptanmaktadır.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 44 özelliği Yakutça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden farklı değerler sergileyen 5 özellik toplam 7 puan toplamakta böylece Çuvaşça ile Yakutça arasında ortalama benzemezlik puanı 1,40'a ulaşmaktadır.

WALS veri tabanında 56 özelliği incelenen Tuvaca ile 53 özelliği incelenen Başkurtçanın 33'er özellikler Yakutça ile ortak incelenen özellikler olup bu

özelliklerden 5'er özellik farklı değerler sergilemekte ve her iki dilin de Yakutçaya sergiledikleri benzemezlik 7'şer puan kazanmaktadır. Böylece Tuvaca ile Başkurtça da Yakutçaya ortalama 1,40 puan benzemezlik sergilemektedir.

Tatarcanın incelenen 51 özelliğinden 26 özellik Yakutça ile ortak kodlanan özellikler olup, ortak özelliklerden sadece 1 özellik farklılık sergilemektedir. Bu 1 özellik de sadece 1 puanlı bir değer sergilediği için Tatarca ile Yakutça arasındaki ortalama benzemezlik 1 olarak belirlenmektedir.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 34 özelliği Yakutça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak özellikler içinden farklı değerlere sahip olan 8 özellik toplam 11 puan toplamakta böylece Azerice ile Yakutça arasında ortalama 1,37 puan benzemezlik saptanmaktadır.

38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 29 özelliği Yakutça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 3'ü bu iki dil arasında saptanan farklı özellikler iken bu farklılık 4 puan kazanmakta, böylelikle Kırgızca ile Yakutça arasındaki benzemezlik ortalama 1,33 puana ulaşmaktadır.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 22 özelliği Yakutça ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 3'ünün değeri farklılık sergilemekte ve farklı değerler de sadece 1'er puan kazandığı için bu iki dil arasındaki farklılık 3 puan toplamaktadır. Yani Karaçayca Yakutçaya ortalama 1 puan benzemezlik sergilemektedir.

Halaççanın incelenen 30 özelliğinden 26 özelliği Yakutça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak incelenen özelliklerden 5'i farklılık sergileyen değerlere sahip

olup bu farklılık tam 10 puan kazanmakta böylece Halaçça ile Yakutça arasındaki benzemezliğin ortalama 2 puan kazandığı sağlanmaktadır.

Yakutça ile 23 özelliği ortak kodlanan 29 özellikli Karakalpakça ve 19 özelliği ortak kodlanan 26 özellikli Uygurcanın sadece 1'er özellikleri Yakutça ile farklı değer sergileyerek bu farklılık da sadece 1 puan toplamakta böylelikle Karakalpakça ve Uygurcanın Yakutçaya sergiledikleri ortalama benzemezlik puanı 1'dir.

20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmence'nin ise 15 özelliği Yakutça ile ortak kodlanan özellikler olup bu ortak özelliklerden sadece 1'i farklı değer sergilemektedir. Bu 1 puanın farklılık derecesi de 1 olduğu için Türkmence ile Yakutça arasındaki benzemezlik puanı 1 olarak ortaya çıkmaktadır.

Yakutçaya göre Türk dillerinin benzemezlik puanlarını gösteren 64. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Yakutçaya benzemezlik puanlarına göre sıralanışı gösteren 65. tablo elde edilmektedir:

Tablo 65. *Türk Dillerinin Yakutçaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SAYI	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	HALAÇÇA	2
2	ÖZBEKÇE	1,55
3	TÜRKÇE	1,40
4	ÇUVAŞÇA	1,40
5	TUVACA	1,40
6	BAŞKURTÇA	1,40
7	AZERİCE	1,37
8	KIRGIZCA	1,33
9	TATARCA	1
10	KARAÇAYCA	1
11	KARAKALPAKÇA	1
12	UYGURCA	1
13	TÜRKMENÇE	1

65. tabloda gösterildiği gibi, Yakutçaya en çok benzemez olan dil, ortalama 2 puan kazanan Halaçça iken, en az benzemezlik sergileyen diller de 1 puanla, Tatarca, Karaçayca, Karakalpakça, Uygurca ve Türkmencedir.

4.3.6 Başkurtçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanında toplam 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçaya karşı Türk dillerinin sergiledikleri farklı değerler ve benzemezlik puanları aşağıdaki 66. tabloda sunulmaktadır:

Tablo 66. Türk Dillerinin Başkurtçaya Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	39	14	53	17	1,21
ÖZBEKÇE	71	48,61%	41	6	47	8	1,33
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	39	12	51	15	1,25
TUVACA	56	38,88%	34	7	41	9	1,28
YAKUTÇA	55	38,19%	33	5	38	7	1,4
TATARCA	51	35,41%	32	1	33	1	1
AZERİCE	49	34,02%	27	12	39	16	1,33
KIRGIZCA	38	26,38%	25	4	29	5	1,25
KARAÇAYCA	36	25,00%	21	7	28	9	1,28
HALAÇÇA	30	20,83%	18	4	22	6	1,5
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	21	4	25	6	2
UYGURCA	26	18,05%	19	1	20	2	2
TÜRKMENÇE	20	13,88%	15	1	16	1	1

WALS veri tabanında 137 özelliği incelenen Türkçenin 53 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 14'ü farklı özellik iken bunlar toplam 17 puan toplamakta ve bu da Türkçenin Başkurtçaya ortalama 1,21 puan benzemezlik sergilediği anlamına gelmektedir.

Özbekçenin 71 özelliğinden 47'si Başkurtça ile ortak kodlanmakta ve bunlardan 6'si farklı değerler sergileyip, farklı değerler de 8 puan toplamaktadır. Böylece

Özbekçenin Başkurtçaya ortalama 1,33 puan benzemezlik sergilediği saptanmaktadır.

Toplam 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 51 özelliği Başkurtça ile ortak kodlanan özellikler olup bunlardan 12'si farklı özelliklerdir. 12 farklı özellik 15 uzaklık derecesi puanı topladığı için Çuvaşçanın Başkurtçaya ortalama 1,25 puan benzemezlik sergilediği saptanmaktadır.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 41 özelliği Başkurtça ile ortak kodlanmakta ve bu özelliklerden 7'si farklılık sergilemektedir. Farklılık sergileyen 7 özellik, 9 puan toplamakta böylelikle Tuvaca ile Başkurtça arasında ortalama 1,28 puan benzemezlik olduğu ortaya çıkarılmaktadır.

Yakutçanın incelenen 55 özelliğinden 38'i Başkurtça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak özelliklerden 5'i farklı değerler sergileyerek 7 puan kazanmakta ve bu da Yakutçanın ortalama 1,4 puan Başkurtçaya benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Tatarcanın ise 51 özelliğinden 33 özelliği Başkurtça ile ortak kodlanan özellik olup bu özelliklerden sadece 1'i farklı özelliştir. Bu 1 farklı özelliğin değeri de tek puanlı bir fark sergilediği için Tatarcanın Başkurtçaya sergilediği ortalama benzemezlik puanı 1'dir.

Azericenin incelenen 49 özelliğinden 39'u Başkurtça ile ortak incelenerek bu özelliklerden 12'si farklı değerler sergilemekte ve farklılık dereceleri 16 puan kazanmaktadır. Yani Azerice Başkurtçaya ortalama 1,33 puan benzemezlik sergilemektedir.

WALS yapısal dil özelliklerinden 38 özelliği incelenen Kırgızcanın 29 özelliği Başkurtça ile ortak incelenen özellikler iken bu özelliklerden 4'ü farklılık sergileyen özelliklerdir. Farklı olarak kodlanan bu özellikler 5 puan kazandığı için Kırgızca ile Başkurtça arasındaki benzemezlik ortalama 1,25 puan olarak saptanmaktadır.

Toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 28 özelliği Başkurtça ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 7'si farklılık sergileyerek 9 puan kazanmakta böylece Karaçayca ile Başkurtça arasındaki benzemezlik ortalaması 1,28 puan olarak açıklanmaktadır.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 22 özelliği Başkurtça ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 4'ü farklı özellikler olarak saptanmakta ve bu farklılık 6 puan kazanmaktadır. Yani Halaçça ile Başkurtça arasındaki benzemezliğin ortalaması 1,25'tir.

Başkurtça ile 25 ortak özelliği incelenen 29 özellikli Karakalpakçanın 4 farklı özelliği 6 puan kazanırken; 20 ortak özelliği bulunan 26 özellikli Uygurca ise 2 puanlı 1 farklı özellik sergilediği için her iki dilin de Başkurtçaya sergilediği ortalama benzemezlik puanının 2 olarak saptanmaktadır.

Toplam 20 özelliği incelenip 16 özelliği Başkurtça ile ortak kodlanan özellikler olan Türkmencenin ise sadece 1 özelliği farklılık sergileyen özelliktir. Bu farklı özellik de 1 puan kazandığı için Türkmençe ile Başkurtça arasındaki benzemezlik 1 olarak saptanmaktadır.

Türk dillerinin Başkurtçaya sergiledikleri benzemezlik puanlarına göre sıralanışını gösteren 66. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin Başkurtçaya sergiledikleri benzemezlik puanlarına göre sıralanışını gösteren 67. tablo elde edilmektedir.

Tablo 67. Türk Dillerinin Başkurtçaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı

SAYI	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KARAKALPAKÇA	2
2	UYGURCA	2
3	HALAÇÇA	1,50
4	YAKUTÇA	1,40
5	ÖZBEKÇE	1,33
6	AZERİCE	1,33
7	TUVACA	1,28
8	KARAÇAYCA	1,28
9	ÇUVAŞÇA	1,25
10	KIRGIZCA	1,25
11	TÜRKÇE	1,21
12	TATARCA	1
13	TÜRKMENÇE	1

Türk dillerinin Başkurtçaya sergiledikleri benzemezlik puanları incelenerek elde edilen 67. tabloda, Başkurtçaya en çok benzemezlik sergileyen dillerin, ortalama 2'ser benzemezlik puanlarıyla Karakalpakça ve Uygurca olduğu, en az benzemezlik puanı sergileyen dillerin 1'er benzemezlik puanlarıyla Tatarca ve Türkmençe olduğu öğrenilmektedir.

4.3.7 Tatarcaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanındaki bütün yapısal dil özellikleri %35,41 oranında temsil eden, yani toplam 51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın sergilediği farklı değerleri ile Türk dillerinin sergiledikleri farklı değerler arasında kaçır uzaklık puanı bulunduğu ve bu puanların ortalama kaç benzemezlik puanıyla eşdeğer olduğu bilgisi aşağıda incelenen 68. tabloda sunulmaktadır:

Tablo 68. Türk Dillerinin Tatarcaya Göre Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTK Ö	BNZMLK PUANI	BNZMLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	39	12	51	15	1,25
ÖZBEKÇE	71	48,61%	31	4	35	5	1,25
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	26	9	35	12	1,33
TUVACA	56	38,88%	25	4	29	6	1,5
YAKUTÇA	55	38,19%	25	1	26	1	1
BAŞKURTÇA	53	36,80%	32	1	33	1	1
AZERİCE	49	34,02%	20	7	27	10	1,42
KIRGIZCA	38	26,38%	16	2	18	3	1,5
KARAÇAYCA	36	25,00%	24	4	28	6	1,5
HALAÇÇA	30	20,83%	16	4	20	6	1,5
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	20	3	23	6	2
UYGURCA	26	18,05%	16	2	18	3	1,5
TÜRKMENÇE	20	13,88%	18	1	19	1	1

WALS veri tabanında 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin 51 özelliği Tatarca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak özelliklerden 12'si farklı özellikler olup bu farklılık 15 puan kazanmakta, böylece Türkçenin Tatarcaya ortalama 1,25 puan benzemezlik sergilediği saptanmaktadır.

Toplam 71 özelliği incelenen Özbekçenin 35 özelliği Tatarca ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 4 özellik farklılık sergileyip, farklılık dereceleri 5 puan kazanmaktadır. Yani Özbekçe ile Tatarca arasındaki benzemezlik ortalama 1,25 puan kazanmaktadır.

70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın Tatarca ile ortak incelenen 35 özelliğinden 9'u farklı değerler sergileyip, farklılık derecesi 12 puan kazanmaktadır. Böylece Çuvaşça ile Tatarca arasındaki benzemezlik ortalama 1,33 puana ulaşmaktadır.

Tuvacanın incelenen 56 özelliğinden 29'u Tatarca ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 4'ü farklı değerler sergilemekte ve sergilenen farklı değerlerin

kazandığı 6 puan bu iki dil arasındaki benzemezliğin ortalama puanının 1,25 olduğunu göstermektedir.

Yakutçanın incelenen 55 özelliğinden 25'i Tatarca ile ortak incelenirken, Başkurtçanın 53 özelliğinden 33' Tatarca ile ortak incelenmekte ve bu iki dil de Tatarcaya tek puanlı 1'er farklı değer sergilemektedir. Yani Yakutça ve Başkurtçanın Tatarcaya sergiledikleri benzemezlik puanları ortalama 1'dir.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 27 zelliği Tatarca ile ortak kodlanan özellikler olup 7'si farklı değerler sergilemektedir. Farklı değerler sergileyen 7 zelliğ 10 puan kazandığı için Azerice ile Tatarca arasındaki ortalama benzemezlik 1,42 olarak saptanmaktadır.

WALS veri tabanında 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 18 zelliği Tatarca ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 2'si farklı değerler sergileyerek toplam 3 puan kazanmaktadır. Böylece Kırgızca ile Tatarca arasında ortalama 1,5 puan benzemezlik olduğu ortaya çıkmaktadır.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın Tatarca ile ortak incelenen 28 özelliğinden; Halaççanın da 30 özelliğinden Tatarca ile ortak kodlanan 20 özelliğinden 2 puanlı 4'er zelliğ farklı özellikler olarak saptanmaktadır. Yani Karaçayca ve Halaççanın Tatarcaya ortalama 1,5 puan benzemezlik sergiledikleri saptanmaktadır.

Karakalpakçanın 29 özelliğinden 23 özelliği Tatarca ile ortak incelenerek bunlardan 3' farklılık sergileyen özelliklerdir. Bu 3 zelliğ 2'şer puan kazandığı için toplam 6 puan toplanmakta ve Karakalpakça ile Tatarcanın ortalama benzemezlik puanları 2'ye ulaşmaktadır.

Uygurcanın incelenen 26 özelliğinden 18'i Tatarca ile ortak kodlanmakta ve bunlardan 2 farklılık sergileyerek 3 puan kazanmaktadır. Böylece Uygurca ile Tatarca arasında ortalama 1,5 puan benzemezlik saptanmaktadır.

Türkmencenin ise incelenen 20 özelliğinden 19 özelliği Tatarca ile ortak kodlanarak bunlardan tek puanlı 1 özelliği farklıdır. Yani Türkmençe ile Tatarca arasında ortalama sadece 1 benzemezlik puanı mevcuttur.

Tatarcaya Türk dillerinin sergiledikleri benzemezlik puanları incelendiğinde, Türk dillerinin Tatarcaya sergilediği benzemezlik puanlarına göre sıralanışını gösteren 69. tablo elde edilmektedir.

Tablo 69. *Türk Dillerinin Tatarcaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KARAKALPAKÇA	2
2	TUVACA	1,50
3	KIRGIZCA	1,50
4	KARAÇAYCA	1,50
5	HALAÇÇA	1,50
6	UYGURCA	1,50
7	AZERİCE	1,42
8	ÇUVAŞÇA	1,33
9	TÜRKÇE	1,25
10	ÖZBEKÇE	1,25
11	YAKUTÇA	1
12	BAŞKURTÇA	1
13	TÜRKMENÇE	1

69. tabloda incelendiği gibi, Tatarcaya en çok benzemezlik sergileyen dil ortalama 2 benzemezlik puanı ile Karakalpakça iken en az benzemezlik sergileyen diller ise, ortalama 1'er benzemezlik puanları ile Yakutça, Başkurtça ve Türkmencedir.

4.3.8 Azericeye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerinden 49’u açısından incelenen Azericenin Türk Dillerine sergilediği benzemezliğin sayısı ve ortalama benzemezlik puanı 70. tabloda sunulmaktadır.

Tablo 70. Azericeye Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTK Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	43	7	49	10	1,42
ÖZBEKÇE	71	48,61%	30	11	41	17	1,54
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	32	11	43	17	1,54
TUVACA	56	38,88%	30	9	39	11	1,22
YAKUTÇA	55	38,19%	26	8	34	11	1,37
BAŞKURTÇA	53	36,80%	27	12	39	16	1,33
TATARCA	51	35,41%	20	7	27	10	1,42
KIRGIZCA	38	26,38%	23	6	29	6	1
KARAÇAYCA	36	25,00%	19	9	28	13	1,44
HALAÇÇA	30	20,83%	17	2	19	4	2
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	18	6	24	11	1,83
UYGURCA	26	18,05%	16	6	22	8	1,33
TÜRKMENÇE	20	13,88%	10	5	15	7	1,40

WALS veri tabanında toplam 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin Tatarca ile ortak kodlanan 49 özelliğinden 7 özelliği farklılık sergileyerek bu farklılık 10 puan toplamakta ve Türkçe ile Azerice arasındaki benzemezlik ortalama 1,42 puan olarak belirlenmektedir.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin Azerice ile ortak olarak kodlanan 41 özelliğinden; 70 özelliği incelenen Çuvaşçanın da Özbekçe ile ortak kodlanan 43 özelliğinden 11’er özellikleri farklı özellik saptanarak 17 puan toplamaktadır. Yani Özbekçe ve Çuvaşça Azericeye ortalama 1,54 puan benzemezlik sergilemektedir.

Tuvacanın 56 özelliğinden Azerice ile ortak kodlanan 39 özelliğinden 9 özellik farklı değerler sergileyerek 11 uzaklık puanı toplamakta böylece Tuvaca ile Azerice arasında ortalama 1,22 puan benzemezlik bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Yakutçanın 55 özelliğinden Azerice ile ortak kodlanan 34 özelliğinden 8'i farklı değerler sergilemekte ve 11 benzemezlik puanı kazanmaktadır. Yani Yakutça Azericeye ortalama 1,37 puan benzemezlik sergilemektedir.

Başkurtçanın 53 özelliğinden 39 özelliği Azerice ile ortak kodlanarak bun özelliklerden 12'si farklılık sergileyen özelliklerdir. Bu 12 özellik 16 uzaklık puanı kazanarak Başkurtçanın Azericeye sergilediği benzemezliğin ortalama puanı 1,33 benzemezlik puanına ulaşmaktadır.

51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 27 özelliği Azerice ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 7'si farklı özellikler olup 10 puan toplamaktadır. Böylece Tatarcanın Azericeye ortalama 1,42 puan benzemezlik sergilediği ortaya çıkmaktadır.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın Azerice ile ortak kodlanan 29 özelliğinden tek puanlı 6 özelliği farklılık sergileyerek 6 puan kazanmaktadır. Böylece Kırgızca ile Azerice arasındaki ortalama benzemezliğin ortalama 1 puan olduğu saptanmaktadır.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın Azerice ile ortak kodlanan 28 özelliğinden 9 özelliği farklı özelliklerdir. Farklı özellikler 13 puan kazandığı için Karaçayca ile Azerice arasında ortalama 1,44 puan benzemezlik bulunduğu saptanmaktadır.

Halaççanın 30 özelliğinden 19 özelliği Azerice ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 2'si farklı değerler sergilemekte ve bu değerler 4 puan toplamaktadırlar. Yani Halaçça Azericeye ortalama 2 puan benzemezlik sergilemektedir.

Karakalpakçanın 29 özelliğinden Azerice ile ortak kodlanan 24 özelliğinden 6'sı farklı değerler sergileyip 11 puan kazanmakta, böylece Karakalpakça ile Azerice arasında ortalama 1,83 puan benzemezlik saptanmaktadır.

Uygurcanın 26 özelliğinden 22 özelliği Azerice ile ortak kodlanan özelliklerdir. Bu özelliklerden 6'sı farklı değerler sergileyerek 8 puan toplamakta ve Uygurcanın Azericeye ortalama 1,33 puan benzemezlik sergilediği ortaya çıkarılmaktadır.

WALS veri tabanındaki özelliklerden 20 özelliği incelenen Türkmencenin 15 özelliği Azerice ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 5'i farklı değerler sergileyerek 7 puan toplamaktadır. Yani Türkmençe Azericeye ortalama 1,40 puan benzemezlik sergilemektedir.

Azericeye göre Türk dillerinin benzemezliğinin incelendiği 70. tabloda, diller WALS veri tabanındaki bütün özellikler temsil etme oranlarına göre sıralanmaktadır. Azericenin hangi Türk diline ortalama kaç puan benzemezlik sergilediği incelendiğinde Türk dillerinin benzemezlik puanına göre en çok benzemezlik sergileyen dilden en az benzemezlik sergileyen dile göre sıralandığında aşağıda incelenen 71. tablo elde edilmektedir.

Tablo 71. Türk Dillerinin Azericeye Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	HALAÇÇA	2
2	KARAKALPAKÇA	1,83
3	ÖZBEKÇE	1,54
4	ÇUVAŞÇA	1,54
5	KARAÇAYCA	1,44
6	TÜRKÇE	1,42
7	TATARCA	1,42
8	TÜRKMENÇE	1,40
9	YAKUTÇA	1,37
10	BAŞKURTÇA	1,33
11	TUVACA	1,22
12	UYGURCA	1,33
13	KIRGIZCA	1

71. tabloda incelendiği gibi Azericeye en çok benzemezlik sergileyen dil, 2 benzemezlik puanı kazanan Halaçça iken; en az benzemezlik sergileyen dil ise 1 benzemezlik puanı kazanan Kırgızcadır.

4.3.9 Kırgızcaya Göre Türk dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanında incelenen bütün yapısal dil özelliklerinin %26,38 oranını temsil eden yani toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızca, 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericeden sonra 72. tabloda temel alınarak kazandığı benzemezlik puanları açısından Türk dilleri ile karşılaştırılmaktadır:

Tablo 72. Kırgızcaya Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	33	5	38	6	1,20
ÖZBEKÇE	71	48,61%	28	6	34	9	1,50
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	26	6	32	9	1,50
TUVACA	56	38,88%	25	5	30	7	1,40
YAKUTÇA	55	38,19%	26	3	29	4	1,33
BAŞKURTÇA	53	36,80%	25	4	29	5	1,25
TATARCA	51	35,41%	16	2	18	3	1,50
AZERİCE	49	34,02%	23	6	29	6	1
KARAÇAYCA	36	25,00%	16	2	18	4	2
HALAÇÇA	30	20,83%	13	0	13	0	0
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	12	3	15	6	2
UYGURCA	26	18,05%	10	1	11	2	2
TÜRKMENÇE	20	13,88%	9	2	11	2	1

WALS veri tabanındaki bütün yapısal dil özelliklerini %95,13 oranında temsil eden yani 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin Kırgızca ile ortak incelenen 38 özelliğinden 5 özelliği farklılık sergileyerek 6 puan kazanmakta böylece Türkçe ile Kırgızca arasında ortalama 1,20 puan benzemezlik saptanmaktadır.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin Kırgızca ile ortak kodlanan 34 özelliğinden; 70 özelliği incelenen Çuvaşçanın Kırgızca ile ortak kodlanan 32 özelliğinden 6'sı farklılık sergileyerek 9'ar puan kazanmaktadır. Yani Özbekçe ve Çuvaşça Kırgızcaya ortalama 1,50 puan benzemezlik sergilemektedir.

Tuvacanın 56 özelliğinden 30 özelliği Kırgızca ile ortak kodlanmakta ve bu özelliklerden 5'i farklılık sergileyerek 7 puan kazanmaktadır. Yani Tuvaca ile Kırgızca arasında ortalama 1,40 puan benzemezlik bulunmaktadır.

Yakutçanın WALS veri tabanında incelenen 55 özelliğinden 29 özellik Kırgızca ile ortak kodlanmaktadır. Ortak kodlanan özelliklerden 3'ü farklılık sergileyerek 4 puan

kazanmakta böylece Yakutça ile Kırgızca arasındaki benzemezlik puanı 1,33'e ulaşmaktadır.

Başkurtçanın 53 özelliğinden 29 özelliği Kırgızca ile ortak kodlanmaktadır. Ortak kodlanan özelliklerden 4'ü farklılık sergileyerek 5 puan kazanmakta böylece Başkurtça ile Kırgızca arasında ortalama 1,25 puan benzemezlik bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

51 yapısal dil özelliği incelenen 18 özellik Kırgızca ile ortak kodlanarak 2'si farklı değerler sergilemektedir. 2 farklı özelliğin uzaklık derecesi açısından 3 puan kazanması Tatarca ile Kırgızca arasında ortalama 1,50 puan benzemezlik bulunduğunu göstermektedir.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azerice'nin Kırgızca ile ortak kodlanan 29 özelliğinden tek puanlı 6 özellik farklı değerler sergilediği için bu iki dil arasında ortalama 1 puan benzemezlik saptanmaktadır.

Karaçaycının 36 yapısal dil özelliğinden 18 özellik Kırgızca ile ortak incelenerek bunlardan 2'si farklı değerler sergileyerek 4 puan toplamakta ve Karaçayca ile Kırgızca arasındaki ortalama benzemezlik 2'ye çıkarılmaktadır.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın Kırgızca ile ortak kodlanan 13 özelliğinden hiçbiri farklılık sergilememektedir. Yani Halaçça ile Kırgızca arasında WALS'teki özellikleri açısından 0 puan benzemezlik bulunmaktadır.

15 özelliği Kırgızca ile ortak kodlanan 29 özellikli Karakalpakçanın 3 farklı özelliği 6 puan toplayarak; 10 özelliği Kırgızca ile ortak kodlanan 26 özellikli Uygurca da 2

puanlı 1 farklı özellik sergilediği için, Karakalpakça ve Uygurca Kırgızcaya 2'şer puan benzemezlik sergilemektedirler.

WALS veri tabanında 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmence'nin 11 özelliği Kırgızca ile ortak kodlanmakta ve tek puanlı 2 özelliği farklı değerler sergilemektedir. Böylece Türkmence ile Kırgızca arasındaki benzemezlik puanının ortalama 1 puan olduğu ortaya çıkmaktadır.

72. tabloda Türk Dilleri, WALS veri tabanında incelenen özellik sayılarına göre sıralanmaktadır. Türk dillerinin Kırgızcaya sergiledikleri benzemezlik puanlarına göre sıralandıklarında ise aşağıda gösterilen 73. tablo elde edilmektedir.

Tablo 73. *Türk Dillerinin Kırgızcaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KARAÇAYCA	2
2	KARAKALPAKÇA	2
3	UYGURCA	2
4	ÖZBEKÇE	1,50
5	ÇUVAŞÇA	1,50
6	TATARCA	1,50
7	TUVACA	1,40
8	YAKUTÇA	1,33
9	BAŞKURTÇA	1,25
10	TÜRKÇE	1,20
11	AZERİCE	1
12	TÜRKMENCE	1
13	HALAÇÇA	0

73. tablo incelendiğinde, Kırgızcaya en yüksek benzemezlik puanı sergileyen diller, ortalama 2'şer benzemezlik puanı sergileyen Karaçayca, Karakalpakça ve Halaçça olurken; en az benzemezlik sergileyen dillerin de ortalama 1'er benzemezlik puanı kazanan Azerice ve Türkmence olduğu ortaya çıkmaktadır. Halaçça ise Kırgızcaya karşı farklı bir özellik sergilemediği için doğal olarak benzemezlik puanı da 0'dır.

4.3.10 Karaçaycaya Göre Türk Dillerin Benzemezliği

WALS veri tabanında incelenen bütün özelliklerin %25 oranını temsil eden yani toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçayca, söz konusu veri tabanı özelliklerini %26,38 oranında temsil eden Kırgızcadan sonra temel alınarak 74. tabloda kazandığı benzemezlik puanları açısından Türk dilleri ile karşılaştırılmaktadır:

Tablo 74. *Karaçaycaya Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları*

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTK Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	28	8	36	11	1,37
ÖZBEKÇE	71	48,61%	24	5	29	5	1
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	22	8	30	9	1,12
TUVACA	56	38,88%	19	8	27	11	1,37
YAKUTÇA	55	38,19%	19	3	22	3	1
BAŞKURTÇA	53	36,80%	21	7	28	9	1,28
TATARCA	51	35,41%	24	4	28	6	1,50
AZERİCE	49	34,02%	19	9	28	13	1,44
KIRGIZCA	38	26,38%	16	2	18	4	2
HALAÇÇA	30	20,83%	17	5	22	6	1,20
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	22	4	26	5	1,25
UYGURCA	26	18,05%	13	5	18	6	1,20
TÜRKMENÇE	20	13,88%	15	2	17	2	1

74. tablo incelendiğinde, WALS veri tabanındaki bütün yapısal dil özelliklerinin %95,13 oranını temsil eden, yani 137 yapısal dil özelliği incelenen Türkçenin Karaçayca ile ortak kodlanan 36 özelliğinden 8 özelliği farklı değerler sergilediği görülmektedir. Bu değerler toplam 11 puan topladığı için Türkçe ile Karaçayca arasında benzemezlik puanı 1,37 puan olarak ortaya çıkmaktadır.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin ise 29 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanırken tek puanlı 5 özellik iki dil arasında farklılık sergilemekte ve Özbekçe ile Karaçayca arasında ortalama 1 puan benzemezlik bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

70 yapısal dil özelliği incelenen uvaşanın Karaçayca ile ortak kodlanan 30 özelliğinden 8'i farklı değerler sergileyerek 9 puan kazanmaktadır. Böylece uvaşa ile Karaçayca arasında ortalama 1,12 puan benzemezlik saptanmaktadır.

Tuvacanın 56 yapısal dil özelliğinden 27 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanmaktadır. Ortak kodlanan özelliklerden 8'i farklı değerler sergileyerek 11 puan toplamaktadır. Bu puan, Tuvaca ile Karaçayca arasında ortalama 1,37 puan benzemezlik bulunduğunu göstermektedir.

Yakutçanın WALs'te incelenen 55 özelliğinden 22 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan tek puanlı 3 zelliğ bu iki dil arasında farklı değerler sergileyen özelliklerdir. Yani Yakutça Karaçaycaya ortalama 1 puan benzemezlik sergilemektedir.

53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın 28 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanmakta ve bu özelliklerden farklı değerler sergileyen 7 zelliğ toplam 9 puan kazanmaktadır. Bu puan Başkurtçanın Karaçaycaya ortalama 1,28 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 51 yapısal dil özelliği incelenen Tatarcanın 28 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanarak 4 özelliği farklılık sergilemektedir. Farklı zellikler 6 puan kazandığı için Tatarca ile Karaçayca arasında ortalama 1,50 puan benzemezlik saptanmaktadır.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin Karaçayca ile ortak kodlanan 28 özelliğinden 9'u farklı değerler sergileyerek 13 benzemezlik puanı kazanmaktadır. Böylece Azerice ile Karaçayca arasındaki benzemezlik puanı ortalama 1,44 olarak belirlenmektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 18 özelliği Karaçayca ile ortak incelenerek bu özelliklerden 2'si farklı değerler sergilemektedir. Farklı değerler sergileyen özellikler 4 puan kazandığı için bu iki dil arasındaki benzemezlik puanı ortalama 2 puandır.

30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 22 özelliği Karaçayca ile ortak incelenirken bu özelliklerden 5'i farklılık sergileyerek 6 puan kazanmaktadır. Yani Halaçça Karaçaycaya ortalama 1,20 puan benzemezlik sergilemektedir.

Karakalpakçanın 29 özelliğinden 26 özelliği Karaçayca ile ortak incelenmektedir. Bu özelliklerden 4'ü farklılık sergileyerek 5 puan kazanmakta böylece Karakalpakça ile Karaçayca arasındaki benzemezlik 1,25 olarak açıklanmaktadır.

Uygurcanın 26 yapısal dil özelliğinden 18 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanmakta ve ortak özelliklerden 5'i farklı değerler sergileyerek 6 puan kazanmaktadır. Yani Uygurca ile Karaçayca arasında ortalama 1,20 puan benzemezlik saptanmaktadır.

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerinin sadece 20'si açısından incelenen Türkmencenin 17 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanmakta ve bu özelliklerden 2'si farklı değerler sergileyerek 2 benzemezlik puanı kazanmaktadır. Böylece Türkmençe ile Karaçaycanın benzemezliği, ortalama 1 benzemezlik puanı kazanmaktadır.

Karaçaycaya Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanını gösteren 74. tablo incelendiğinde elde edilen sonuca göre, Türk Dillerinin Karaçaycaya en çok benzemezlik sergileyen dilden en az benzemezlik sergileyen dile doğru sıralanışını gösteren 75. tablo elde edilmektedir.

Tablo 75. Türk Dillerinin Karaçaycaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KIRGIZCA	2
2	TATARCA	1,50
3	AZERİCE	1,44
4	TÜRKÇE	1,37
5	TUVACA	1,37
6	BAŞKURTÇA	1,28
7	KARAKALPAKÇA	1,25
8	HALAÇÇA	1,20
9	UYGURCA	1,20
10	ÇUVAŞÇA	1,12
11	ÖZBEKÇE	1
12	YAKUTÇA	1
13	TÜRKMENÇE	1

75. tablo incelendiğinde, Karaçaycaya en çok benzemezlik sergileyen dilin ortalama 2 benzemezlik puanı kazanan Kırgızca olduğu, en az benzemezlik sergileyen dillerin ise 1'er puan kazanan Özbekçe, Yakutça ve Türkmençe olduğu saptanmaktadır.

4.3.11 Halaççaya Göre Türk Dillerin Benzemezliği

Toplam 36 WALS özelliği açısından incelenen Karaçaycadan sonra toplam 30 özelliği incelenen, yani WALS veri tabanındaki bütün özellikleri %20,83 oranında temsil eden Halaçça 76. tabloda temel alınarak benzemezlik puanları açısından bütün Türk Dilleri ile karşılaştırılmaktadır:

Tablo 76. Halaççaya Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTK Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	25	5	30	9	1,80
ÖZBEKÇE	71	48,61%	20	3	23	4	1,33
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	22	5	27	7	1,40
TUVACA	56	38,88%	17	2	19	3	1,50
YAKUTÇA	55	38,19%	21	5	26	10	2
BAŞKURTÇA	53	36,80%	18	4	22	6	1,50
TATARCA	51	35,41%	16	4	20	6	1,50
AZERİCE	49	34,02%	17	2	19	4	2
KIRGIZCA	38	26,38%	13	0	13	0	0
KARAÇAYCA	36	25,00%	17	5	22	6	1,20
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	19	2	21	3	1,50
UYGURCA	26	18,05%	13	2	15	3	1,50
TÜRKMENÇE	20	13,88%	10	2	12	3	1,50

WALS veri tabanındaki özelliklerden 137 özelliği incelenen Türkçenin 30 özelliği Halaçça ile ortak incelenen özelliklerdir. Ortak özelliklerden 5'i farklı özellikler olarak 9 uzaklık puanı kazanmaktadır. Yani Türkçe Halaççaya ortalama 1,8 puan benzemezlik sergilemektedir.

Özbekçenin 71 yapısal dil özelliğinden 23'ü Halaçça ile ortak kodlanarak 3 özelliği farklı değerler sergilemektedir. Bu 3 farklı özellik 4 puan kazanarak Özbekçenin Halaççaya ortalama 1,33 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın 27 özelliği Karaçayca ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 5'i farklı değerler sergileyerek 7 farklılık puanı kazanmaktadır. Yani Çuvaşça Halaççaya ortalama 1,40 puan benzemezlik sergilemektedir.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 19 özelliği Halaçça ile ortak kodlanan özellikler olup bu özelliklerden 2'si farklı değerler sergileyerek 3 puan kazanmakta böylece bu iki dil arasındaki benzemezliğe ortalama 1,50 puana ulaşmaktadır.

Yakutçanın WALs veri tabanında incelenen 55 özelliğinden 26 özelliği Halaçça ile ortak incelenirken 5 özelliği farklı değerler sergilemektedir. Farklı özelliklerin değer uzaklığı ise 10 puan kazanarak Yakutçanın Halaççadan ortalama 2 puan benzemez olduğunu göstermektedir.

WALS veri tabanında toplam 53 özelliğe sahip Başkurtçanın Halaçça ile ortak kodlanan 22 özelliğinden; 51 özelliği incelenen Tatarcanın da Halaçça ile ortak incelenen 20 özelliğinden 4'er özellikleri farklı değerler sergileyerek 6'şar puan kazanmaktadır. Böylece Başkurtça ve Tatarcanın Halaççaya sergiledikleri benzemezliğin ortalama 1,50 puan kazandığı saptanmaktadır.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin Halaçça ile ortak kodlanan 19 özelliğinden 2'si farklı değerler sergileyerek 4 puan kazanmakta böylece Azericenin Halaççaya ortalama 2 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın Halaçça ile ortak kodlanan 13 özelliğinden hiçbir özelliği farklılık sergilememektedir. Yani Kırgızca ile Halaçça arasındaki benzemezliğin ortalama puanı 0'dır.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 22 özelliği Halaçça ile ortak kodlanarak 5 özelliği farklı değerler sergilemektedir. Farklı özellikler 6 puan kazanarak Karaçaycanın Halaççaya ortalama 1,20 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerinden 29 özelliği incelenen Karakalpakçanın Halaçça ile ortak incelenen 21 özelliğinden; 26 özelliği incelenen Uygurcanın Halaçça ile ortak kodlanan 15 özelliğinden ve 20 özelliği incelenen Türkmencenin de Halaçça ile ortak kodlanan 12 özelliğinden 2'şer özellikleri

Halaççanın özelliklerinden farklılık sergileyerek 3'er puan kazanmaktadırlar. Yani Karakalpakça, Uygurca ve Türkmençe Halaççaya ortalama 1,50 puan benzemezlik sergilemektedirler.

Türk Dilleri, Halaççaya sergiledikleri benzemezlik puanlarına göre en çok benzemez olan dilden en az benzemez olan dile doğru sıralandığında aşağıda incelenen 77. tablo elde edilmektedir:

Tablo 77. Türk Dillerinin Halaççaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	YAKUTÇA	2
2	AZERİCE	2
3	TÜRKÇE	1,80
4	TUVACA	1,50
5	BAŞKURTÇA	1,50
6	TATARCA	1,50
7	KARAKALPAKÇA	1,50
8	UYGURCA	1,50
9	TÜRKMENCE	1,50
10	ÇUVAŞÇA	1,40
11	ÖZBEKÇE	1,33
12	KARAÇAYCA	1,20
13	KIRGIZCA	0

77. tabloda incelendiği gibi, Halaççaya en çok benzemezlik sergileyen dillerin ortalama 2 puan benzemezlik sergileyen Yakutça ve Azerice iken en az benzemez olan dilin 1,20 puan benzemezliğiyle Karaçayca iken hiç benzemezlik sergilemeyen dilin ise 0 puan kazanan Kırgızca olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.3.12 Karakalpakçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanındaki bütün özellikleri %20,38 oranında temsil eden Halaççadan sonra bu özellikleri %20,13 oranında temsil eden, yani 29 yapısal dil özelliği

incelenen Karakalpakça 78. tabloda temel alınarak benzemezlik puanları açısından Türk dilleri ile karşılaştırılmaktadır:

Tablo 78. Karakalpakçaya Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	BNZRLK	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	25	4	29	7	1,75
ÖZBEKÇE	71	48,61%	24	1	25	2	2
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	25	3	28	5	1,66
TUVACA	56	38,88%	20	4	24	8	2
YAKUTÇA	55	38,19%	22	1	23	1	1
BAŞKURTÇA	53	36,80%	21	4	25	6	1,50
TATARCA	51	35,41%	20	3	23	6	2
AZERİCE	49	34,02%	18	6	24	11	1,83
KIRGIZCA	38	26,38%	12	3	15	6	2
KARAÇAYCA	36	25,00%	22	4	26	5	1,25
HALAÇÇA	30	20,83%	19	2	21	3	1,50
UYGURCA	26	18,05%	17	0	17	0	0
TÜRKMENÇE	20	13,88%	14	1	15	2	2

WALS veri tabanındaki bütün özellikleri %95,13 oranında temsil eden, yani 137 özelliği incelenen Türkçenin Karakalpakça ile ortak incelenen 29 özelliğinden 4 özelliği farklı özellikler olarak kodlanmakta ve bu farklı özellikler 7 puan kazanmaktadır. Yani Türkçe Karakalpakçaya ortalama 1,75 puan benzemezlik sergilemektedir.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin 25 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanarak 1 farklı değer sergilemektedir. Bu 1 özellik de 2 puan kazandığı için Özbekçe ile Karakalpakça arasındaki benzemezliğin ortalama puanı 2 olarak saptanmaktadır.

Çuvaşçanın 70 özelliğinden 28'i Karakalpakça ile ortak kodlanarak 3 özelliği farklılık sergilemekte bu farklılık 5 puan kazanmaktadır. 3 özelliğin 5 puan kazanması Çuvaşçanın Karakalpakçaya ortalama 1,66 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Tuvacanın incelenen 56 özelliğinden 24 özellik Karakalpakça ile ortak kodlanarak 4 özelliği farklılık sergilemektedir. Farklılık sergileyen 4 özellik 8 puan kazandığı için Tuvaca ile Karakalpakça arasında ortalama 2 benzemezlik puanı bulunmaktadır.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın Karakalpakça ile ortak kodlanan 23 özelliğinden 1 özelliği farklılık sergileyerek 1 puan kazanmakta böylece Yakutça ile Karakalpakça arasında 1 puan benzemezlik saptanmaktadır.

53 özelliği incelenen Başkurtçanın Karakalpakça ile ortak kodlanan 25 özelliğinden 4 özelliği farklı değerler sergileyerek 6 puan kazanmakta böylece Başkurtça ile Karakalpakça arasındaki benzemezliğin ortalama 1,50 olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tatarcanın WALS veri tabanında incelenen 51 yapısal dil özelliğinden 23 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanmakta ve farklılık gösteren 3 özelliği 6 puan kazanmakta böylece Tatarca ile Karakalpakça arasındaki benzemezliğin ortalama puanı 2 puana ulaşmaktadır.

Toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin 24 özelliği Karakalpakça ortak kodlanarak aralarında 6 farklı özellik saptanarak 11 puan kazandığı ortaya çıkarılmaktadır. Yani Azerice Karakalpakçaya ortalama 1,83 puan benzemezlik sergilemektedir.

38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 15 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanarak 3 farklı özellik sergilemektedir. Farklı olarak saptanan bu özellikler 6 puan kazanması Kırgızcanın Karakalpakçaya ortalama 2 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın 26 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanarak bu özelliklerden farklılık sergileyen 4 özellik 5 puan kazanmakta ve Karaçaycanın Karakalpakçaya ortalama 1,25 puan benzemezlik sergilediği saptanmaktadır.

Halaççanın WALs veri tabanında incelenen 30 özelliğinden 21 özelliği Karakalpakça ile ortak incelenmektedir. Ortak incelenen özelliklerden 2'si farklı değerler sergileyerek 3 puan kazanmaktadır. Bu puan Halaççanın Karakalpakçaya ortalama 1,50 puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın Karakalpakça ile ortak kodlanan 17 özelliğinden hiçbirini farklı değerler sergilemediği için Uygurca ile Karakalpakça arasındaki ortalama benzemezlik puanı 0'dır.

WALS veri tabanında 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmencenin 15 özelliği Karakalpakça ile ortak kodlanmaktadır. Ortak özelliklerden 1'i farklılık sergileyerek 2 puan kazanmakta böylece Türkmençe Karakalpakçaya ortalama 2 puan benzemezlik sergilemektedir.

Türk dilleri, Karakalpakçaya sergiledikleri ortalama benzemezlik puanına göre en çok benzemezlik sergileyen dilden en az benzemezlik sergileyen dile doğru 79. tabloda sıralanmaktadır:

Tablo 79. *Türk Dillerinin Karakalpakçaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	ÖZBEKÇE	2
2	TUVACA	2
3	TATARCA	2
4	KIRGIZCA	2
5	TÜRKMENCE	2
6	AZERİCE	1,83
7	TÜRKÇE	1,75
8	ÇUVAŞÇA	1,66
9	BAŞKURTÇA	1,50
10	HALAÇÇA	1,50
11	KARAÇAYCA	1,25
12	YAKUTÇA	1
13	UYGURCA	0

79. tablo incelendiğinde, Türk dillerinden Özbekçe, Tuvaca, Tatarca, Kırgızca ve Türkmençe Karakalpakçaya en çok benzemezlik sergileyen diller iken, Yakutça 1 puanla en az benzemezlik sergilemekte, Uygurcanın ise hiçbir özelliği Karakalpakça ile farklılık sergilemediği için benzemezlik puanı 0'dır.

4.3.13 Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanındaki bütün özellikleri %20,13 oranında temsil eden Karakalpakçadan sonra söz konusu veri tabanın özelliklerini %18,05 oranında temsil eden yani 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurca temel alınarak benzemezlik puanları açısından Türk dilleri ile karşılaştırılmaktadır:

Tablo 80. Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	BNZMLK PUANI	BNZMLK ORT
TÜRKÇE	137	95,13%	20	6	27	7	1,16
ÖZBEKÇE	71	48,61%	19	1	20	2	2
ÇUVAŞÇA	70	48,61%	19	1	20	1	1
TUVACA	56	38,88%	17	2	19	4	2
YAKUTÇA	55	38,19%	18	1	19	1	1
BAŞKURTÇA	53	36,80%	19	1	20	2	2
TATARCA	51	35,41%	16	2	18	3	1,50
AZERİCE	49	34,02%	16	6	22	8	1,33
KIRGIZCA	38	26,38%	10	1	11	2	2
KARAÇAYCA	36	25,00%	13	5	18	6	1,20
HALAÇÇA	30	20,83%	13	2	15	3	1,50
KARAKALPAKÇA	29	20,13%	17	0	17	0	0
TÜRKMENÇE	20	13,88%	11	1	12	2	2

Uygurcaya Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanlarını gösteren 80. tablo incelendiğinde WALS veri tabanındaki özelliklerden 137 özellik açısından incelenen Türkçenin 26 özelliği Uygurca ile ortak kodlanmakta ve ortak kodlanan özelliklerden 6 özellik farklılık sergileyerek 7 benzemezlik puanı toplamaktadır. Yani Türkçenin Uygurcaya sergilediği benzemezliğin uzaklık derecesi ortalama 1,16 puan kazanmaktadır.

WALS veri tabanındaki 71 özellik açısından incelenen Özbekçenin 20 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan özelliklerden 2 puanlı 1 özellik farklılık sergilediği için Özbekçe ile Uygurca arasındaki benzemezlik puanı 2 olarak saptanmaktadır.

Toplam 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşçanın Uygurca ile ortak kodlanan 20 özelliğinden 1 özelliği farklılık sergilemektedir. Farklılık sergileyen bu 1 özellik tek puanlı olduğu için Çuvaşça ile Uygurca arasındaki benzemezlik puanı ortalama 1'dir.

56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın 19 özelliği Uygurca ile ortak kodlanan özellikler iken bu özelliklerden 2'si farklı özelliklerdir. Farklılık sergileyen özellikler 4 puan topladığı için Tuvaca ile Uygurca arasındaki benzezezlik ortalama 2 puan kazanmaktadır.

Toplam 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın Uygurca ile ortak kodlanan 19 özelliğinden 1'i farklı değer sergileyerek 1 puan kazanmakta böylece Yakutça ile Uygurca arasındaki ortalama benzezezlik puanı 1 olarak saptanmaktadır.

Başkurtçanın WALs veri tabanında incelenen 53 özelliğinden 20'si Uygurca ile ortak incelenen özellikler iken bu özelliklerden 1'i farklı değer sergileyerek 2 puan kazanmaktadır. Yani Başkurtça ile Uygurca arasındaki ortalama benzezezliğin 2 olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tatarcanın incelenen 51 yapısal dil özelliğinden 18'i Uygurca ile ortak kodlanan özelliklerdir. Ortak kodlanan 18 özellikten 2'si farklı özellikler olup, bu farklı özelliklerin uzaklık derecesi 3 puan kazanmakta böylece Tatarca ile Uygurca arasındaki benzezezlik puanı ortama 1,50 olarak saptanmaktadır.

WALS veri tabanındaki 49 yapısal dil özellik açısından incelenen Azericenin 22 özelliği Uygurca ile ortak kodlanırken bu özelliklerden 6'sı farklı değerler sergilemektedir. Farklılık sergileyen 6 özelliğin 8 puan kazanması Azerice ile Uygurca arasındaki ortalama benzezezlik puanının 1,33 olduğu anlamına gelmektedir.

Toplam 38 yapısal dil özelliği incelenen Kırgızcanın 11 özelliği Uygurca ile ortak kodlanırken bu özelliklerden 1'i farklılık sergilemektedir. Farklı değer sergileyen bu

1 özelliği 2 puan kazanması Kırgızcanın Uygurcaya ortalama 2 puan benzemezlik sergilediği anlamına gelmektedir.

36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın Uygurca ile ortak kodlanan 18 özelliğinden 5'i farklı değerler sergileyerek farklılık derecesi açısından 6 puan kazanmaktadır. Yani Karaçayca Uygurcaya ortalama 1,20 puan benzemezlik sergilemektedir.

Halaççanın WALs'te kodlanan 30 özelliğinden 15'i Uygurca ile ortak kodlanırken bu özelliklerden 2'si farklılık sergilemektedir. Böylece Halaçça ile Uygurca arasındaki benzemezliğin ortalama puanının 1,50 olduğu ortaya çıkmaktadır.

Toplam 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın Uygurca ile ortak kodlanan 17 özelliğinden hiçbirini farklı özellikler değildir. Farklı özellik bulunmadığı için Karakalpakça ile Uygurca arasındaki benzemezlik puanı da bulunmamaktadır.

WALS veri tabanındaki toplam yapısal dil özelliklerinden 20'si açısından incelenen Türkmencenin 12 özelliği Uygurca ile ortak incelenerek bu özelliklerden 1'i farklı değerler sergilemektedir. Farklılık sergileyen bu özellik 2 puanlı olduğu için Türkmence ile Uygurca arasındaki ortalama benzemezlik puanı 2 olarak saptanmaktadır.

Türk dillerinin Uygurcaya sergilediği benzemezlik puanlarına göre en çok benzemez olan dilden en az benzemez olan dile doğru sıralanışı 81. tabloda sunulmaktadır:

Tablo 81. *Türk Dillerinin Uygurcaya Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	ÖZBEKÇE	2
2	TUVACA	2
3	BAŞKURTÇA	2
4	KIRGIZCA	2
5	TÜRKMENÇE	2
6	TATARCA	1,50
7	HALAÇÇA	1,50
8	AZERİÇE	1,33
9	KARAÇAYCA	1,20
10	TÜRKÇE	1,16
11	YAKUTÇA	1
12	ÇUVAŞÇA	1
13	KARAKALPAKÇA	0

81. tablo incelendiğinde sırasıyla Özbekçe, Tuvaca, Başkurtça, Kırgızca ve Türkmençe Uygurcaya sergiledikleri farklı özelliklerinin uzaklık derecesi 2’şer puan kazandığı için, farklı özelliklerin uzaklık derecesi açısından bu dillerin Uygurcaya en çok benzemez dil oldukları ortaya çıkmaktadır.

Yakutça ve Çuvaşçanın ise farklı özellikleri ortalama 1’er puan kazandığı için Uygurcaya sergiledikleri uzaklık derecesi açısından en az benzemez olan dillerdir. Karakalpakçanın hiçbir özelliği Uygurcanın özelliklerinden farklı olmadığı için Uygurcaya sergilediği benzemezlik puanı da 0’dır.

4.3.14 Türkmençeye Göre Türk Dillerinin Benzemezliği

WALS veri tabanında toplam 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmençeye, Türk dillerinin kaç ortak özelliği olduğu, ortak özelliklerinden kaçının benzer ve kaçının farklı olduğu bilgisi bunun yanı sıra farklı olan özelliklerin toplam kaç uzaklık puanı kazandığı bilgisi aşağıda incelenen 82. tabloda detaylı bir şekilde sunulmaktadır:

Tablo 82. Türkmenceye Göre Türk Dillerinin Benzemezlik Puanları

DİLLER	TOPLAM	TEMSİL	BENZ	FARK	ORTAK Ö	BNZMZLK PUANI	BNZMZLK ORT
TÜRKÇE	137	%95,13	16	4	20	4	1
ÖZBEKÇE	71	%48,61	16	1	17	1	1
ÇUVAŞÇA	70	%48,61	14	2	16	2	1
TUVACA	56	%38,88	14	1	15	1	1
YAKUTÇA	55	%38,19	13	2	15	2	1
BAŞKURTÇA	53	%36,80	15	1	16	1	1
TATARCA	51	%35,41	18	1	19	1	1
AZERİCE	49	%34,02	10	5	15	7	1,40
KIRGIZCA	38	%26,38	9	2	11	2	1
KARAÇAYCA	36	%25,00	15	2	17	2	1
HALAÇÇA	30	%20,83	10	2	12	3	1,50
KARAKALPAKÇA	29	%20,13	14	1	15	2	2
UYGURCA	26	%18,05	11	1	12	2	2

82. tablo incelendiğinde, WALs veri tabanında toplam 137 özelliği incelenen Türkçenin Türkmence ile ortak kodlanan 20 özelliğinden 4 özelliği farklılık sergileyen özelliklerdir. Farklı özellikler 4 puan kazanmakta, böylece Türkçe ile Türkmence arasındaki farklı özelliklerin uzaklık derecesinin ortalama puanı 1 olarak saptanmaktadır.

Toplam 71 yapısal dil özelliği incelenen Özbekçenin Türkmence ile ortak kodlanan 17 özelliğinden 1 özelliği farklılık sergileyerek 1 puan kazanırken, 70 özelliği incelenen Çuvaşçanın ise ortak incelenen 16 özelliğinden 2 özelliği Türkmencenin özelliklerinden farklılık sergilemekte böylece Özbekçe ve Çuvaşçanın Türkmenceye karşı benzemezliğinin de 1'er puan kazandığı ortaya çıkmaktadır.

Aynı şekilde 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvacanın da Türkmence ile ortak kodlanan 15 özelliğinden 1 özelliği farklılık sergileyerek 1 puan kazanırken, 55 yapısal dil özelliği incelenen Yakutçanın Türkmence ile ortak kodlanan 15 özelliğinden 2 özelliği farklılık sergileyerek 2 puan kazanmaktadır. Yani Tuvaca ile

Yakutçanın da Türkmençeye sergiledikleri benzemezliğin ortalama 1'er puan kazandığı belirlenmektedir.

Başkurtçanın WALs'te incelenen 53 özelliğinden 16'sı Türkmençe ile ortak kodlanarak 1 özelliği farklılık sergilemekte, Tatarçanın da incelenen 51 yapısal dil özelliğinden 19'u Türkmençe ile ortak kodlanarak 1 özelliği farklılık sergilemektedir. Başkurtça ve Tatarçanın da farklılık sergileyen 1 özellikler 1'er puan kazanmakta böylece Türkmençeye sergiledikleri benzemezliğin ortalama 1'er puan kazandığı saptanmaktadır.

49 yapısal dil özelliği incelenen Azerice'nin ise Türkmençe ile ortak kodlanan 15 özelliğinden 5 özelliği farklılık sergileyerek 7 puan toplamaktadır. Yani Azerice ile Türkmençe arasındaki farklı özellikler ortalama 1,40 puan benzemezlik kazanmaktadır.

WALS veri tabanındaki özelliklerden 38 özelliği incelenen Kırgızçanın Türkmençe ile ortak kodlanan 11 özelliğinden, 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycının Türkmençe ile ortak kodlanan 17 özelliğinden 2'ser özellik farklılık sergileyerek 2'ser puan kazanmaktadır. Bu 2'ser puan Kırgızca ve Karaçaycının Türkmençeye ortalama 1'er puan benzemezlik sergilediğini göstermektedir.

Toplam 30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın 12 özelliği Türkmençe ile ortak kodlanırken ortak özelliklerden 2'si farklı değerler sergileyerek 3 puan kazanmaktadır. Yani Halaççanın Türkmençeye sergilediği benzemezlik ortalama 1,50 benzemezlik puanı kazanmaktadır.

WALS veri tabanındaki özelliklerden 29 yapısal dil özelliği incelenen Karakalpakçanın Türkmençe ile ortak kodlanan 15 özelliğinden, 26 özelliği

incelenen Uygurcanın da Türkmençe ile ortak kodlanan 12 özelliğinden 1'er özelliği farklılık sergilemekte ve 2'şer puan kazanmaktadır. Böylece Karakalpakça ile Uygurcanın Türkmençeye karşı sergiledikleri benzemezliğin ortalama 2 benzemezlik puanı kazandığı saptanmaktadır.

82. tablo incelenerek elde edilen sonuçlara göre Türk dillerinin Türkmençeye en çok benzemez olan dilden en az benzemez olan dile doğru sıralanışını gösteren 83. tablo elde edilmektedir.

Tablo 83. *Türk Dillerinin Türkmençeye Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZMZLK ORT
1	KARAKALPAKÇA	2
2	UYGURCA	2
3	HALAÇÇA	1,50
4	AZERİCE	1,40
5	TÜRKÇE	1
6	ÖZBEKÇE	1
7	ÇUVAŞÇA	1
8	TUVACA	1
9	YAKUTÇA	1
10	BAŞKURTÇA	1
11	TATARCA	1
12	KIRGIZCA	1
13	KARAÇAYCA	1

Türk Dillerinin Türkmençeye Benzemezlik Puanlarına Göre Sıralanışını gösteren 83. tablo incelendiğinde, farklılık dereceleri 2'şer puan kazanan Karakalpakça ve Uygurca, Türkmençeye en çok benzemezlik sergileyen diller olarak 1 ve 2. sırada yer almaktadırlar. Türkmençeye sergiledikleri farklılık dereceleri ortalamam 1'er puan kazanan Türkçe, Özbekçe, Çuvaşça, Tuvaca, Yakutça, Başkurtça, Tatarca, Kırgızca ve Karaçayca ise sırasıyla 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 13. Sıralarda yer almaktadırlar.

5. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME (Türk Dilleri Arasındaki Benzerlik Oranlarının Coğrafi Uzaklık ile Bağlantısı)

4.bölümde Türk Dillerinin birbirlerine karşı sergiledikleri benzerlik oranları ve benzemezlik puanları, Uzun (2012)'un, Dünya Dil Yapıları Atlası (WALS) veri tabanında incelenen yapısal dil özelliklerini inceleme ve dillerin karşılaştırılması ile ilgili önerisinde kullanılan yöntem çerçevesinde incelenmektedir.

Türk Dilleri, WALS veri tabanında ortak kodlanan özellikleri açısından birbirlerine karşı sergiledikleri benzerlik oranlarına göre karşılaştırılırken, karşılaştırılmak üzere seçilen dillerin her biri ayrı ayrı temel alınarak, diğer Türk dillerinin, temel alınan dile ne oranda benzer oldukları incelenmektedir. Bu inceleme sonucu temel alınan dile diğer Türk Dillerinin sergiledikleri benzerlik oranları saptanarak, Türk dillerinin söz konusu dile sergilediği benzerlik oranlarını gösteren tablolar elde edilmektedir.

Bu tablolar, temel alınan Türk diline diğer Türk Dillerinin benzerlik oranlarına göre sıralanışını göstermektedir. Yani, bu tablolarda bir Türk diline, seçilen diğer Türk dilleri, en çok benzer olan dilden en az benzer olan dile doğru sıralanmaktadır.

Burada ise Türk dilleri arasındaki benzerlik oranlarına göre yapılan bu sıralanmanın, yani Türk dillerinin ortak kodlanan özellikleri açısından birbirlerine sergiledikleri benzerlik oranına göre yakınlık uzaklıklarının, coğrafi yakınlık uzaklıkla bir bağlantısı olup olmadığı sorgulanacaktır.

Benzemezlik puanları ise farklı değerler sergileyen özelliklerin içsel uzaklık derecelerine göre puanlanarak, özelliklerin içyapısı açısından yani farklı olan özelliklerin sergiledikleri değerler arasındaki ilişkiler açısından diller arasındaki

ilişkiyi incelemektedir. Yani benzemezlik puanlarının diller arasındaki uzaklık yakınlık ilişkilerini göstermekten ziyade farklı olan özelliklerin ne kadar az veya ne kadar çok farklılık sergilediklerini gösterdiği için, Türk dillerinin coğrafi mesafesiyle sadece söz konusu dillerin benzerlik oranlarına göre sıralanışı karşılaştırılmaktadır.

Türk dillerinin karşılıklı benzerlik oranlarına göre sıralanışı ile coğrafi uzaklığa göre yapılan sıralanışları arasındaki örtüşmeyi bulabilmek için sırasıyla yine WALS veri tabanındaki özellikleri temsil etme oranına göre Türk dilleri temel alınmaktadır. İlk başta, temel alınan dilin, Türk dillerine sergilediği benzerlik oranı tablosu incelenerek elde edilen, Türk dillerinin benzerlik oranına göre sıralanışı tabloları gözden geçirilerek, Türk dillerinin coğrafi uzaklıklarına göre sıralanış tabloları ile karşılaştırılmaktadır.

5.1 Türk Dillerinin Türkçeye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanının bütün özelliklerini %95,13 oranında temsil eden, yani toplam 137 özelliği incelenen Türkçeye, Türk Dillerinin sergiledikleri benzerlik oranlarını gösteren 28. tablo incelendiğinde, Türk dillerinin benzerlik oranına göre sıralanışını gösteren 29. tablo elde edilmektedir. Türk dillerinin Türkçeye coğrafi uzaklıklarına göre sıralanışı ile benzerlik oranlarına göre sıralanışını karşılaştırmak için 29. tabloya tekrardan göz atmak gerekmektedir:

Tablo 29. *Türk Dillerinin Türkçeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SAYI	DİLLER	BNZRLK
1	KIRGIZCA	%86,84
2	KARAKALPAKÇA	%86,20
3	AZERİCE	%85,71
4	HALAÇÇA	%83
5	YAKUTÇA	%81,81
6	TÜRKMENÇE	%80,00
7	KARAÇAYCA	%77,77
8	UYGURCA	%76,92
9	TUVACA	%76,78
10	BAŞKURTÇA	%73,58
11	TATARCA	%76,47
12	ÇUVAŞÇA	%75,71
13	ÖZBEKÇE	%69,01

Burada ise WALS'te belirlenen, Türkçenin konuşulduğu bölge ile diğer Türk dillerinin konuşulduğu bölgeler arasındaki coğrafi uzaklığa göre yapılan sıralama ve Türkçe ile Türk Dilleri arasındaki benzerlik oranına göre yapılan sıralamalar karşılaştırılacaktır.

Bu sıralamalar arasında herhangi bir ilişki bulunup bulunmadığını incelemek için ilk başta Türk dillerinin Türkçeye göre sahip oldukları konuma göre en yakın bölgede konuşulan dilden en uzak bölgede konuşulan dile doğru sıralanmayı gösteren 84. tablo incelenerek 29. tablodaki sıralama ile örtüşüp örtüşmediği gözden geçirilecektir:

Tablo 84. *Türk Dillerinin Türkçeye Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİL	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	755,9km
2	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	1147km
3	Halaçça	35°K, 50°D	1402km
4	Türkmence	40°K, 58°D	1971km
5	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	2030km
6	Tatarca	56°K, 49° 30'D	2165km
7	Karakalpakça	43°K, 60°D	2136km
8	Başkurtça	53°K, 58°D	2343km
9	Özbekçe	39°K, 66°D	2666km
10	Kırgızca	42°K, 75°D	3368km
11	Uygurca	40°K, 80°D	3821km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	4746km
13	Yakutça	62°K, 130°D	6495km

Yukarıdaki her iki tablo incelendiğinde, Türkçe ile diğer Türk Dilleri arasında WALs'te saptanan benzerlik oranları sıralaması ile coğrafi uzaklık sıralamasındaki konumları açısından tam bir örtüşme görülmemektedir.

Benzerlik oranlarına göre sıralanmayı gösteren tabloda, Kırgızca Türkçeye %86,84 oranında benzerlik sergileyerek 1. sırada yer alırken mesafeyi gösteren tabloda, 3368km mesafe ile 10. sırada yer almaktadır.

29. tabloda Azerice ile Halaççanın Türkçeye sırasıyla %85,71 ve %83 oranında benzerlik sergileyerek 3 ve 4. sırada yer alırken coğrafi uzaklığı gösteren 84. tabloda sırasıyla 1147 km ve 1402 km uzaklık sergileyerek 2 ve 3. sırada yer almaları, benzerlik oranıyla mesafenin kısmen örtüştüğünü göstermektedir. Ancak Türk dillerinin Türkçeye coğrafi uzaklıklarına göre sıralanışını gösteren 84. tabloda Türkçenin konuşulduğu bölgeden 6495km uzaklıkta konuşularak Türk dilleri arasında Türkçe ile en uzak bölgede konuşulan Yakutçanın, 29. tabloda Türkçeye

%81,81 oranında benzerlik sergileyerek 5. sırada yer alması benzerlik oranıyla coğrafi uzaklığın örtüşmediğini göstermektedir.

Türk dillerinin, WALS haritasındaki konumlarına göre Türkçeden coğrafi uzaklıklarına göre sıralanışının bu kaynağın veri tabanına dayanarak Türkçeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışlarının karşılaştırıldıklarından sonra, Türk dillerinin Türkçeye coğrafi uzaklıklarına göre sıralanışının, Türk dillerinin, Türkçeye *karşılıklı anlaşılabilirlik* ölçütüne (Tekin 1978) göre yapılan sıralanışı ile de karşılaştırılması gerekmektedir.

Türk dillerini *karşılıklı anlaşılabilirlik* ölçütüne göre karşılaştırarak, bu dillerin benzerlik ve farklılığını inceleyen Tekin (1978)'in, karşılaştırmayı yaparken en çok farklı ve uzak dil olarak nitelendirdiği Çuvaşça ve Yakutçadan, en çok benzer diye nitelendirdiği Gagauzcaya doğru, sırasıyla Türkçe ile karşılaştırmaktadır.

Ancak bu tezde Türk dillerinin benzerlik oranlarına göre yapılan sıralamaları içeren tablolarda, sıralamalar en çok benzer olan dilden en az benzer olan dile doğru yapılmaktadır. O yüzden burada, Türk dilleri, Tekin (1978) tarafından *karşılıklı anlaşılabilirlik ölçütü* için yapılan sıralamanın tersine göre sıralanacaktır. Yani 85. tabloda Türk dilleri *karşılıklı anlaşılabilirlik* testinde nitelendirildikleri benzerlik sıralarına göre sıralandırılarak, WALS verilerinden elde edilen tablolarla karşılaştırmak üzere aşağıda gösterilmektedir:

Tablo 85. Karşılıklı Anlaşılabilirlik Deneyine Göre Türk Dillerinin Sıralanışı

SIRA	DİLLER
1	<i>Gagauzca</i>
2	Azerice
3	Türkmence
4	<i>Karayimce</i>
5	<i>Kumukça</i>
6	Karaçayca - Balkarca
7	Nogayca
8	<i>Kazakça</i>
9	Başkurtça
10	Tatarca
11	Uygurca
12	Özbekçe
13	Kırgızca
14	<i>Altayca</i>
15	<i>Hakasça</i>
16	Tuvaca
17	Yakutça
18	Çuvaşça

85. tabloda 18 Türk dili sıralanmaktadır. Yani, Tekin (1978) *Türk Dilleri Ailesi makalesinde*, temel dil olarak karşılaştırılan Türkçe ile beraber 19 dili incelemektedir. Bu tezde ise, WALS'te karşılaştırılabilir sayıda özelliği incelenen yani en az 20 özelliği incelenen 14 dil incelenmektedir. Bu nedenle 85. tabloda, bu tezde incelenen tablolardaki dillerin içinde bulunmayan Gagauzca, Karayimce, Kumukça, Nogayca, Kazakça, Hakasça ve Altayca gibi diller bulunmaktadır. 85. tabloda diğer tablolarda bulunmayan bu diller *italik* olarak gösterilmektedir.

85. tablo incelendiğinde, Gagauzcanın Türkçeye en çok benzer olduğu açıklanmaktadır. Türk dillerinin Türkçeye coğrafi uzaklığına göre sıralanışı gösteren 84. tabloda bulunmayan Gagauzcanın WALS haritasında belirlenen konumuna göre Türkçenin konuşulduğu bölgeden 964 km uzaklıkta konuşulduğu ortaya çıkarak, 84.

tablodaki bütün dillere göre Türkçenin en yakın bölgesinde konuşulduğu saptanmaktadır. Yani Tekin (1978)'in saptamalarına göre Türkçeye en çok benzeyen Gagauzca, WALS haritasındaki konumuna göre de Türkçenin en yakın bölgesinde konuşularak benzerlikle coğrafi uzaklık arasında bir örtüşmeyi göstermektedir.

Tekin (1978)'in sıralamasına göre Türkçeye benzerliği açısından 2. sırada yer alan Azericenin ise 84. Tabloya bakıldığında araya Karaçayca girerek 2. sırada yer aldığı görülmektedir. Yani Azerice coğrafi uzaklıkla dilsel benzerlik arasında kısmen bir örtüşme bulunduğunu göstermektedir. Tekin (1978)'in Türkçeye benzerlikleri açısından en uzak dil olarak nitelendirdiği Çuvaşça ve Yakutça ile Türkçe arasındaki coğrafi uzaklıkları karşılaştırdığımızda ise, Yakutçanın 84. tabloda 13. sırada yer alarak örtüşme gösterirken, Çuvaşça 84. tabloda 5. sırada bulunarak bu iki olgu arasında örtüşmenin olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak Tekin (1978)'in, “*Türk Dilleri Ailesi*” makalesinde, Türkçeye benzerlik açısından en yakın diller olarak nitelendirilen Gagauzca ve Azerice bir de benzerlik açısından en uzak diller diye nitelendirilen Çuvaşça ve Yakutçanın, WALS haritasında belirtilen konuşulan bölgelerine göre mesafeleri bulunarak karşılaştırıldığında, Gagauzca ve Yakutça, coğrafi uzaklıkla dilsel benzerlik arasında tam örtüşmeyi göstermektedir. Azerice ise kısmen örtüşmeyi gösterirken Çuvaşça ise 84. tabloda 5. sırada yer alarak coğrafi uzaklıkla dilsel benzerlik arasında örtüşmenin olmadığını göstermektedir.

Aynı şekilde diğer Türk dillerinin de 84 ve 85. tablolardaki sıraları karşılaştırılınca, Türkçe ile sahip oldukları coğrafi uzaklık ve dilsel benzerlik arasında tam ve net bir örtüşme kaydedilmese de genel olarak Azerice, Türkmençe, Tatarca, Özbekçe,

Uygurca, Tuvaca, Yakutça gibi bazı dillerin her iki tablodaki konumları açısından kısmi bir örtüşme göstermektedir.

5.2 Türk Dillerinin Özbekçeye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

Türk Dillerinin, WALS veri tabanındaki bütün özellikleri %49 oranında temsil eden Özbekçeye sergiledikleri benzerlik oranlarını içeren 30. tabloyu incelediğimizde, Türk dillerinin Özbekçeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 31. tabloda elde edilmektedir. 31. tabloyu, Türk dillerinin Özbekçeye sergiledikleri coğrafi uzaklarına göre sıralanışıyla karşılaştırmak üzere tekrardan ele alınması gerekmektedir:

Tablo 31. *Türk Dillerinin Özbekçeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

1	KARAKALPAKÇA	%96
2	UYGURCA	%95
3	TÜRKMENCE	%94
4	TATARCA	%88,57
5	BAŞKURTÇA	%87,23
6	HALAÇÇA	%86,95
7	KARAÇAYCA	%82,75
8	KIRGIZCA	%82,35
9	YAKUTÇA	%80,43
10	ÇUVAŞÇA	%74,54
11	TUVACA	%73,17
12	AZERİCE	%73,17
13	TÜRKÇE	%69,01

WALS haritasında konuşulan konumu 39°K enlemi ve 66°D boylamı olarak belirlenen Özbekçenin karşılaştırılan diğer Türk dillerinden bulunan uzaklığı aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 86. Türk Dillerinin Özbekçeye Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı			
SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Karakalpakça	43°K, 60°D	671km
2	Türkmence	40°K, 58°D	695km
3	Kırgızca	42°K, 75°D	830km
4	Uygurca	40°K, 80°D	1204km
5	Halaçça	35°K, 50°D	1486km
6	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	1502km
7	Başkurtça	53°K, 58°D	1671km
8	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	2059km
9	Tatarca	56°K, 49° 30'D	2246km
10	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	2289km
11	Tuvaca	52°K, 95°D	2654km
12	Türkçe	39°K, 35°D	2666km
13	Yakutça	62°K, 130°D	4924km

Bu iki tablo karşılaştırıldığında, Özbekçenin Türk dillerine sergilediği benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığının kısmen örtüştüğü görülmektedir. Özbekçeye %96 oranında benzerlik sergileyerek 31. tabloda 1. sırada yer alan Karakalpakça, 86. tabloda da 671 km mesafe ile Özbekçe ile en yakın bölgede konuşulmaktadır.

Türk dillerinin Özbekçeye benzerlik oranına göre sıralanışını gösteren 31. tabloda Özbekçeye %95 oranında benzerlik sergileyerek 2. sırada yer alan Uygurcanın Türk dillerinin Özbekçeye coğrafi uzaklığına göre sıralanışını gösteren 86. tabloda biraz uzaklaşarak 4. sırada yer almaktadır. 31. tabloda Özbekçeye %95 oranında benzerlik sergileyerek 3. sırada yer alan Türkmence, Özbekçe ile daha yakın bir bölgede konuşulduğu için 86. tabloda 2. sırada yer almaktadır.

Özbekçeye %69 oranında benzerlik sergileyerek 31. Tabloda 13. sırada yer alan Türkçe, 86. tabloda biraz yaklaşarak 12. sırada yer almaktadır.

Türk Dillerinin Özbekçeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı Tablosu ve Türk Dillerinin Özbekçeye Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı Tablosu karşılaştırılınca, bazı dillerin iki tablodaki konumu kısmen örtüşürken, 31. tabloda 8. sırada yer alıp diğer tabloda 3. sırada yer alan Kırgızca gibi bazı dillerin her iki tablodaki konumlarının hiç örtüşmediği de saptanmaktadır.

Bu iki tablonun incelenmesi sonucu da, Türk dilleri arasındaki, benzerlik oranlarına göre yapılan sıralama ile coğrafi uzaklığa göre yapılan sıralama arasında tam bir örtüşme bulunmadığı saptanmaktadır.

5.3 Türk Dillerinin Çuvaşçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki bütün yapısal dil özelliklerinin %48,61'ini temsil eden, yani 70 yapısal dil özelliği incelenen Çuvaşça ile Türk dillerinin karşılıklı benzerlik oranlarını gösteren 32. tablonun incelenmesi sonucu, Türk dillerinin Çuvaşçaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 33. tablo elde edilmektedir.

Türk dillerinin Çuvaşçaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 33. tablo, Türk dillerinin Çuvaşçaya coğrafi uzaklığa göre sıralanışını gösteren 87. tablo ile karşılaştırılmak üzere aşağıda tekrar incelenmektedir:

Tablo 33. *Türk Dillerinin Çuvaşçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	UYGURCA	%95,00
2	KARAKALPAKÇA	%89,28
3	YAKUTÇA	%88,63
4	TÜRKMENCE	%88
5	TUVACA	%85,10
6	KIRGIZCA	%81,25
7	HALAÇÇA	%81,48
8	BAŞKURTÇA	%76,47
9	TÜRKÇE	%75,71
10	ÖZBEKÇE	%74,54
11	AZERİCE	%74,41
12	TATARCA	%74,28
13	KARAÇAYCA	%73,33

WALS veri tabanındaki Türk dilleri haritasında 55° 30'K enlemi ve 47° 30'D boylamı olarak konumu belirlenen Çuvaşça ile Türk dilleri arasındaki mesafeler, aşağıdaki tabloda incelenmektedir:

Tablo 87. *Türk Dillerinin Çuvaşçaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanış*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Tatarca	56°K, 49° 30'D	137km
2	Başkurtça	53°K, 58°D	735km
3	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	1390km
4	Karakalpakça	43°K, 60°D	1653km
5	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	1668km
6	Türkmence	40°K, 58°D	1888km
7	Türkçe	39°K, 35°D	2030km
8	Halaçça	35°K, 50°D	2286km
9	Özbekçe	39°K, 66°D	2289km
10	Kırgızca	42°K, 75°D	2485km
11	Uygurca	40°K, 80°D	2934km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	3083km
13	Yakutça	62°K, 130°D	4481km

Bu iki tablo incelendiğinde, Çuvaşça ile Türk dilleri arasındaki benzerlik oranları ve coğrafi uzaklığı arasında tam bir örtüşme bulunmadığı saptanmaktadır. Çuvaşçaya

%95 oranında benzerlik sergileyerek 33. tabloda 1. sırada yer alan Uygurca, 87. tabloda 11. sırada yer almaktadır.

Öte yandan Çuvaşça ile 137 km'lik yakın bir bölgede konuşularak Türk dillerinin Çuvaşçaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışını gösteren 87. tabloda ilk sırada yer alan Tatarca, Türk Dillerinin Çuvaşçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 33. tabloda 12. sırada yer almaktadır.

Aynı şekilde 87. tabloda 13. sırada yer alan Yakutçanın, Çuvaşçaya %88,63 oranında benzerlik sergileyerek 33. tabloda 3. sırada alması, Çuvaşça ile Türk dilleri arasındaki benzerlik oranına göre sıralanış ile coğrafi uzaklığa göre sıralanış arasında herhangi bir örtüşme olmadığı ortaya çıkmaktadır.

5.4 Türk Dillerinin Tuvacaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanış Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki özellikleri %38 oranında temsil eden yani 56 yapısal dil özelliği incelenen Tuvaca ile Türk dilleri arasındaki karşılıklı benzerlik oranları incelendiğinde, Türk dillerinin, Tuvacaya sergiledikleri benzerlik oranlarını gösteren aşağıdaki gibi bir tablo elde edilmektedir:

Tablo 35. *Türk Dillerinin Tuvacaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TÜRKMENÇE	%93
2	HALAÇÇA	%89,47
3	UYGURCA	%89,47
4	YAKUTÇA	%86,84
5	TATARCA	%86,20
6	ÇUVAŞÇA	%85,10
7	KIRGIZCA	%83,33
8	KARAKALPAKÇA	%83,33
9	BAŞKURTÇA	%82,92
10	AZERİCE	%76,92
11	TÜRKÇE	%76,78
12	ÖZBEKÇE	%73,17
13	KARAÇAYCA	%70,37

WALS veri tabanındaki Türk dilleri haritasında konuşulan bölgesi 52°K enlemive 95°D boylamı olarak belirlenen Tuvacanın Türk dilleri ile coğrafi uzaklığı aşağıdaki tabloda incelenmektedir:

Tablo 88. *Türk Dillerinin Tuvacaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Uygurca	40°K, 80°D	1759km
2	Kırgızca	42°K, 75°D	1869km
3	Yakutça	62°K, 130°D	2352km
4	Başkurtça	53°K, 58°D	2477km
5	Özbekçe	39°K, 66°D	2654km
6	Karakalpakça	43°K, 60°D	2779km
7	Tatarca	56°K, 49° 30'D	2950km
8	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	3083km
9	Türkmençe	40°K, 58°D	3108km
10	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	3721km
11	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	3977km
12	Halaçça	35°K, 50°D	4005km
13	Türkçe	39°K, 35°D	4746km

Tuvaca ile Türk dilleri arasındaki benzerlik oranlarına göre sıralanış ve coğrafi uzaklığa göre sıralanış tabloları incelendiğinde, Türk dilleri arasındaki benzerlik

oranı ve coğrafi uzaklığa göre sıralanışı arasında tam bir örtüşmenin bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Tuvacaya %93 oranında benzerlik sergileyerek Türk Dillerinin Tuvacaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 35. tabloda 1. sırada yer alan Türkmençe, Türk Dillerinin Tuvacaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışını gösteren 88. tabloda 3108km uzakta konuşulduğu için 9. sırada yer almaktadır.

Azerice her iki tabloda 10. sırada yer aldığı için Tuvacaya, hem benzerlik oranı sırası açısından hem coğrafi uzaklık sırası açısından tam örtüşme göstermektedir.

Tuvacanın 1759 km uzağında konuşulduğundan 88. tabloda 1. sırada yer alan Uygurca, Tuvacaya %89,47 oranında benzerlik sergileyerek 35. tabloda 3. sırada yer almakta ve bu iki sıralanışı arasında kısmen bir örtüşme olduğunu göstermektedir.

Ancak, Tuvacaya %89,47 oranında benzerlik sergileyerek 35. tabloda 2.sırada yer alan Halaççanın diğer tabloda 4746 km mesafeyle 12. sırada yer alması, Türk dillerinin Tuvacaya benzerlik oranlarına ve coğrafi uzaklığa göre sıralanış arasında örtüşme bulunmadığını göstermektedir.

5.5 Türk Dillerinin Yakutçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki bütün yapısal dil özellikleri %38,19 oranında temsil eden yani toplam 55 özelliği kodlanan Yakutça ile Türk dilleri arasındaki karşılıklı benzerlik oranları incelendiğinde Türk dillerinin Yakutçaya sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 37. tablo elde edilmektedir:

Tablo 37. *Türk Dillerinin Yakutçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TATARCA	%96,15
2	KARAKALPAKÇA	%95,65
3	UYGURCA	%94,73
4	KIRGIZCA	%89,65
5	ÇUVAŞÇA	%88,63
6	TÜRKMENCE	%87
7	TUVACA	%86,84
8	BAŞKURTÇA	%86,84
9	KARAÇAYCA	%86,36
10	TÜRKÇE	%81,81
11	HALAÇÇA	%80,76
12	ÖZBEKÇE	%80,43
13	AZERİCE	%76,47

Yakutçanın konuşulduğu bölge, WALs veri tabanındaki dil haritasında 62°K enlemi ve 130°D boylamı olarak gösterilmektedir. Türk dillerinin konuşulduğu bölgelerin Yakutçanın konuşulduğu bölgelerden ne kadar uzaklıkta bulunduğu bilgisi 89. tabloda gösterilmektedir:

Tablo 89. *Türk Dillerinin Yakutçaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanış*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Tuvaca	52°K, 95°D	2352km
2	Uygurca	40°K, 80°D	4111km
3	Başkurtça	53°K, 58°D	4176km
4	Kırgızca	42°K, 75°D	4192km
5	Tatarca	56°K, 49° 30'D	4352km
6	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	4481km
7	Karakalpakça	43°K, 60°D	4783km
8	Özbekçe	39°K, 66°D	4924km
9	Türkmence	40°K, 58°D	5251km
10	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	5693km
11	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	5746km
12	Halaçça	35°K, 50°D	6114km
13	Türkçe	39°K, 35°D	6495km

Yukarıdaki 37 ve 89. tablolar incelendiğinde, Yakutçaya %96,15 oranında benzerlik sergileyerek 37. tablonun 1. sırasında yer alan Tatarca, coğrafi uzaklık açısından 4352km uzak bölgede bulunarak 89. tabloda 5. sırada yer almaktadır. Aynı şekilde

Türk dillerinin Yakutçaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışını gösteren 89. tabloda Yakutçanın 2352km uzağında konuşularak 1. sırada yer alan Tuvaca, Türk Dillerinin Yakutçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışını gösteren 37. tabloda Yakutçaya%86,84 oranında benzerlik sergileyerek 7. sırada yer almaktadır.

İki tabloda da 4. sırada yer alan Kırgızca, Yakutçaya sergilediği benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık açısından tam örtüşme göstermektedir. Uygurca, benzerlik oranına göre sıralanmayı gösteren tabloda 3. sırada yer alırken coğrafi uzaklığı gösteren tabloda 2. sırada yer alarak, Yakutçaya sergilediği benzerlik oranıyla coğrafi uzaklık sıralamasının kısmen örtüştüğü saptanmaktadır.

Aynı şekilde 37. tabloda 5. sırada yer alırken 89. tabloda 6. sırada yer alan Çuvaşça ve 37. tabloda 11. Sırada yer alarak 89. tabloda 12. sırada yer alan Halaççanın benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığa göre sıralanış tablolarındaki konumları açısından kısmen örtüştüğü saptanmaktadır.

Bu 4 dilin dışındaki dillerin Yakutçaya sergiledikleri benzerlik oranları ve coğrafi uzaklığa göre sıralanışlarında tam veya kısmi bir örtüşme görülmemektedir.

5.6 Türk Dillerinin Başkurtçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanış Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerini %38,19 oranında temsil eden yani 53 yapısal dil özelliği incelenen Başkurtçanın Türk dilleri ile karşılıklı benzerlik tablosu incelenerek bu diller, en çok benzer olan dilden en az benzer olan dile doğru sıralandığında aşağıdaki tablo elde edilmektedir:

Tablo 39. Türk Dillerinin Başkurtçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TATARCA	%96,96
2	UYGURCA	%95,00
3	TÜRKMENCE	%94
4	KARAKALPAKÇA	%88,00
5	ÖZBEKÇE	%87,23
6	YAKUTÇA	%86,84
7	KIRGIZCA	%86,20
8	TUVACA	%82,92
9	HALAÇÇA	%81,81
10	ÇUVAŞÇA	%76,47
11	KARAÇAYCA	%75,00
12	TÜRKÇE	%73,58
13	AZERİCE	%69,23

Başkurtçanın konuşulduğu bölge WALS dil haritasında 53°K enlemi ve 58°D boylamı olarak belirtilmekte ve Türk dilleri ile arasındaki konum farkı sayıldığında aşağıdaki tablo elde edilmektedir:

Tablo 90. Türk Dillerinin Başkurtçaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Tatarca	56°K, 49° 30'D	641km
2	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	735km
3	Karakalpakça	43°K, 60°D	1121km
4	Türkmence	40°K, 58°D	1445km
5	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	1563km
6	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	1580km
7	Özbekçe	39°K, 66°D	1671km
8	Kırgızca	42°K,75°D	1759km
9	Halaçça	35°K, 50°D	2097km
10	Uygurca	40°K, 80°D	2202km
11	Türkçe	39°K, 35°D	2343km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	2477km
13	Yakutça	62°K, 130°D	4176km

Yukarıdaki tablolar incelendiğinde Tatarca, benzerlik oranı açısından Başkurtçaya %96,96 oranında benzerlik sergileyerek, Başkurtçaya en çok benzer dil olurken diğer taraftan 641 km gibi yakın bir bölgede konuşularak coğrafi uzaklık açısından da Başkurtçaya en yakın dil olarak saptanmaktadır. Yani Tatarca, Türk dilleri ile

Başkurtça arasındaki benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığa göre sıralanış tablolarındaki konumu açısından tam örtüşme sergilemektedir. Aynı şekilde her iki tabloda 9. sırada yer alan Halaçça da, Başkurtçaya sergilediği benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık sıralanışlarındaki konumları açısından tam örtüşme sergilemektedir.

Türk Dillerinin Başkurtçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı gösteren 39. tabloda, Başkurtçaya %94 oranında benzerlik sergileyerek 3. sırada yer alan Türkmençe, Türk Dillerinin Başkurtçaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı gösteren 90. tabloda 1445km uzaklığıyla 4. sırada yer almaktadır. 39. tabloda 4. sırada yer alan Karakalpakça, 90. tabloda 3. sırada yer almaktadır. 39. tabloda 7. sırada yer alan Kırgızca, 90. tabloda 8. sırada yer almaktadır. Aynı şekilde 39. tabloda 12. sırada yer alan Türkçe ise diğer tabloda 11. sırada yer almaktadır.

Yani Türkmençe, Karakalpakça, Kırgızca ve Türkçenin Başkurtçaya sergiledikleri benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığa göre sıralanış tablolarındaki konumlarında birer fark bulunduğu için söz konusu iki sıralanıştaki konumlarının kısmen örtüştüğü saptanmaktadır.

Özbekçe, Yakutça, Tuvaca, Halaçça, Çuvaşça, Karaçayca ve Azericenin Başkurtçaya sergilediği benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığı sıralanışındaki konumları arasında daha fazla fark bulunduğundan, bu dillerin, benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık sıralanışı arasında herhangi bir örtüşme sergilemediği saptanmamaktadır.

5.7 Türk Dillerinin Tatarcaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki bütün yapısal dil özellikleri %35,41 oranında temsil eden yani 51 özelliği incelenen Tatarcaya göre Türk dillerinin benzerlik oranları

incelendiğinde, Türk dillerinin Tatarcaya sergilediği benzerlik oranına göre sıralanışı gösteren aşağıdaki tablo elde edilmektedir:

Tablo 41. *Türk Dillerinin Tatarcaya Benzerlik Oranına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	BAŞKURTÇA	%96,96
2	YAKUTÇA	%96,15
3	TÜRKMENÇE	%95
4	KIRGIZCA	%88,88
5	UYGURCA	%88,88
6	ÖZBEKÇE	%88,57
7	KARAKALPAKÇA	%86,95
8	TUVACA	%86,20
9	KARAÇAYCA	%85,71
10	HALAÇÇA	%80,00
11	TÜRKÇE	%76,47
12	ÇUVAŞÇA	%74,28
13	AZERİCE	%74,07

WALS dil haritasında konuşma bölgesi 56°K enlemi ve 49° 30'D boylamı olarak belirlenen Tatarcaya Türk dillerinin konumuna göre mesafesi aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 91. *Türk Dillerinin Tatarcaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	137km
2	Başkurtça	53°K, 58°D	641km
3	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	1488km
4	Karakalpakça	43°K, 60°D	1627km
5	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	1724km
6	Türkmence	40°K, 58°D	1884km
7	Türkçe	39°K, 35°D	2165km
8	Özbekçe	39°K, 66°D	2246km
9	Halaçça	35°K, 50°D	2334km
10	Kırgızca	42°K, 75°D	2400km
11	Uygurca	40°K, 80°D	2842km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	2950km
13	Yakutça	62°K, 130°D	4352km

Türk Dillerinin Tatarcaya Benzerlik Oranına Göre Sıralanışını gösteren 41. tablo ve Türk Dillerinin Tatarcaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışını gösteren 91. Tablo incelendiğinde, Tatarcaya %96,96 oranında benzerlik sergileyerek 41. tabloda 1. sırada bulunan Başkurtça, 91. Tabloda Tatarcanın 641 km uzağında bulunarak 2. sırada yer almaktadır.

Tatarcanın konuşulduğu bölgenin 137km uzağında konuşulan Çuvaşça, 91. tabloda 1. Sırada yer alırken, Tatarcaya %74,28 oranında benzerlik sergileyerek 41. tabloda 12. sırada yer almaktadır. Tatarcanın 2334km uzağında konuşularak 91. tabloda 9. sırada yer alan Halaçça ise Tatarcaya %80,00 oranında benzerlik sergileyerek 41. tabloda 10. sırada yer almaktadır.

Tatarca ile Türk dilleri arasındaki benzerlik oranları ve coğrafi uzaklığa göre sıralanışı gösteren bu iki tablo incelendiğinde, benzerlik oranlarına göre sıralanış ile coğrafi uzaklığa göre sıralanış arsında kesin bir örtüşme görülmemektedir.41. tabloda 1. sırada bulunan Başkurtçanın 91. Tabloda 2. sırada yer alması ya da 41. tabloda 10. sırada bulunan Halaççanın diğer tabloda 9. sırada yer alması her iki sıralanış arasındaki kısmi bir örtüşmenin göstergesidir. Ancak bu 2 dil dışındaki Türk dilleri ile Tatarca arasındaki bu sıralanışlar arasında belli bir örtüşme saptanmamaktadır.

5.8 Türk Dillerinin Azericeye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanış Arasındaki İlişki

WALS'teki bütün yapısal dil özellikleri %34,02 oranında temsil eden yani toplam 49 yapısal dil özelliği incelenen Azericenin Türk dilleri ile karşılıklı benzerlik oranı tablosu incelendiğinde, Türk dillerinin Azericeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren aşağıdaki tablo elde edilmektedir:

Tablo 43. *Türk Dillerinin Azericeye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	HALAÇÇA	%89,47
2	TÜRKÇE	%85,71
3	KIRGIZCA	%79,31
4	TUVACA	%76,92
5	YAKUTÇA	%76,47
6	KARAKALPAKÇA	%75,00
7	ÇUVAŞÇA	%74,41
8	TATARCA	%74,07
9	ÖZBEKÇE	%73,17
10	UYGURCA	%72,72
11	BAŞKURTÇA	%69,23
12	KARAÇAYCA	%67,85
13	TÜRKMENÇE	%67

WALS veri tabanındaki Türk dilleri haritasında 40° 30'K enlemi ve 48° 30'D boylamında konuşulduğu gösterilen Azericenin, Türk dillerinin konuşulan bölgeleri olarak gösterilen enlem/boylamlarına göre coğrafi uzaklıkları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir:

Tablo 92. *Türk Dillerinin Azericeye coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Halaçça	35°K, 50°D	625km
2	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	632km
3	Türkmence	40°K, 58°D	807km
4	Karakalpakça	43°K, 60°D	992km
5	Türkçe	39°K, 35°D	1147km
6	Özbekçe	39°K, 66°D	1502km
7	Başkurtça	53°K, 58°D	1563km
8	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	1668km
9	Tatarca	56°K, 49° 30'D	1724km
10	Kırgızca	42°K, 75°D	2211km
11	Uygurca	40°K, 80°D	2658km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	3721km
13	Yakutça	62°K, 130°D	5693km

Yukarıdaki tablolar karşılaştırıldığında, Türk dillerinin Azericeye sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışı gösteren 43. Tabloda, Azericeye %89,47 oranında benzerlik sergileyerek 1. sırada bulunan Halaçça, Azerice ile Türk dilleri arasındaki

coğrafi uzaklığı gösteren 92. tabloda da Azericenin 625km uzağında konuşularak 1. sırada yer almaktadır. Yani Halaççanın bu iki sıralanıştaki konumu örtüşmektedir.

43. tabloda 7. sırada bulunan Çuvaşça, 92. tabloda 8. sırada yer alarak; 43. tabloda 8. sırada bulunan Tatarca, 92. tabloda 9. sırada bulunarak ve 43. tabloda 10. sırada yer alan Uygurca, diğer tabloda 11. sırada yer alarak Azericeye karşı sergiledikleri benzerlik oranları ve coğrafi uzaklık sıralanışı açısından kısmi bir örtüşme sergilemektedirler.

Türk dillerinin Azericeye sergiledikleri benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığı sıralanışı arasında tam örtüşme gösteren Halaçça ve kısmen örtüşme gösteren Karakalpakça, Çuvaşça ve Uygurca dışındaki diller, söz konusu sıralanışlar arasında örtüşme sergilememektedirler.

5.9 Türk Dillerinin Kırgızcaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki özellikleri %26,38 oranında temsil eden yani toplam 38 özelliği incelenen Kırgızca ile Türk dilleri arasındaki karşılıklı benzerlik oranı tablosunu incelendiğinde aşağıdaki tablo elde edilmektedir:

Tablo 45. *Türk Dillerinin Kırgızcaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	HALAÇÇA	% 100,00
2	UYGURCA	% 90,90
3	YAKUTÇA	% 89,65
4	TATARCA	% 88,88
5	KARAÇAYCA	% 88,88
6	TÜRKÇE	% 86,84
7	BAŞKURTÇA	% 86,20
8	TUVACA	% 83,33
9	ÖZBEKÇE	% 82,35
10	TÜRKMENÇE	% 82
11	ÇUVAŞÇA	% 81,25
12	KARAKALPAKÇA	% 80,00
13	AZERİCE	% 79,31

WALS dil haritasında konumu 42°K enlemi ve 75°D boylamı olarak belirlenen Kırgızcanın Türk dilleri ile coğrafi uzaklık bilgileri detaylı bir şekilde aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 93. *Türk Dillerinin Kırgızcaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Uygurca	40°K, 80°D	474km
2	Özbekçe	39°K, 66°D	830km
3	Karakalpakça	43°K, 60°D	1232km
4	Türkmence	40°K, 58°D	1440km
5	Başkurtça	53°K, 58°D	1759km
6	Tuvaca	52°K, 95°D	1869km
7	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	2211km
8	Halaçça	35°K, 50°D	2292km
9	Tatarca	56°K, 49° 30'D	2400km
10	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	2485km
11	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	2680km
12	Türkçe	39°K, 35°D	3368km
13	Yakutça	62°K, 130°D	4192km

Kırgızcaya Türk dillerinin sergilediği benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 45. tablo ve Türk dillerinin Kırgızcaya coğrafi uzaklığa göre sıralanışını gösteren 93. Tablo karşılaştırıldığında, 45. tabloda 1.sırada yer alan Halaçça 93. tabloda 8. sırada yer almaktadır. 93. tabloda 1. sırada bulunan Uygurca ise 45. tabloda 2. sırada yer

almaktadır. Yani Halaççanın Kırgızcaya karşı sergilediği benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık sıralanışlarındaki konumları hiç örtüşmez iken, Uygurcanın her iki sıralanıştaki konumu kısmen örtüşmektedir.

Aynı şekilde 93. tabloda 10. sırada yer alan Çuvaşça, 45. tabloda 11. sırada yer alarak her iki sıralanıştaki konumu açısından kısmen örtüşme göstermektedir. Türk dillerinin Kırgızcaya sergiledikleri benzerlik oranları sıralanışı ve coğrafi uzaklık sıralanışı arasında Uygurca ve Çuvaşça kısmen örtüşme gösterirken diğer diller örtüşme göstermemektedir.

5.10 Türk Dillerinin Karaçaycaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerin %25 oranını temsil eden yani toplam 36 yapısal dil özelliği incelenen Karaçaycanın Türk dilleri ile karşılıklı benzerlik oranı tablosu incelendiğinde Türk dillerinin Karaçaycaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 47. tablo elde edilmektedir. Bu tablo, Türk dillerinin Karaçaycaya coğrafi uzaklığa göre sıralanış tablosu ile karşılaştırılmak üzere tekrar gözden geçirilmektedir:

Tablo 47. *Türk Dillerinin Karaçaycaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	KIRGIZCA	%88,88
2	TÜRKMENCE	%88
3	YAKUTÇA	%86,36
4	TATARCA	%85,71
5	KARAKALPAKÇA	%84,61
6	ÖZBEKÇE	%82,75
7	ÇUVAŞÇA	%73,33
8	TÜRKÇE	%77,77
9	HALAÇÇA	%77,27
10	BAŞKURTÇA	%75,00
11	UYGURCA	%72,22
12	TUVACA	%70,37
13	AZERİCE	%67,85

WALS'teki Türk dilleri haritasında konumu 43° 30'K enlemi ve 42°D boylamı olarak belirlenen Karaçaycının Türk dilleri ile coğrafi uzaklık bilgileri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 94. *Türk Dillerinin Karaçaycaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	632km
2	Türkçe	39°K, 35°D	755,9km
3	Halaçça	35°K, 50°D	1168km
4	Türkmence	40°K, 58°D	1380km
5	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	1390km
6	Karakalpakça	43°K, 60°D	1455km
7	Tatarca	56°K, 49° 30'D	1488km
8	Başkurtça	53°K, 58°D	1580km
9	Özbekçe	39°K, 66°D	2059km
10	Kırgızca	42°K, 75°D	2680km
11	Uygurca	40°K, 80°D	3147km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	3977km
13	Yakutça	62°K, 130°D	5746km

Yukarıdaki tabloları karşılaştırdığımızda, Türk dillerinin Karaçaycaya sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 47. tabloda, Karaçaycaya %88,88 oranında benzerlik sergileyen Kırgızca, Türk dillerinin Karaçaycaya coğrafi

uzaklıklarına göre sıralanışını gösteren 94. tabloda 2680km uzaklıkla 10. sırada yer almaktadır.

Karaçaycanın 632km uzağında bulunarak coğrafi açıdan en yakın dil sayılarak 94. tabloda 1. sırada yer alan Azerice, Karaçaycaya %67,85 oranında yani en az benzerlik sergileyerek 47. tabloda ise 13. Sırada yer almaktadır. Yani Azerice ile Karaçayca arasında benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık sıralanışındaki konum açısından herhangi bir örtüşme bulunmamaktadır.

Karaçaycanın 3147km uzağında bulunarak 94. tabloda 11. sırada yer alan Uygurca, 47. tabloda da Karaçaycaya %72,22 oranında benzerlik sergileyerek 11. sırada yer almakta ve her iki sıralamadaki konumu açısından örtüşme göstermektedir.

Karaçaycaya %84,61 oranında benzerlik sergileyerek 47. tabloda 5. sırada yer alan Karakalpakça, Karaçaycanın konuşulduğu bölgeden 1455 km uzak bölgede konuşularak 94. tabloda 6. sırada yer almakta ve her iki sıralamadaki konumu açısından kısmen örtüşme sergilemektedir.

5.11 Türk Dillerinin Halaççaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki bütün özellikleri %20,83 oranında temsil eden yani 30 yapısal dil özelliği incelenen Halaççanın, Türk dilleri ile karşılıklı benzerlik oranı tablosu incelendiğinde, Türk dillerinin benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 49 tablo elde edilmektedir. Bu tablo, Türk dillerinin Halaççaya coğrafi uzaklıklarına göre sıralanış tablosu ile karşılaştırılmak üzere tekrar gözden geçirilmektedir:

Tablo 49. *Türk Dillerinin Halaççaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	KIRGIZCA	%100,00
2	KARAKALPAKÇA	%90,47
3	AZERİCE	%89,47
4	TUVACA	%89,47
5	ÖZBEKÇE	%86,95
6	UYGURCA	%86,66
7	TÜRKÇE	%83,33
8	TÜRKMENCE	%83
9	BAŞKURTÇA	%81,81
10	ÇUVAŞÇA	%81,48
11	YAKUTÇA	%80,76
12	TATARCA	%80,00
13	KARAÇAYCA	%77,27

WALS veri tabanındaki haritada, konuşulan bölgesi 35°K enlemi ve 50°D boylamı olarak kodlanan Halaççanın, söz konusu kaynaktaki Türk dillerinin konuşulan noktaları olarak kodlanan bölgeleri ile coğrafi uzaklık bilgisi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 95. *Türk Dillerinin Halaççaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	625km
2	Türkmence	40°K, 58°D	899km
3	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	1168km
4	Karakalpakça	43°K, 60°D	1238km
5	Türkçe	39°K, 35°D	1402km
6	Özbekçe	39°K, 66°D	1486km
7	Başkurtça	53°K, 58°D	2097km
8	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	2286km
9	Kırgızca	42°K, 75°D	2292km
10	Tatarca	56°K, 49° 30'D	2334km
11	Uygurca	40°K, 80°D	2689km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	4005km
13	Yakutça	62°K, 130°D	6114km

Yukarıdaki tablolar karşılaştırıldığında, Türk dillerinin Halaççaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 49. tabloda %100 oranında Halaççaya benzerlik sergileyerek 1. sırada yer alan Kırgızca, Türk dillerinin Halaççaya coğrafi uzaklığa

göre sıralanışını gösteren 95. tabloda 2292km uzaklık sergileyerek 9. Sırada yer almaktadır.

Halaççanın 625km uzağında konuşulan Azerice, 95. tabloda 1. sırada yer alırken Halaççaya %89,47 oranında benzerlik sergilediği için 49. tabloda 3. sırada yer almaktadır. Yani her iki tabloda da 1. sırada yer alan diller diğer tablodaki yeri farklı olduğu için Halaççaya karşı iki tablodaki konumları açısından örtüşmemektedir.

Halaççaya %86,95 oranında benzerlik sergileyen Özbekçe 49. tabloda 5. sırada yer alırken 95. tabloda 6. sırada yer almaktadır. Yani Özbekçe, 49 ve 95. tablolardaki konumu açısından kısmen örtüşme sergilemektedir. Diğer dillerin ise tablolardaki konumları çok farklı olduğu için Halaççaya benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık sıralanışındaki konumları arasında örtüşme görülmemektedir.

5.12 Türk Dillerinin Karakalpakçaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerini %20,13 oranında temsil eden Karakalpakça ile Türk dilleri arasındaki benzerlik oranlarının incelendiği tablo analiz edildiğinde Türk dillerinin Karakalpakçaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 51. tablo elde edilmektedir. Bu tablo, Türk dillerinin Halaççaya coğrafi uzaklığa göre sıralanışını gösteren 96. tablo ile karşılaştırılmak üzere tekrar gözden geçirilmektedir:

Tablo 51. *Türk Dillerinin Karakalpakçaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	UYGURCA	% 100,00
2	ÖZBEKÇE	% 96,00
3	YAKUTÇA	% 95,65
4	TÜRKMENE	% 93
5	HALAÇÇA	% 90,47
6	ÇUVAŞÇA	% 89,28
7	TATARCA	% 86,95
8	TÜRKÇE	% 86,20
9	KARAÇAYCA	% 84,61
10	BAŞKURTÇA	% 84,00
11	TUVACA	% 83,33
12	KIRGIZCA	% 80,00
13	AZERİCE	% 75,00

WALS veri tabanındaki Türk dilleri haritasında konuşulduğu bölge 43°K enlemi ve 60°D boylamı olarak belirlenen Karakalpakçanın, Türk dilleriyle coğrafi uzaklığı bilgisi aşağıdaki tabloda incelenmektedir:

Tablo 96. *Türk Dillerinin Karakalpakçaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Türkmence	40°K, 58°D	373km
2	Özbekçe	39°K, 66°D	671km
3	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	992km
4	Başkurtça	53°K, 58°D	1121km
5	Kırgızca	42°K, 75°D	1232km
6	Halaçça	35°K, 50°D	1238km
7	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	1455km
8	Tatarca	56°K, 49° 30'D	1627km
9	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	1653km
10	Uygurca	40°K, 80°D	1693km
11	Türkçe	39°K, 35°D	2136km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	2779km
13	Yakutça	62°K, 130°D	4783km

Yukarıdaki tablolar karşılaştırıldığında, Türk dillerinin Karakalpakçaya sergiledikleri benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 51. tabloda, Karakalpakçaya %100 oranında benzerlik sergileyen Uygurca en çok benzer dil olarak 1. sırada yer alırken, Türk dillerinin Karakalpakçaya coğrafi uzaklıklarına göre sıralanışını gösteren 96.

tabloda Karakalpakçanın 1693km uzağında konuşulduğu için 10. sırada yer almaktadır.

Karakalpakçanın 373km mesafesinde konuşularak 96. tabloda 1. sırada yer alan Türkmençe ise Karakalpakçaya %93 oranında benzerlik sergileyerek 51. tabloda 4. sırada yer almaktadır. Yani Karakalpakçaya en çok benzerlik sergileyerek 51. tabloda 1. sırada yer alan Uygurca da, Karakalpakçanın konuşulduğu bölgenin en yakınında konuşularak 96. tabloda 1. sırada yer alan Türkmençe de bu iki sıralanıştaki konumları açısından örtüşme göstermemektedir.

Ancak Karakalpakçaya %96 oranında benzerlik sergileyerek 51. tabloda 2. sırada yer alan Özbekçe, Karakalpakçanın 671km mesafesinde konuşularak 96. tabloda da 2. Sırada yer aldığı için her iki sıralanıştaki konumu örtüşmektedir. Aynı şekilde Karakalpakçaya %83,33 oranında benzerlik sergileyerek 51. tabloda 11. sırada yer alan Tuvaca, bu dilin konuşulduğu konumun 2779km uzağında konuşularak 96. tabloda da 11. sırada bulunmakta, böylece her iki sıralanıştaki konumu açısından tam örtüşme sergilemektedir.

Karakalpakçaya %90,47 oranında benzerlik sergileyerek 51. tabloda 5. sırada yer alan Halaçça, Karakalpakçadan 1238km uzak mesafede bulunarak 96. tabloda 6. sırada yer almaktadır. Yani Halaççanın Karakalpakçaya sergilediği her iki sıralanıştaki konumları kısmen örtüşmektedir. Aynı şekilde Karakalpakçaya %86,95 oranında benzerlik sergileyerek 51. Tabloda 7. sırada yer alan Tatarca, Karakalpakçaya 1627km uzaklık göstererek 96. tabloda 8. sırada yer almakta ve her iki sıralanıştaki konumu açısından kısmen örtüşme göstermektedir.

5.13 Türk Dillerinin Uygurcaya Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki yapısal dil özelliklerini %18,05 oranında temsil eden yani 26 yapısal dil özelliği incelenen Uygurcanın Türk dillerine sergilediği benzerlik oranı tablosu incelendiğinde, Türk dillerinin Uygurcaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 53. tablo elde edilmektedir. Bu tablo, Türk dillerinin Uygurcaya coğrafi uzaklığa göre sıralanışı gösteren 97. tablo ile karşılaştırılmak üzere tekrar gözden geçirilecektir:

Tablo 53. *Türk Dillerinin Uygurcaya Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı*

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	KARAKALPAKÇA	%100,00
2	ÖZBEKÇE	%95,00
3	ÇUVAŞÇA	%95,00
4	BAŞKURTÇA	%95,00
5	YAKUTÇA	%94,73
6	TÜRKMENÇE	%92
7	KIRGIZCA	%90,90
8	TUVACA	%89,47
9	TATARCA	%88,88
10	HALAÇÇA	%86,66
11	TÜRKÇE	%76,92
12	AZERİÇE	%72,72
13	KARAÇAYCA	%72,22

WALS veri tabanındaki Türk dilleri haritasında, 40°K enlemi ve 80°D boylamı, konuşulduğu bölge olarak belirlenen Uygurcanın Türk dillerinden coğrafi uzaklığı bilgisi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 97. Türk Dillerinin Uygurcaya Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Kırgızca	42°K,75°D	474km
2	Özbekçe	39°K, 66°D	1204km
3	Karakalpakça	43°K, 60°D	1693km
4	Tuvaca	52°K, 95°D	1759km
5	Türkmençe	40°K, 58°D	1868km
6	Başkurtça	53°K, 58°D	2202km
7	Halaçça	35°K, 50°D	2689km
8	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	2658km
9	Tatarca	56°K, 49° 30'D	2842km
10	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	2934km
11	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	3147km
12	Türkçe	39°K, 35°D	3821km
13	Yakutça	62°K, 130°D	4111km

Türk dillerinin Uygurcaya benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 53. tablo ve Türk dillerinin Uygurcaya coğrafi uzaklıklarına göre sıralanışını gösteren 97. tablo incelendiğinde, Uygurcaya %100 oranında benzerlik sergileyerek 53. tabloda 1. sırada yer alan Karakalpakça, Uygurcanın 1693km uzağında bulunarak 97. tabloda 3. sırada yer almaktadır. Yani 53. tabloda 1. Sırada yer alan Karakalpakça, Türk dillerinin Uygurcaya benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığa göre sıralanış tablolarındaki konumu açısından örtüşme göstermemektedir.

Aynı şekilde Uygurcanın 474km yakınında konuşulduğu için 97. Tabloda 1. Sırada yer alan Kırgızca, Uygurcaya %90,90 oranında benzerlik sergileyerek 53. tabloda 7. sırada yer almaktadır. Yani Kırgızca da Uygurcaya karşı benzerlik oranı coğrafi uzaklığı sıralanışındaki konumları açısından örtüşme sergilememektedir.

Uygurcaya %95,00 oranında benzerlik sergileyen Özbekçe, 53. tabloda 2. sırada yer alırken, Uygurcanın 1204km uzağında bulunduğu için 97. tabloda da 2. sırada yer almakta, böylece her iki sıralanıştaki konumları tam örtüşmektedir. Aynı şekilde Uygurcaya %88,88 oranında benzerlik sergileyerek 53. tabloda 9. sırada yer alan

Tatarca, Uygurcanın 2842km uzağında konuşularak 97. tabloda da 9. sırada yer alarak her iki sıralanıştaki konumları açısından örtüşme sergilemektedir.

Uygurcaya %92 oranında benzerlik sergileyerek 53. tabloda 6. sırada yer alan Türkmençe, 97. tabloda da 1868km uzaklıkta bulunarak 5. sırada yer almakta böylece benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık sıralanıştaki konumları açısından kısmen örtüşme göstermektedir. Aynı şekilde 53. tabloda 11. sırada yer alan Türkçe diğer tabloda da 12. sırada yer alarak sıralamalardaki konumları açısından kısmen örtüşme sergilemektedir.

5.14 Türk Dillerinin Türkmençeye Sergiledikleri Benzerlik Oranına ve Coğrafi Uzaklığına Göre Sıralanışı Arasındaki İlişki

WALS veri tabanındaki özellikleri %13,88 oranında temsil eden yani 20 yapısal dil özelliği incelenen Türkmençenin Türk dilleri ile karşılıklı benzerlik oranı tablosu incelendiğinde 55. tablo elde edilmektedir. Bu tablo, Türk dillerinin Türkmençeye sergiledikleri coğrafi uzaklığa göre sıralanışı ile karşılaştırılmak için aşağıda tekrar gözden geçirilmektedir:

Tablo 55. Türk Dillerinin Türkmenceye Benzerlik Oranlarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	BNZRLK
1	TATARCA	%94,73
2	ÖZBEKÇE	%94,11
3	BAŞKURTÇA	%93,75
4	TUVACA	%93,33
5	KARAKALPAKÇA	%93,33
6	UYGURCA	%91,66
7	KARAÇAYCA	%88,23
8	ÇUVAŞÇA	%87,05
9	YAKUTÇA	%86,66
10	HALAÇÇA	%83,33
11	KIRGIZCA	%81,81
12	TÜRKÇE	%80,00
13	AZERİCE	%66,66

WALS dil haritasında konuşulan bölgesi 40°K enlemi ve 58°D boylamı olarak belirlenen Türkmencenin diğer Türk dillerinin konuşulduğu bölgeden uzaklığı bilgisi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır:

Tablo 98. Türk Dillerinin Türkmenceye Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışı

SIRA	DİLLER	Coğrafi Konum	Coğrafi Uzaklık
1	Karakalpakça	43°K, 60°D	373km
2	Özbekçe	39°K, 66°D	695km
3	Azerice	40° 30'K, 48° 30'D	807km
4	Halaçça	35°K, 50°D	899km
5	Karaçayca	43° 30'K, 42°D	1380km
6	Başkurtça	53°K, 58°D	1445km
7	Kırgızca	42°K, 75°D	1440km
8	Uygurca	40°K, 80°D	1868km
9	Tatarca	56°K, 49° 30'D	1884km
10	Çuvaşça	55° 30'K, 47° 30'D	1888km
11	Türkçe	39°K, 35°D	1971km
12	Tuvaca	52°K, 95°D	3108km
13	Yakutça	62°K, 130°D	5251km

Türk dillerinin Türkmenceye benzerlik oranına göre sıralanışını gösteren 55. tablo ve Türk dillerinin Türkmenceye Coğrafi Uzaklıklarına Göre Sıralanışını gösteren 98. tablo karşılaştırıldığında, Türkmenceye %94,73 oranında benzerlik sergileyerek 55. Tabloda 1. sırada yer alan Tatarca, coğrafi olarak Türkmencenin 1884km uzağında

bulunarak 98. tabloda 9. Sırada yer almaktadır. Böylece Tatarcanın her iki sıralanıştaki konumu örtüşmemektedir.

Aynı şekilde Türkmencenin 373km yakınında bulunarak 98. tabloda 1. sırada yer alan Karakalpakça, Türkmençeye %93,33 oranında benzerlik sergileyerek 55. tabloda 5. sırada yer almaktadır. Böylece Karakalpakçanın da Türkmençeye karşı sergilediği benzerlik oranı ve coğrafi uzaklık sıralanıştaki konumu örtüşmemektedir.

Ancak Türkmençeye %94,11 oranında benzerlik sergileyerek 55. tabloda 2. sırada yer alan Özbekçe, 98. tabloda da Türkmencenin 695km mesafesinde bulunarak 2. sırada yer almaktadır. Yani Özbekçe her iki sıralanıştaki konumları açısından tam örtüşme göstermektedir.

Aynı şekilde Türkmençeye %80 oranında benzerlik sergileyen Türkçe, 55. tabloda 12. sırada yer alırken, konuşulduğu konum açısından Türkmencenin 1971 km uzağında bulunarak 98. Tabloda 11. sırada yer almaktadır. Yani Türkçe, Türkmençeye sergilediği benzerlik oranı ve coğrafi uzaklığa göre sıralanıştaki konumu açısından kısmi bir örtüşme sergilemektedir.

6. SONUÇ

Bu çalışmada, Türk dillerinin, WALS veri tabanında kodlanan özellikleri çerçevesinde karşılaştırılması yapılmıştır. *Karşılıklı benzerlik oranları* ve *karşılıklı benzemezlik puanları* açısından incelenen Türk dilleri, birbirlerine karşı sergiledikleri benzerlik oranlarına göre yakınlık-uzaklıklarıyla, coğrafi olarak sergiledikleri yakınlık-uzaklık arasında bir örtüşmenin bulunup bulunmadığı açısından da karşılaştırmalı bir şekilde incelenmiştir.

WALS veri tabanında kodlanan özellikleri açısından karşılaştırılan Türk dilleri, benzerlik oranları açısından karşılaştırıldıktan sonra elde edilen tablolara göre, Türk dillerinin benzerlik oranlarına göre sıralanışı tabloları oluşturulmuştur. Oluşturulan bu tablolar, WALS veri tabanında Türk dillerinin konuşulduğu bölge olarak gösterilen enlem-boylama göre belirlenen coğrafi uzaklıklarıyla karşılaştırılmıştır.

Bu karşılaştırma sonucu, Türk dillerinin benzerlik oranlarına göre sıralanışı ile coğrafi uzaklığa göre sıralanışı arasında kısmi bir örtüşme bulunsa da genel olarak örtüşme söz konusu olamamıştır. Örneğin; Türk dillerinin Türkçeye benzerlik oranlarına göre sıralanışını gösteren 29. tablo ve Türk dillerinin Türkçeye coğrafi uzaklıklarına göre sıralanışını gösteren 84. tablo karşılaştırıldığında, 29. tabloda 3. sırada yer alan Azericenin 84. tabloda 2. sırada yer alarak her iki sıralanıştaki konumu açısından 1 fark bulunduğu için kısmi örtüşme sergilediği görülmektedir. Aynı şekilde Halaçça da 29. tabloda 4. sırada yer alırken 84. tabloda 3. sırada yer alarak her iki sıralanıştaki konumu açısından kısmi örtüşme sergilemektedir. Ancak kalan Türk dillerinin her iki sıralanıştaki konumlarına bakındığında hiçbir örtüşme söz konusu olamadığı ortaya çıktığından benzerlik oranına göre yakınlık-uzaklıkla

coğrafi yakınlık-uzaklık arasında tam örtüşmenin söz konusu olmadığı saptanmaktadır.

Aynı şekilde bu tezde, Türk dillerinin WALS'te belirlenen konumları açısından Türkçeye sergiledikleri coğrafi uzaklığa göre sıralanışı (84. tablo), Tekin (1978) tarafından uygulanan Türk dillerinin Türkçeye karşılıklı anlaşılabilirlik deneyine göre sıralanışı (85. tablo) ile de karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucu ise, Azerice, Türkmence, Tatarca, Özbekçe, Uygurca, Tuvaca, Yakutça gibi bazı dillerin her iki tablodaki konumlarının kısmi örtüşmesi saptansa da diğer dillerin her iki sıralanıştaki konumunun hiç örtüşmediği için tam bir örtüşme söz konusu olamamıştır.

Ayrıca, Türk dillerinin benzer özelliklerinin sayısına dayanan benzerlik oranları ile Türk dillerinin sergiledikleri farklı özelliklerin işlevsel ve anlamsal ilişkisine dayanan benzemezlik puanları arasında bir bağlantının bulunup bulunmadığı sorgulanmıştır. Uzun (2012)'un bulgularına göre, farklı dil aile ve gruplarına bağlı Türkçe, İngilizce ve Japoncanın benzerlik oranları ile benzemezlik puanları arasında bulunmayan bağlantı, aynı dil grubu içinde bulunan Türk dillerinin özelliklerinde de bulunamamıştır. Türk dillerinin benzemezlik puanlarına göre sıralanışları, benzerlik oranlarına göre sıralanışlarının tam tersi olması gerekirken aralarında hiçbir bağlantı bulunamamıştır. Yani Türk dillerinin farklılık sergileyen özelliklerinin değerleri de bazen dağılımsal bir değer sergilerken bazen karşıtsal, bazen de hiyerarşik değerler sergilemekte ve benzerlik oranlarına göre yapılan sıralanışı bozmaktadır.

Bunların yanı sıra, sayısı geleneksel Türkoloji şemasında 19-20 olarak öne sürülen Türk dillerinin WALS'te 41 dil olarak belirlenmiş olması da tartışılarak bunların dil

özelliği taşıyıp taşımadığı sorgulanmıştır. Bu soru açısından WALS'teki Türk dilleri incelenince, bu kaynakta Türk dillerinin bazı diyalektlerinin de bir dil olarak nitelendirildiği görölmüştür. Örneğin; Özbekçe; Özbekçe ve Kuzey Özbekçe olarak iki değişke şeklinde incelenirken, Tatarcanın ise; Tatarca, Kırım Tatarca, Tatarca (Baraba), Tatarca (Mişar), Tatarca – Nogayca (Alaburga) ve Yurt Tatarca olmak üzere 6 değişke şeklinde incelenmiştir.

Böylece, bu tezin yazılması sonucunda, Türk dillerinin benzerlik oranına göre sıralanışı ile coğrafi uzaklığa göre sıralanışı arasında tam ve net bir örtüşmenin bulunmadığı ve bulunan az sayıda örtüşmenin rastgele olduğu sonucuna varılmıştır. Karşılıklı anlaşılabilirlik testine göre; Türk dillerinin yakınlık-uzaklığıyla Türk dillerinin coğrafi yakınlık-uzaklığı arasında ise, kısmi bir örtüşme görölse de, bazı dillerin her iki sıralanıştaki konumunun çok farklı olması tam bir örtüşmenin söz konusu olamayacağını kanıtlamıştır.

KAYNAKÇA

Aksan, D. , (2007), **Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim**, (4. baskı) TDK, Ankara.

Andersan, P. K. , **Word Order Typology and Comprative Constructions**, Erişim: <http://www.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=kR5CAAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR1&dq#v=onepage&q&f=false>

Chomsky, N. , (Hazırlayanlar: Mukherji, N.ve diğerleri, çev: Bayırlı.K), (2014)**Dilin Mimarisi**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

COMRIE, B. , çev: Ulutaş, İ., (2005), **Dil Evrensellikleri ve Dilbilim Tipolojisi**, Hece yay. , Ankara.

Comrie, B. (2011), **Japanese and the other languages of the world**, *NINJAL Project Review* 1: 29-45.

ERCİLASUN, A.B.(ed.) (2007), **Türk Lehçeleri Grameri**, (2007), Akçağ yay. , Ankara.

Haspelmath ve diğ. (2005), *The World Atlas of Language Structures*, Yay.: (Martin Haspelmath, Matthew S. Dryer, David Gil, Bernard Comrie, Oxford Üniversitesi Yayını, Oxford.

Orgun, O. (2011), “How typologically coherent is Turkish?”: **Puzzles of Language Essays in Honour of Karl Zimmer**, Yay.: E. Erguvanlı ve B. Rona, *Turcologica* 86, 157-168.

TEKİN, T. (1978) “Türk Dilleri Ailesi” **Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi**, C. 37, S. 318, s.178-183.

TEKİN, T. (1978), **Türk Dilleri Ailesi**, Erişim: www.dilbilimi.net/Tekin_Turk_Dilleri_Ailesi.pdf

Thayar, W., Silicon, V., Torando, A., **The Typology of The Word Order of Languages**, Erişim: <http://www.applet-magic.com/wordordertyp.htm>

The Basic Word Order Typology: Universality, Genealogy, Areality, Erişim: file:///D:/abstract_170_BasicWordOrderTyp.pdf

The Typology of The Word Order of Languages, Erişim: <http://www.applet-magic.com/wordordertyp.htm>

The World Atlas Of Language Structures, Erişim: wals.info

UZUN, N.E., (2004), **Dünya Dillerinden Örnekleriyle Dilbilgisinin Temel Kavramları/Türkçe Üzerine Tartışmalar**, Türk Dilleri Araştırmaları yay. , İstanbul.

UZUN, N.E., (2006), **Biçimbilim Temel Kavramları**, Papatya yay. , İstanbul.

Uzun N. E. , (2012a) **WALS Tabanlı Tipolojik Sıralamalar İçin Bir Öneri.16. Uluslararası Türk Dilbilim Kurultayı18-21 Eylül, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.**

Uzun N. E. , (2012b), **Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri Üzerine, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi**, 115-134.

Uzun, N. E. ,(2013a), "*Wals Yapabilir miyiz?*": **26. Ulusal Dilbilim Kurultayı Bildirileri**, 24-26 Mayıs 2012, Yay.: Baykal, N. ve K. Büyükkarcı, G. Ulusoy, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayını, Isparta.

Uzun, N. E. , (2013b), **Dil Tipolojisi: Yapı Bakımından Türkçe**.

Vardar, B. , (2001), **Dilbilimin Temel Kavramları ve İlkeleri**, (2. baskı), Multilingual yay. , Ankara.

Vardar, B. , (2007), **Açıklamalı Dilbilim Terimler Sözlüğü**, (2. baskı), Multilingual yay. , İstanbul.

ÖZET

Bu çalışmada Türk dilleri, WALS (The World Atlas of Language Structures) veri tabanında kodlanan yapısal dil özellikleri çerçevesinde benzerlik oranları ve benzemezlik puanları açısından karşılaştırılmıştır. Bu çalışma, Türk dillerinin benzerlik oranlarına göre sergiledikleri yakınlık-uzaklığın coğrafi yakınlık-uzaklıklarıyla ilişkisi olup olmadığını sorgulamayı amaçlamıştır. 2676 dünya dilini toplam 144 yapısal dil özelliğine göre incelemeyi amaçlayan WALS veri tabanında 41 dil olarak belirlenen Türk dillerinden, en az 20 yapısal dil özelliği saptanan 14 Türk dili, bu çalışmada karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Seçilen Türk dillerinin benzerlik oranları, ortak kodlanan özelliklerine göre saptanmış ve Türk dillerinin karşılıklı benzerlik oranlarına göre sıralanış tabloları elde edilmiştir. Türk dillerinin karşılıklı benzemezlik puanları ise, özelliklerin sergiledikleri karşıtısal, dağılımsal ya da hiyerarşik değerlere göre saptanmış ve ortalama benzemezlik puanları belirlenmiştir. Türk dillerinin, WALS'te belirlenen özelliklerine göre sergiledikleri benzerlik oranları sıralanışları; Türk dillerinin *karşılıklı anlaşılabilirlik* ölçütüne göre yapılan sıralanışları ve coğrafi uzaklıklarına göre yapılan sıralanışlarıyla karşılaştırılmış ve bu sıralanışlar arasında bir örtüşmenin bulunup bulunmadığı sorgulanmıştır. Türk dillerinin benzerlik oranına göre sıralanışları ile coğrafi uzaklığa göre sıralanışları arasında tam ve net bir örtüşmenin bulunmadığı ve bulunan az sayıda örtüşmenin rastgele olduğu sonucuna varılmıştır. Karşılıklı anlaşılabilirlik ölçütüne göre Türk dillerinin sergiledikleri yakınlık-uzaklık ile Türk dillerinin coğrafi yakınlık-uzaklığı arasında ise kısmi bir örtüşme görülse de, bazı dillerin her iki sıralanıştaki konumunun çok farklı olması tam bir örtüşmenin söz konusu olamayacağını göstermiştir.

ABSTRACT

In this study, Turkic Languages are compared in terms of their similarity rates and dissimilarity scores in the framework of structural language features encoded in WALS (The World Atlas of Language Structures) database. The objective of this study is to examine the relation between the similarity rate and the geographical distance of Turkic Languages based on their similarity rates. 14 out of 41 Turkic languages, in which at least 20 structural features have been specified in the WALS database which aims to study 2676 world languages in terms of 144 structural language features, are compared in this study. The similarity rates of the selected Turkic languages have been identified based on their codified common features and the tables in which mutual similarity rates of the Turkic languages are ordered have been obtained. The mutual dissimilarity rates of Turkic languages, on the other hand, have been identified based on the distributional or hierarchical values where they display their features and therefore, the average dissimilarity rates have been determined. The order of the similarity rates of the Turkic languages based on the features specified in the WALS database have been compared with the order of the Turkic languages based on geographical distances to see if any overlaps between these orders exist. It is concluded that there is no significant overlap between the order of similarity rate and the order of geographical distance in the Turkic Languages and any minor overlap found is random.